

Elk zijn deel : Indisch verhaal

<https://hdl.handle.net/1874/235366>

ELK ZIJN DEEL

JNDISCH VERHAAL

DOOR

F. C. WILSEN

Schrijver van »Door vuur en water» »Uit de Koningin van het Oosten»
»Njonja Koo» »Naar Europa» »De Duivel op Java.»

LEIDEN

P. NOOTHOVEN VAN GOOR

1874.

mm 12301

Z. oct.
2843

ELK ZIJN DEEL.

GEDRUKT BIJ D. NOOTHOVEN VAN GOOR, TE LEIDEN.

Z 80 2843

ELK ZIJN DEEL

INDISCH VERHAAL

— DOOR —

F. C. Wilson

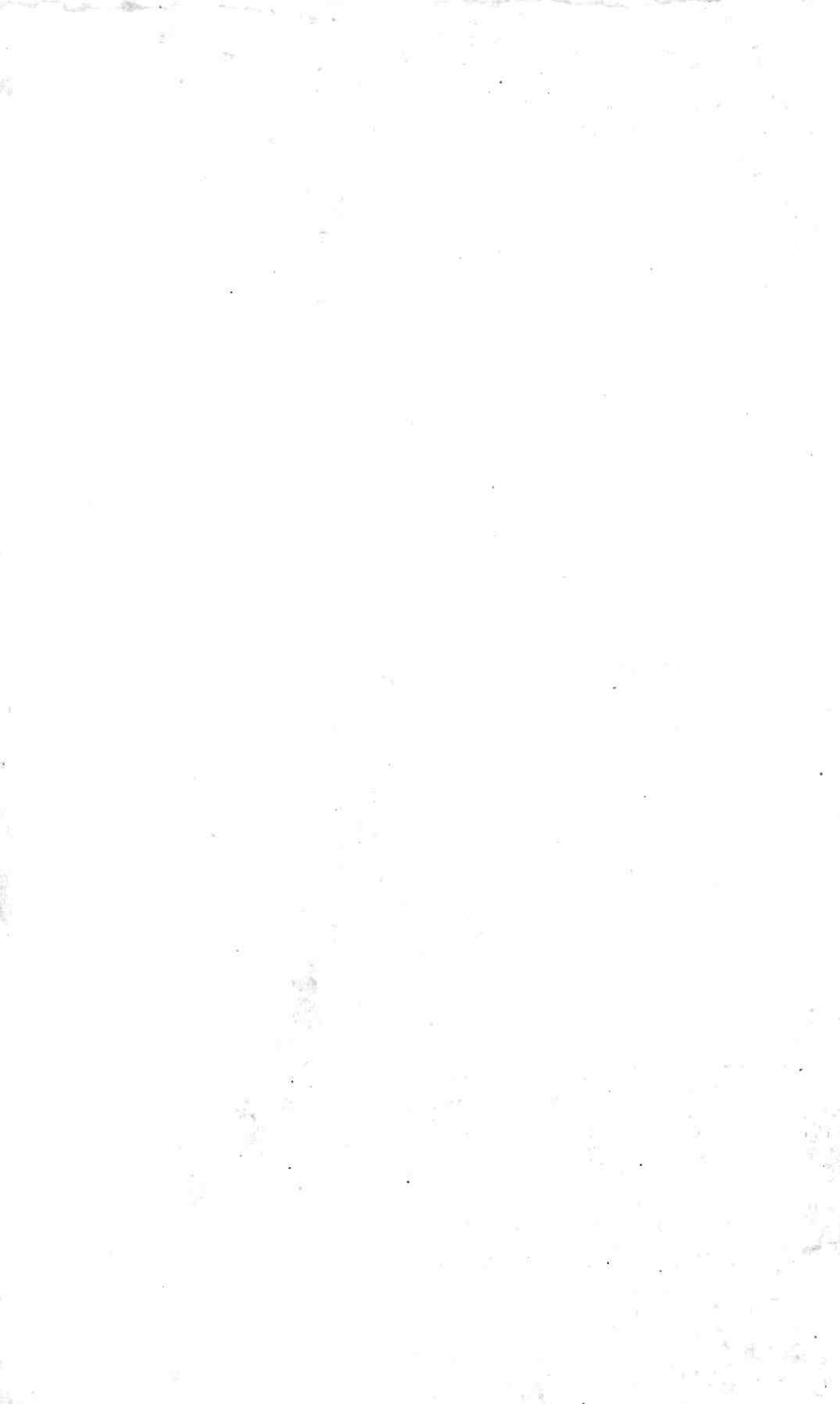
Schrijver van „Door Vuur en Water,” „Ut de koningin van het Oosten,”
„Njonja Koo,” „Naar Europa,” „de Duivel op Java.”

Pag. 32.

LEIDEN,
D. NOOTHOVEN VAN GOOR.
1874.

I N H O U D.

	Blz.
I. Die niet waagt, niet wint. Van Homburg naar Batavia.	1
II. De Heer Van Walraad vindt eene lieve nicht, en vertelt haar iets van Batavia.	16
III. Mevrouw Van Walraad weet op haar buitentje zeer aangenaam den tijd te korten. Melita en de voorbeeldige institutrice.	31
IV. De kasteelen van den vicomte de Durette en de spaarpot van Catharina	47
V. De dief. Waar heb je de gouden Willempjes? Is dit mama? Wel, wat is ze dik. Afscheid van Europa. Adèle	61
VI. De strijd tegen de golven en tegen de menschen. Op Boni en op de Marengo. Willen wij? Slaap wel daar beneden.	75
VII. Waar is papa? Waar is mijn man? Weet ik het? Geef ons een certificaat van zijn verdwijnen. Op de reede van Batavia.	92
VIII. Daar komen ze aan, Frankenau! Buitenmodel politiemuts en stropdas, buitenmodel kogels en model beminde. Mabel Sandor	102
IX. De heer de Castro acht zich slecht behandeld. Raak mij niet aan, ellendeling! De knevel als herkenningsteeken.	116
X. Pianospel èn geschifte melk. Is hij sergeant? 't Is jammer van haar. Arme Adèle!	131
XI. Wie gaat er zonder geboorte-akte op reis? Een flinke vent	

	Blz.
en een gemeene kerel. De duc de la Cocherie. Zoo, wil je wegloopen? Ik wensch u van harte geluk, mijnheer von Frankenau!	145
XII. Hier staat de booze geest van ons huis! Is er iemand die hem in het water heeft zien vallen? Zie, dat hij zijn baard terugkrijgt	160
XIII. Is zij werkelijk ziek? De Castro heeft zijn baard terugge- kregen. Was dit niet Adèle? Hij is officier en gedecoreerd er bij	173
XIV. Iets over de Javanen, de heer de Castro, djimats, Hongaar- sche Graven en de Hoekschen en Kabeljauwschen. . . .	186
XV. Mabel Sandor als zaakwaarnemer voor een rijk man . . .	201
XVI. Graaf Sandor als kooper. Alfons! Alfons! als ik mij in u bedrogen had!	215
XVII. Elk zijn deel	230

I.

Die niet waagt, niet wint. — Van Homburg naar Batavia.

In de nabijheid van Pruisisch Minden, op den weg naar Brunswijk, ligt het stadje Bückeburg dat tevens de Residentie is van den vorst, naar wien het genoemd is. Al is deze Residentie klein, even klein als het souvereine vorstendom, al ziet men daar geen reeks van fraaie equipages langs de straten rollen, geen rijk uitgedoste winkels, geen met goud beborduurde gardes en hofbeambten, niettemin is het landje een mooi, vruchtbaar en rijk landje, dat op eene welgestelde bevolking mag bogen en op een vorst, die moppen heeft.

De liberale vitter zegge vrij, dat deze vorst, of juister gesproken een van zijne voorzaten, zijn rijkdom aan eenige groote, in het buitenland liggende brandewijnstokerijen te danken heeft — dit beteekent niets. Integendeel, het levert ons juist het bewijs dat deze vorst, in zijne liefde tot zijne onderdanen wel niet verder kon gaan, daar er in zijn eigen land geen fabriek van sterken drank getolereerd werd. Wat hij buiten-af verdiende, en hoe en op welke wijze hij, buiten zijne onderdanen om,

rijk werd, dat ging geen mensch aan! Begrepen?

Maar Bückeburg is niet alleen rijk door zijnen vorst, het is nog rijker door zijne natuurlijke gesteldheid, door zijnen landbouw, zijne mijnen en zijne minerale bron. Laatstgenoemde vooral is bijna uitsluitend hetgeen dezen en genen reiziger derwaarts lokt, niet met het doel om er aan de speelbank zijne centen te gaan verliezen of op de promenades slijk te gaan verkoopen, zooals dat te Homburg en elders gebeurt, maar alleen met het doel om daar zijne geschokte gezondheid terug te mogen krijgen.

Men kan zich geen stiller en meer afgelegen plaatsje denken, dan het badplaatsje Eilse is. Ingesloten door bergen, die met eeuwenoude beuken bedekt zijn, en slechts een klein uur gaans van den grooten weg en van Bückeburg verwijderd zijnde, heeft hier de algoede natuur hare onderaardsche medicijnkist geopend, en laat zij het genezende vocht, tot heil der menschheid, uit de rots vloeien.

Men ontmoet hier nooit den speler of de cocotte van professie, nooit de uit verveling bleekzuchtig geworden vorstin of den nieuwsgierigen Amerikaan; alleen zieke menschen komen en gaan hier, en zouden dat niet doen, zoo het hun niet er om te doen ware, om van de eene of andere kwaal bevrijd te worden, welke zij elders niet kwijt hebben kunnen raken.

Is de jonge dame óók ziek, die daar juist uit

het huis van den baddokter komt? Ik geloof het niet. Die rooskleurige wangen, die vlugge tred en vooral dat fonkelende oog, getuigen van het tegendeel. Neen, Adèle is alles behalve ziek — slechts een beetje opgewonden, zooals dat met meisjes wel eens het geval is, wanneer zij in zekere omstandigheden verkeerden, bij voorbeeld eene nieuwe japon wachtende zijn, of een brief van den beminde.

Juist — geraden! Zij heeft waarachtig eenen brief ontvangen, dien zij met de eene hand vasthoudt.

Wat eene haast heeft zij — waar moet zij toch zoo gauw naar toe?

Ha! daar gaat zij op eene bank, midden in een donker priëeltje zitten, haalt den brief uit den zak, scheurt hem open, en leest:

»Batavia den . . . .

»Lieve, goede Adèle,

»Wees duizend en nog eens duizend malen van mij gegroet, gij liefelijke bloem van Eilse, gij koningin van het verre Noorden, gij Lorelei, gij mijn »reddende engel!»

Ik zal dien interessanten brief niet afschrijven, beste lezer! en u alleen zeggen, dat hij op denzelfden toon, met eenige ter zake dienende afwisseling, twaalf volle bladzijden zoo doorgaat, en van een jonkman afkomstig is, die zich sedert een half jaar te Batavia in kolonialen dienst bevindt. Wat hij daar in zekere opgewondenheid schrijft, kan men zich wel voorstellen, wanneer men tevens weet, dat hij

een jaar of anderhalf geleden nog een welgeconditioneerde luitenant bij de strijdmacht van den vorst van Bückeburg en tevens de getrouwe minnaar van Adèle was. Dit laatste is hij nu nog; maar den rang van luitenant heeft hij verruild tegen dien van sergeant — een ruil, dien hij niet vrijwillig of voor zijn genoegen gedaan heeft, maar zuiver uit beginsel — weet u — uit noodzakelijkheid. Laat ik u de zaak vertellen.

De jonge vrijheer Frans von Frankenau was een flink en welgemaakt officiertje — jammer maar, dat hij niets ter wereld bezat dan zijn traktement, zijn degen en zijn adellijken titel. En toch zoude hij op den duur goed door de wereld zijn gekomen, ware het niet dat hij zoo bij uitstek veel van Adèle en van het spelen had gehouden. Zijne liefde voer haar kostte hem wel is waar geen zilvergroschen; maar des te meer kostte hem het spel. Ik bedoel hiermede niet het smousjassen of familie-whistje, waarbij je een halven daalder kunt verliezen, maar het roulette en faro.

Is men gelukkig, dan kan men iets winnen en in buitengewone omstandigheden, als men b. v. dronken of half gek is, zelfs de bank doen springen. Jammer maar, dat dit niet elk seizoen en slechts hoogst zelden gebeurt, terwijl zeer velen alles verliezen wat ze hebben — geld en verstand.

Hoe dwaas het derhalve ook zij om alleen uit winstbejag te gaan spelen, en zijn geheele vermo-

gen op het spel te zetten, wordt die aardigheid niettemin dikwijls vertoond.

De jonge vrijheer Frans von Frankenau rede-
neerde op de volgende wijze :

Als ik speel kan ik winnen. Heb ik veel gewon-
nen dan trouw ik Adèle.

Want, voor zoover ik weet, bezit ik niet genoeg
om te kunnen trouwen; en ik heb ook van geen
sterveling iets te wachten.

Wil ik ongetrouwd blijven, totdat ik kapitein
word, dan is het trouwen op dien leeftijd geen
aardigheid meer. Stelen wil ik niet; iets buiten
mijn traktement verdienen kan ik niet; en de tij-
den zijn voorbij, dat een luitenant iets uit de Lo-
terij kon winnen. Mij schiet niets over dan om het
eens met Fortuna te gaan probeeren.

Hij nam zich voor om te Homburg te gaan spelen.
Om dit echter te kunnen doen, moest hij geld in
zijne handen hebben.

Wat deed hij in dit bijzondere geval? Iets, dat
door jonge mannen van zijnen stand haast nooit
gedaan wordt. Hij ging zich bekrimpen en bezui-
nigde zodoende honderd daalders. Buitendien ver-
kocht hij zijn zegelring — het eenige voorwerp,
dat zijn papa hem nagelaten had. Hierop nam
hij een verlof van acht dagen, naar Frankfort, doch
ging naar Homburg, om daar zooals hij zich had
voorgesteld, op zijn minst eenige duizend daalders
te winnen. Was hij dan eenmaal en veine, dan

kon hij nog méér winnen — men had er voorbeelden van. Hij zelf had nog kort geleden te Minden een Pruisisch ritmeester van de huzaren leeren kennen, die tien duizend daalders met het lanskenet-spel gewonnen had. Als de Pruis zoo iets kon, waarom zou hij het óók niet kunnen?

Dientengevolge had hij het illustre plan gemaakt en zag men hem, op eenen avond in de speelzaal te Homburg, natuurlijk niet in uniform, achter de stoelen van de spelers rondscharrelen. Hij was zoo dom niet als hij er uitzag — hij zou zich niet zoo licht laten uitkleeden.

Natuurlijk!

Maar zie, wat gebeurt er?

Hij mocht zoo wat een minuut of tien den opmerker gespeeld hebben, toen hij zelf door een derden persoon opgemerkt werd. Deze heer was niemand anders dan de kolonel op non-activiteit, le Marquis de la Roche, een van die karakters zooals men ze op de meeste badplaatsen aantreft. Hunne hoofdbezigheid bestaat daarin, om anderen hun geld af te troggelen. Spelers van professie zijnde, verbergen zij dikwijls die hoedanigheid onder het masker van bonhomie, waarschuwen voor het spelen, of nemen de vaderlijke leiding van den nieuweling op zich, dien zij er ten langen laatste erg in laten loopen en, als zij er slechts kans toe zien, mededoo-genloos uitkleeden.

De houding van von Frankenau, hoe zeer deze ook

moeite deed om den onverschillige te spelen, was aan la Roche niet ontgaan. Zijne practijk stelde hem in staat om spoedig den nieuwelings te herkennen, die hier was gekomen, blijkbaar, gelijk dat heet, om zijne sporen te verdienen. Hij volgde hem met zijne oogen, en maakte dat hij vlak achter hem stond toen de luitenant plaats ging nemen.

Frankenau begon met angstige onverschilligheid te spelen. Hij won en verloor, won wederom eene kleine som, verdubbelde den inzet en zag dan alles onder de hark van den Croupier verdwijnen. Maar Fortuna was met hem, en na een uur of vijf gespeeld te hebben had hij driehonderd daalders gewonnen.

Gelukkig als de student, die door zijn examen is gekomen en zich in een *cum laude* mag verheugen, stond hij van zijne plaats op, om zich te verwijderen. Daar vielen zijne oogen op la Roche, die tegen hem glimlachte en met zekere bonhomie vroeg:

»Zoo jonge cavalier! goede zaken gemaakt?»

»Zoo, zoo,” antwoordde von Frankenau. »Een paar honderd daalders gewonnen.”

»Bagatel,” zeide de heer la Roche. »Niet de moeite waard. U heeft geen courage?”

»Geen courage,” hernam de andere tamelijk wrevelig. »Hoe komt u tot die onderstelling?”

»Och, zeer eenvoudig, mijnheer! Als u courage had, moest u zoo vele duizenden gewonnen hebben, als u nu honderden er bij overgehouden heeft.”

»Dat zie ik niet in,» zeide de luitenant.

»Hm, u speelt stellig voor het eerst van uw leven?»

»Wie heeft u dit gezegd?»

»Pardon, geen mensch,» antwoordde la Roche glimlachend. »Ik zie het aan uwe manier van spelen. Zooals ik u reeds gezegd heb, u heeft geen courage. Iemand, die alle kansen zoo vóór zich had, als daar straks bij u het geval is geweest, en niet door bange vrees voor verlies terughoudend werd, zooals u, in één woord iemand, die verstand van de zaak had, moest per se anders gespeeld hebben.»

»Maar, verklaar mij . . . .»

»Ik, bij voorbeeld,» vervolgde la Roche, terwijl hij zijne rechterhand op des jonkmans schouder legde, »ik zou de laatste honderd daalders, die u met veel moeite bij elkaar gescharreld heeft, ineens verdubbeld hebben, en ik zou daarmede doorgegaan zijn — weet u? doorgegaan — want u was en veine — begrepen?»

Frankenau keek niet zonder belangstelling den vreemdeling aan, die hier volkomen thuis scheen te zijn en die klaarblijkelijk meer van het spelen afwist dan hij.

»Ik moet bekennen, dat ik niet veel speel, en als ik het doe, doe ik het enkel voor mijn genoegen. Maar wat betreft hetgeen u daar heeft aangemerkt, dat het mij aan courage ontbreekt, dit heeft u verkeerd ingezien. Als u morgen terug-

komt, zal ik u het tegendeel laten zien. Ik groet u, mijnheer!"

De heer luitenant hield woord. Een van de eersten verscheen hij den dag daaropvolgende aan de groene tafel. La Roche ging naast hem zitten en ondersteunde hem met zijnen raad — men kon wel zeggen drong hem dien op. De jonkman speelde even gelukkig als gisteren, en in eenen betrekkelijk korten tijd was hij in het bezit van eenige duizend daalders. Gaarne had hij nu deze winst willen bergen en zich verwijderen, want volgens zijn bescheiden wensch, had hij thans genoeg gewonnen — reeds meer dan hij kort geleden had verlangen te winnen. Maar zijn buurman liet hem geen rust, maakte hem opmerkzaam op de veine, waarin hij zich mocht verheugen en op de hoopen gouds, die nog te winnen waren, en drong hem als met onwederstaanbare macht vooruit naar den afgrond, op welken hij op Fortuna's rondsnorrend rad zittende, aanholde.

Deed hij vroeger maar inzetten van tien of twintig daalders, zoo waagde hij nu honderden en duizenden, en zag zich reeds spoedig in het bezit van ruim twintig duizend daalders.

»Ah bah, la bagatelle!" fluisterde la Roche hem toe; »wie niet waagt, niet wint! Roep va banque — ik sta er voor in, dat u de bank doet springen."

»Va banque!" klonk het van de bleeke lippen van den jongen man.

»Attention, messieurs,» sprak de bankier — de kaart werd getrokken — de bank won.

Von Frankenau viel doodelijk ontsteld in zijn stoel achterover. Alle naast hem opgestapelde hoopen gouds verdwenen, en hij hield niets over van het werk der laatste twee uren, dan het treurige bewustzijn, veel geld te hebben bezeten. Aan dit bewustzijn paarde zich echter de overtuiging, dat zijn buurman alleen de oorzaak was, die hem er toe gebracht had zoo onberedeneerd het noodlot te tartten en *van banque* te roepen. Had hij hem niet op eene zoo duivelsche wijze daartoe uitgelokt, nooit ofte nimmer zou dat woord over zijne lippen gekomen zijn. In woede ontstoken sprong hij van zijnen stoel op, pakte den in-verzoeking-brenger bij den kraag, en wierp hem op den vloer.

Het gevolg van deze onbekookte handeling liet niet lang op zich wachten. Alle spelers sprongen van hunne zitplaatsen op, en gaven luid aan hunne verontwaardiging lucht. Een commissaris van politie verscheen en gebod op categorische wijze aan von Frankenau, om zich onmiddellijk te verwijderen. Het was hier de plaats niet om zulke scènes te maken. Toen hij zich verontschuldigen wilde en van den vreemdeling sprak, die hem tot deze handeling uitgetart had, was die man verdwenen.

Beschaamd, verontwaardigd, nauwelijks meester over zijne aandoeningen, verliet hij de speelzaal, en kort daarop ook de plaats zelve, en kwam meer

dood dan levend in zijne garnizoensplaats terug. Het gebeurde aan de bank — de droom, dat hij gedurende een half uurtje bezeten had, wat hij sedert zoo lang van de goden had afgesmeekt, en dat hem door den roekeloozen raad van den vreemdeling als het ware uit de vingers was gerukt — liet hem geen rust meer en maakte zich op eene zoo geduchte wijze van hem meester dat hij door eene hevige koorts aangetast werd.

Nog eer hij hersteld was kwam het officieele bericht, van hetgeen in de badplaats gebeurd was aan het landsministerie van Bückeberg. Men had hem aan de speeltafel herkend, en noemde hem in dit bericht met naam en toenaam.

De vorst van Bückeberg, zeer gesteld op den goeden naam van zijne armee, en vooral op dien van zijn officiers-korps, wilde den onbezonnen jongeling kortweg uit 's lands dienst ontslaan, doch liet zich met het oog op eenige bij-omstandigheden, zooals des jonkmans ziekte en zijne betrekking tot de nicht van den baddokter van Eilse, er toe bewegen, hem zijn eervol ontslag thuis te zenden.

Deze historie verwekte niet weinig opschudding in Eilse. Adèle, die door den jonkman hartstochtelijk bemind werd, en hem insgelijks de teederste liefde toedroeg, durfde zich niet meer in het openbaar vertoon, daar het groote publiek, door een zeer romantisch verhaal van het gebeurde in een van de dagbladen, tamelijk op de hoogte van de zaak gekomen was.

Men beklagde haar en hem, en was algemeen van gevoelen, dat de jonkman door den vorst te streng gestraft was geworden. Een Nederlandsch-Indisch hoofdofficier, die te Eilse de baden gebruikte, en zich herinnerde den jongen man wel eens ontmoet te hebben, sprak langer dan een uur met den dokter er over en zeide onder anderen, dat men in Indië zulke kordate karakters wel degelijk gebruiken kon. Daar werd nu en dan nog al eens geklopt, en daar zou hij wel te recht komen, als hij eerst maar door een zuren appel durfde bijten.

De dokter maakte Frankenau er mede bekend, en deze kwam op eenen avond naar Eilse, waar hij niet alleen Adèle vond, maar ook den Hollander. Deze verklaarde zijne goede bedoeling meer van nabij, door een beeld van de Indische toestanden voor zijne toehoorders te ontrollen, en te doen uitkomen hoe reeds menig vreemdeling, daar ginds zijn geluk had gemaakt — niet door spelen — liet hij daarop volgen, maar door een goed gedrag, eerlijkheid en kordaatheid. Ook Frankenau zou daar wederom tot eene gewenschte positie in de maatschappij kunnen geraken, wanneer hij er toe kon besluiten daarheen te willen gaan.

Niettemin wilde onze hoofdofficier het jonge heerschap al dadelijk, van den beginne af aan, op twee bezwaren opmerkzaam maken, die hem in den weg zouden staan en die hij moedig moest zoeken te overwinnen. Het eene bezwaar was de voor-

waarde, dat hij als gemeen soldaat zou moeten beginnen, en het andere, dat hij met den meesten spoed de Hollandsche taal moest gaan aanleeren.

Is men van adel en reeds een paar jaren officier geweest, dan is het eerste bezwaar een struikelblok, waarover men niet zoo gemakkelijk kan heenstappen. De positie van den gemeenen soldaat is hoegenaamd niet benijdenswaardig. Het doen van corveeën, het schoonhouden van de wapenen, de dienstverrichtingen met den bezem in de hand, het ondergeschikt zijn aan den domsten korporaal, die zijne recepties in den koeien- of paardenstal gehouden heeft, voordat hij in 's lands dienst geroepen werd — dit alles moet een rekrut zich laten welgevalven, al ware hij te voren elders ook generaal geweest.

Geen wonder, dat von Frankenau, voor dit struikelblok den neus ophaalde, ofschoon hij maar al te goed wist, dat dit niet te ontwijken was, daar hetzelfde in elke Europeesche armee het geval is, en dus ook bij de Nederlanders in Indië niet anders zijn kan.

Maar wie vergeet, in den beginne na eenen ongelukkigen val, al dadelijk, dat hij voorheen hooger gestaan heeft?

Hij kon niet hier of daar een ambacht gaan leeren of als klerk bij een koopman achter den lesenaar gaan zitten pennelikken? Elke dienstbaarheid, behalve de militaire, scheen hem eene vernedering. Ook kon hij zich, in geen geval in Bückeburg of in een der omliggende vorstendommen,

opnieuw in militairen dienst begeven, daar men spoedig naar de redenen zou vragen, welke hem genoopt hadden om zijn eervol ontslag te nemen. En kende men die redenen, dan bleef er, bij de in Duitschland heerschende ideeën over militaire eer, altijd zekere smet op zijnen adellijken naam kleven, die hij, met den besten wil van de wereld, niet in staat zoude zijn uit te wisschen. Hij moest dus in elk geval Duitschland verlaten en ergens in het buitenland dienst gaan nemen. Of hij dit nu in Rusland, in Turkije of in Nederlandsch Indië wilde doen, stond in zekeren zin tamelijk gelijk. De oude lansknechten gingen steeds daar in dienst, waar zij het best betaald werden en waar men het aangenaamst diende.

Volgens de verklaring van den Hollander kon, te dezen opzichte geen twijfel bestaan, daar de cijfers der traktementen dit uitwezen. In welk land der wereld betaalde een gouvernement aan een tweede luitenant honderd en vijftig gulden traktement in de maand, benevens vijftig gulden voor huishuur? Nergens dan in Nederlandsch Indië en in Bengalen. Maar bij de Engelschen werden niet altijd buitenlanders in dienst genomen.

Von Frankenau, die in het lieve vaderland Bückeburg twee en twintig daalders, dat wil zeggen omtrent vijftig gulden maandelijksch traktement genoten had, keek bij het noemen van tweehonderd gulden belangstellend op. Als hij daar dadelijk

officier kon worden . . . ja, dat zou gaan. Maar als gemeen soldaat . . . onder vreemden . . . ver in Azië . . . onder God weet welke wilde menschen . . . daarover moest hij eerst nog eens nadenken. Hij deed dit, en kwam tot de overtuiging, dat hem niets anders te doen overbleef, dan spoedig een besluit te nemen, hoe spoediger hoe beter voor hem, want dat hij in geen geval langer hier blijven kon.

Arme Adèle! arm lief goed meisje!

Na eenen hevigen strijd met zich zelve gestreden, en na aan zijne beminde die echter niets daarvan hooren wilde, haar woord teruggegeven te hebben, nam hij afscheid van haar alsook van een paar getrouw gebleven vrienden, en vertrok naar Nederland.

Gewapend met eenen recomandatïe-brief van den Nederlandsch-Indischen hoofdofficier, aan den kommandant van het koloniale werfdepot te Harderwijk, kwam hij in deze plaats aan en werd daar als volontair in dienst genomen.

In den tijd van vier maanden had hij het reeds tot sergeant gebracht, en twee maanden later vertrok hij met een zeilschip naar Batavia.

De brief, dien wij Adèle in den aanvang van dit hoofdstuk, hebben zien lezen, was de eerste, dien zij van hem uit Oost-Indië mocht ontvangen, en in elk geval zeer welkom. Ook moet de inhoud bijzonder boeiend zijn, want wij zien haar nu eens tranen storten en dan weder luid in den lach schieten, ja, op het laatst zien wij den brief met

heete kussen door haar bedekken en vervolgens in de plooiën van hare japon verdwijnen.

O liefde, godin van de jeugd en van de gelukkigste dagen des levens, help mij in mijn pogen, om de harten van deze twee menschen te vereenigen!

II.

De Heer Van Walraad vindt eene lieve nicht, en vertelt haar iets van Batavia.

Is het u nooit in de gedachte gekomen, waarde lezer! om — bij het doorlezen van eenen uit verre streken tot u gekomen brief, die eene aangename of gewichtige tijding behelsde — hulde te brengen aan de uitvinding van het schrijven?

Ge zit in uwen gemakkelijken leuningstoel, in den Haag of te Eilse, en leest op uw gemak eenen langen brief van eenen vriend uit Hongkong of Batavia. Gij ziet den schrijver door de regels heen zoo als hij er gewoonlijk uitzag, voor u staan; gij hoort de aangename klanken uit zijnen mond, ziet den gloed, die u uit zijne oogen tegen schijnt te stralen, in één woord, het is u als hadt gij hem weder bij u . . . niet waar, beminnelijke lezeres?

Dit alles was het geval met Adèle. Zij verbeeldde

zich, de beminden man in hare nabijheid te zien, en sprak weemoedig bij zich zelve :

»Arme Frans! Drie duizend mijlen liggen tuschen ons, en toch bemin ik u met dezelfde oprechte en belanglooze liefde van vroeger, toch vloeit uw hart over van liefde voor mij.»

Dit gezegd hebbende liet zij de handen in haren schoot vallen, zich overgevend aan de macht der herinnering, welke de vele beelden voor haar ging uitspreiden, die zij uit vroegere dagen in haar geheugen bewaard had.

Frans ging met haar in het uitgestrekte park van Eilse wandelen, vertelde haar iets uit zijne kind- of jongensjaren, wipte haar met zijne krachtige armen over eene sloot, of liet haar den losgeraakten strik van zijne halsdas vastmaken, bij welke gelegenheid hij haar, voor den allereersten keer, een kus gegeven had. Wat was zij toen van die vrijpostigheid geschrikt, wat was haar het bloed tot in de toppen der vingers gevlogen, hoe boos had zij zich gemaakt en hem bedreigd met hare algeheele ongenade, indien hij het ooit nogmaals waagde zulk een vergrijp tegen haar te plegen op den openbaren weg. En vervolgens thuis gekomen had zij, in navolging van Gretchen in Faust, eene pas ontloken bloem genomen en de blaadjes een voor een er van afgeplukt, met eene zacht lispelende stem bij ieder plukje afwisselend zeggende : hij bemint mij, hij bemint mij niet, hij bemint mij, enz.

Gelukkige tijd, waar zijt gij? Zal zij ooit in haar leven haar beminde wederzien? Wat zou er van haar worden, wanneer eens haar oom de baddokter kwam te sterven?

Waarlijk, zij had wel reden om dat te vragen; want zij was eene wees.

Nog nooit had zij het onhoudbare van hare positie in de maatschappij zoo gevoeld als heden, nu zij een schrijven van den beminde uit het verre Indië had mogen ontvangen. Hij schreef haar, dat het wellicht nog een paar jaren zou kunnen duren eer hij tot officier bevorderd werd, maar dat zijn reeds vroeger gevormde voornemen nog altijd vaststond, dan haar te willen trouwen. Als zij maar haar best deed om vóór dien tijd iets te besparen of te verkrijgen, dat zij door haar voogd in staat gesteld werd, om de reis naar Indië te bekostigen. Hij wilde het bedrag later gaarne terugbetalen.

Maar als nu de voogd eens kwam te sterven?

Daar ging de deur open, en dokter Martini kwam binnen.

»Zoo, zoo, beste Adèle! zijt gij aan het bestudeeren van eenen brief? en naar het mij voorkomt, een zeer langen brief?»

»Ja, dokter! Frans heeft mij uit Batavia geschreven.»

»Uit Batavia? Wel, dat treft allerzonderlingst! Ik heb óók tijding uit het verre Indië; maar niet

zwart op wit, zooals gij, Adèle! Ik heb bruine, mondelinge tijding."

»Wat bedoelt u met bruine tijding?" vroeg Adèle en keek hem vragend aan.

»Zoo even is er een Javaansche bediende bij mij geweest," antwoordde Martini, »die mij op last van zijnen meester — een kort geleden hier aangekomen Nabob uit Java, die een beetje met zijne maag in de war is — kwam zeggen, dat zijn toewan, dat is zijn heer, mij over een uurtje wenschte te spreken. Begrijp je nu de bruine tijding?

»Een Nabob uit Java zegt gij, oom?"

»Uit Java. Gij begrijpt dat ik zeer benieuwd ben om dien heer te ontmoeten, want licht mogelijk zal hij ons iets van, van . . ."

»Van Frans?" vroeg Adèle, eene kleur krijgende als eene roos.

»Neen; wel neen, kind! ik bedoel van de zuster van uwe mama, die daar een jaar of twintig of zoo geleden getrouwd moet zijn, maar een jaar daarop ook wederom is komen te sterven. Herinnert gij u niet ooit iets van haar vernomen te hebben?

»Als ik mij niet vergis heeft u aan Frans, bij zijn vertrek naar Indië, nog een paar namen opgegeven naar welke hij moest informeeren. Ik meen zelfs, hier aan het slot van zijnen brief een postscriptum te hebben gelezen, zie eens hier, oom! ja, hier staat het:

»De familie Van Walraad moet zich hier op Java, en wel in het Cheribonsche bevinden! Meer heb ik nog niet te weten kunnen komen. Met de volgende mailpost schrijf ik u nader.»

»Walraad, schrijft Frans?» vroeg de dokter.

»Ja, zie maar zelf,» antwoordde Adèle, en wees hem het postscriptum.

»De Javaan heeft mij wel is waar een dergelijken naam genoemd, — ik meen Ballera 1) gehoord te hebben,» vervolgde de dokter; — »maar dat kan eene vergissing zijn. Laat ons maar afwachten wat de vreemdeling ons te vertellen heeft. Ga wat goede thee zetten, Adèle! want de Hollanders zijn verwen- de lekkerbekken in het drinken van thee en koffie. Het zou allercurieust zijn, wanneer de vreemdeling iets aangaande uwe overledene tante wist te vertellen.»

»Meent u zoo iets te kunnen verwachten, oom?»

»Waarom niet Adèle? Ik hoop het voor u.»

»Het zou waarlijk allercurieust zijn!»

»Voor zoo ver ik van uwen overleden vader, die een zonderling was en zich met niets dan met zijne boeken bemoeide, heb vernomen, moet de zus- ter van uwe moeder, eene zeer schoone en welop- gevoede dame geweest zijn. Zekere heer Van Wal- raad, een koopman uit Java, leerde haar te Aken

---

1) De Javaan heeft de gewoonte vreemde woorden volgens zijne uit- spraak te verdraaien, en zoodoende komt Ballera tamelijk goed met Walraad overeen.

kennen, vroeg haar tot vrouw, trouwde haar en nam haar mede naar Indië, waar zij in haar eerste kraambed kwam te sterven. Verder heeft men noch van haar kind noch van den weduwnaar ooit iets meer vernomen. Eerst nu mij die Javaansche bediende den naam van Walraad noemde. herinnerde ik mij flauw hetgeen ik van uwe tante wist."

Adèle had naar het korte verhaal van dokter Martini, niet zonder belangstelling geluisterd, en het gebeurde in hare gedachten vergeleken met hetgeen zij reeds over dezelfde zaak van hare overledene moeder, gehoord had. De woorden van Martini, »dat het allerzonderlings^t zou zijn," deden haar denken aan haren minnaar te Batavia, en fluisterden haar tevens in de ooren:

»Wees niet bang Adèle! alles komt nog te recht."

»Zonder twijfel zullen wij over een uurtje reeds tamelijk op de hoogte van de zaak zijn," vervolgde Martini: »Breng dus maar spoedig de theetafel in orde; ik moet nog even voor een van mijne patiënten iets klaar gaan maken."

Dit gezegd hebbende begaf hij zich naar zijne apotheek, Adèle met het theegoed en hare overpeinzingen alleen latende.

Spoedig stond alles gereed, en borrelde het heete water in den theeketel.

Daar werd aan de deur geklopt, en bijna op hetzelfde oogenblik ging die open, en vertoonde zich een vreemdeling aan het uitvorschende oog van Adèle.

»Mijn hemel!» riep de binnentredende, terwijl hij, als hadde hij een geest gezien, een paar voetstappen achteruit deed.

»Woont hier niet dokter Martini, juffrouw? vroeg de vreemde heer

»Om u te dienen?» antwoordde Adèle. »En heb ik niet het genoegen den vreemden reiziger uit Oost-Indië voor mij te zien?»

»Ik ben uit Java, en heet Van Walraad.»

»Van Walraad?» . . . . vroeg Adèle met ingehouden adem.

»Ja, is mijn naam u bekend?»

»Mijne tante was . . . . zij heette Theresia Ulrichs,» stamelde Adèle.

»Precies zooals mijne eerste vrouw,» sprak Van Walraad glimlachende. »Maar dan ben ik ook niet bang meer voor u, zooals daareven, toen ik u voor het eerst zag. Weet u ook, dat u verbaasd veel op mijne overledene vrouw gelijkt?»

»Vindt u dat?» vroeg Adèle. »Hier is mijn oom, dokter Martini,» voegde ze er bij.

»Ha, mij bekend,» riep de vreemde, terwijl hij Martini de hand toestak: »Ik doe u immers geen belet?»

»Volstrekt niet, ga zitten, mijnheer Walraad! Hier is mijne nicht Adèle.»

»Die ken ik reeds, en ben zoo vrij haar ook maar de mijne te noemen.»

»Mijnheer Walraad is werkelijk de door u be-

doelde persoon, de weduwnaar van uwe schoonzuster en van mijne tante,” voegde Adèle er bij.

»Dan had ik uwen bediende toch tamelijk goed verstaan,” zeide Martini. »U is dus mijn zwager, en helaas weduwnaar, even als ik.”

»Precies geraden. Ik ben uw zwager; maar met uw permissie geen weduwnaar meer,” antwoordde Van Walraad. »Laat ik u in het kort vertellen, wat u mogelijk nog niet geheel en al weet.”

»Mag ik u een kopje thee inschenken . . . oom?”

»Wis en zeker, lief nichtje! Ik vrees alleen dat ge er niet . . . bijzonder den slag van zult hebben. In Duitschland heb ik nog nooit een lekker kopje thee gedronken — thee zetten kan men hier niet.”

»Dat zullen wij zien, oom! Ik heb de kunst, om thee te zetten, van een hoofdofficier geleerd, die twintig jaren in Indië geweest is.”

»Is het mogelijk! ga dan gerust je gang, nichtje!” riep de nieuw opgedoken oom. Terwijl gij de thee gaat klaar maken volgens de regelen van de kunst, zal ik mijne geschiedenis vertellen. Vindt gij dat goed?”

Adèle knikte met het hoofdje, en oom vertelde.

»Dat ik gedurende mijne eerste reis in Europa op uwe schoonzuster verliefd raakte, trouwde en naar Indië vertrok, weet u. Ik voelde mij hoogst gelukkig; want Theresia was eene in alle opzichten uitmuntende vrouw, die ik innig lief had.

»Maar ach! mijn geluk mocht slechts van zeer korten duur zijn, want in haar eerste kraambed kwam zij te sterven. U kunt begrijpen hoe radeeloos ik aan hare sponde zat, en met welk gevoel ik het wichtje aanschouwde, welks intrede in de wereld de moeder met haar leven had moeten betalen.»

»Dus bleef het kind in leven?» vroeg dokter Martini.

»Het bleef in leven en leeft nog,» antwoordde de heer Van Walraad. »Maar hoe onschuldig het arme wichtje ook aan mijn ongeluk ware, kon ik destijds aan die gedachte geen gehoor geven. Het meisje werd aan de handen van eene Javaansche min toevertrouwd, en bleef bij deze tot in haar zesde jaar. Toen zond ik de kleine met een van mijne kennissen mede naar Nederland, waar ik haar op eene kostschool deed, en over een paar dagen gaan wij haar nu daar afhalen, en hopen haar mede te nemen naar Indië. Ik ben benieuwd hoe zij er uitziet.»

»Heeft u haar dan sedert haar zesde jaar niet meer gezien?» vroeg Adèle.

»Neen . . . . Ik begrijp zeer goed, wat u daarmee wil zeggen. Het is een verwijt, niet waar?»

Ja, mijnheer!» antwoordde Adèle zonder omwegen. »Ik moet bekennen, dat ik mij met uwe wijze van handelen niet best kan vereenigen. Een kind heeft de liefde van zijne ouders even goed noodig als lucht en eten en drinken.»

»Zeer waar,» antwoordde de vreemde. »Maar hetzelfde geldt ook voor de ouders. Ik haar vader, had even veel aanspraak op hare liefde, als zij op de mijne. Maar hiervan is nooit sprake geweest. Van hare prilste jeugd af aan had het kind een onbegrijpelijken afkeer van mij, hilde en schreeuwde als ik het wilde liefkoozen, en was nooit of nimmer te bewegen, om mij het minste of geringste blijk te geven van die genegenheid, die toch gewoonlijk ieder kind gevoelt en laat blijken voor degenen door wie het geveid of welgedaan wordt.»

»Zonderling,» zeide Martini.

»Ja, voorwaar, dat mag u wel zeggen, vooral daar die afkeerigheid jegens mij nog niet bij haar overwonnen is. Want wat ik ook deed om haar het leven op de kostschool te veraangenamen, hoe lief en hartelijk de brieven ook waren, die ik haar schreef, nooit heeft zij mij anders dan op eene zeer koele, ja, laat ik maar zeggen terugstootende wijze geantwoord. U kan dus lichtelijk begrijpen met welk gevoel ik haar, na eene scheiding van bijna twaalf jaren, te gemoet ga.»

»En is u weduwnaar gebleven?» vroeg de dokter.

»Neen. Een jaar of vier geleden ben ik voor den tweeden keer in het huwelijk getreden. Mijne vrouw wacht mij te Arnhem. Wij zullen Melita samen gaan afhalen en dan met haar naar Indië terugkeeren.»

»Dus denkt u niet in het oude Europa te blijven?» vroeg de dokter.

»Nee, mijne vrouw voelt zich hier niet thuis; zij verlangt wederom terug naar hare vrienden en betrekkingen, naar hare Indische huishouding en naar alles wat daaraan annex is.»

»Indië moet een overheerlijk land zijn, altijd zomer, eene weelderige natuur, goede menschen en een vroolijk leven daarbij,» merkte de dokter aan.

»Jammer, dat het zoo ver van hier ligt,» voegde Adèle, met een kwalijk onderdrukten zucht er bij.

»Wil u meegaan naar dat paradijs?» vroeg Van Walraad glimlachende.

Adèle schrikte van deze propositie zoo zeer, dat zij het theezeefje liet vallen en tot over de ooren rood werd.

»Zonder gekscheren,» vervolgde de nieuwe oom uit de Oost, »ik meen het. Denk er maar eens over na. Over eene maand of vier gaan wij met de overlandmail terug naar Batavia. Vóór dien tijd echter wil ik zien hoe het met Melita staat en wat ik met haar kan beginnen. Nu ik u heb leeren kennen, geloof ik wel, dat het zal gaan.»

»Nog een kopje thee?» vroeg Adèle, in wier hart en ziel een nieuwe dageraad was opgegaan.

»Zeer gaarne, uwe thee is uitmuntend. Om u de waarheid te zeggen heb ik nooit lekkerder thee gedronken. Als mijne dochter zulk een kopje thee weet te zetten, ben ik genegen om alles te vergeten, wat zij mij sedert hare jeugd, willens en wetens, kwaad berokkend heeft.

De heer Van Walraad bleef, totdat het avond werd, bij den dokter en Adèle zitten praten en kon niet dikwijls genoeg op het onderwerp terugkomen, dat Adèle zoo onbegrijpelijk op zijne overledene, eerste vrouw geleek.

Van dezen avond af verging er geen namiddag, dat hij niet bij Martini in huis kwam en dan eene wandeling met haar deed. Hij deed zich kennen als een zeer zacht karakter en scheen buitengewoon ingenomen met alles wat hij in den vreemde opmerkte.

Juist het tegenovergestelde van zijne tweede vrouw, die zich nergens beter op haar gemak voelde dan in Oost-Indië, en die louter in Holland alleen verblijf wilde houden, omdat men daar Hollandsch sprak, reisde hij altijd heen en weder. Zoo was hij reeds in Engeland, in Frankrijk en in Zwitserland geweest, en had geheel Duitschland gezien. Dan eens liet hij zijn wijfje, zooals hij zijne huisvrouw altijd noemde, in den Haag, dan eens in Brussel, dan weder in Arnhem achter, haar telkens als hij terugkwam, de fraaiste dingen medebrennende. Alleen te Homburg had het haar bevallen; daar zoude zij wel willen blijven, had zij eens Van Walraad gezegd, want daar zag men alleen fatsoenlijke lui, en niet van dat schorrimorri, als te Parijs of te Amsterdam.

Het kon hem bedroefd weinig schelen, waar zij wilde blijven, mits zij maar niet met hem reisde,

en er niets tegen had, dat hij haar somwijlen maanden lang alleen liet.

Catharina was eene echte Samarangsche njonnja, van den ouden stempel. Toen zij nog ten huize leefde van haren vader — een basterd-Armeniaan, die Pedros of Petroessi heette — noemde men haar Ka of ook nonni. In hare jonge jaren was zij zoo mager als een stokvisch geweest, en geen een jonkman hield van haar. Hoe ouder zij echter werd, des te meer verdween die magerheid en werd vervangen door eene echt Chineesche dikte. Toen lieten zich een paar kapiteins als vrijer zien; en kwam zelfs een majoor van de cavalerie, om zich aangaande hare overige goede eigenschappen, buiten hare dikte te overtuigen. Het schijnt echter dat hij, behalve die hoedanigheid, niets opmerkte dat hem te pas kwam, vooral weinig contanten, — althans op een goeden dag verdween hij even gauw, als hij onverwachts gekomen was.

Na dien tijd kwam in de hoedanigheid van vrijer niemand meer naar haar kijken, want men zeide algemeen dat haar vader geruïneerd was.

Maar zie! daar vertoonde zich eens de rijke weduwnaar Van Walraad bij Pedro. Hij kwam met het pertinente doel, om eene oude schuld te incasseeren, en verliet het huis van zijnen schuldenaar niet alleen zonder het te goed hebbende geld en zonder de acceptatie, die hij in handen gehad had,

maar nam nog bovendien de verplichting op zich om njonnja Ka te gaan trouwen, en werd dus de schuldenaar van Pedro.

Wat hem tot dezen stap verleid of genoopt of zooals menigeen meende, uitgetart had, kunnen wij nog niet met zekerheid opgeven.

De eene was van oordeel, dat hare dikte hem daartoe gebracht had, de andere had hooren vertellen, dat er gedurende den tijd dat hij bij haren papa gelogeed had, iets voorgevallen moest zijn . . . . wat, wist men niet . . . . maar dat hij haar dientengevolge had moeten trouwen. Wat nu ook daarvan zijn moge, het kwam in elk geval hierop neder, dat hij haar trouwde en als zijne wettige vrouw medenam naar zijne suikerfabriek.

Deze echt was met geen kinderen gezegend, hetgeen een geluk genoemd mocht worden, daar Mevrouw niet van kinderen hield. Zij kon het geschreeuw van dit kleine onhebbelijke tuig gelijk zij ze noemde niet verdragen. Vooral aan de kleine jongskens van de Javanen, die spiernaakt rondliepen, had zij een hekel.

Ook ging het in de huiselijke zaken niet zoo, als het bij een gelukkigen echt behoorde te gaan. Vooral des ochtends, aan het ontbijt, liep het zelden zonder eenig onweder af. Van Walraad maakte zich in den beginne over mevrouws bitse uitvallen driftig, doch moest het zich spoedig laten welgevallen, dat zij steeds het laatste woord bleef hou-

den. Ten langen laatste werd hij onverschillig, liet haar praten, en stond eenvoudig van tafel op, wanneer zij het hem te bont maakte.

Op een goeden dag kwam hij op het idee, om met zijne dikke vrouw een uitstapje naar Europa te gaan doen, en nu waren zij reeds over het jaar in dit gezegende werelddeel.

Wij zullen Madame spoedig leeren kennen en stippen alleen nog aan, dat zij eindelijk begonnen was een beetje van Europa te gaan houden.

Elk zijn meug, weet u.

De eene houdt veel van reizen en zit altijd tusschen de wielen of tusschen de bergen van Zwitserland, of in logementen; een tweede loopt alle museums en kunstkabinetten af, of vindt in niets anders genoeg dan in de komedie; terwijl een derde op eene speelplaats blijft plakken, en de meeste dames voor niets anders oogen schijnen te hebben dan voor mode en luxe.

Waarom zou ook mevrouw Van Walraad niet aan hare inclinaties den vrijen loop laten? Zij had hetzelfde recht als haar man en kon dus daarvan gebruik maken, zooals hij dat deed.

Daar hare dikte haar verbood veel lichaamsbeweging te nemen, bleef zij thuis. Men kan ook thuis den tijd verdrijven, en behoeft niet het genoeg te gaan opzoeken of naloopen, wanneer men het ten zijnen kan ontvangen. Is het waar of niet?

Zij bleef dus in Homburg op een allerliefst buitentje wonen, en amuseerde zich op hare wijze en volgens haren smaak, even goed, ja beter nog dan anderen, die van de eene stad naar de andere trekken, zeer veel geld uitgeven en schoenen verslijten, en toch op het laatst moeten erkennen, dat het oude spreekwoord gelijk heeft met te zeggen :

»Oost West, thuis best!»

III.

Mevrouw Van Walraad weet op haar buitentje zeer aangenaam den tijd te korten. Melita en de voorbeeldige institutrice.

Omtrent hetzelfde tijdstip, dat de heer Van Walraad te Eilse, in het huis van dokter Martini zijne dagelijksche visites maakte, ontving zijne vrouw te Homburg de visites van eenen vriend.

Wij zullen zoo vrij zijn aan de debatten deel te nemen, welke in haar lief salonnetje zoo even gevoerd werden. De deur openende en een zwaar zijden voorhangsel oplichtende, bevinden wij ons in een sierlijk vertrek, zeer netjes geschilderd, gemeubileerd en van prachtige spiegels voorzien.

Het donkerrood fluweel der banken en stoelen, stak zeer voordeelig af bij het lichtgroene behang-

sel van de kamer en bij de sneeuw witte kleeding, die in lange en rijke plooiën nederviel langs de volle en rijzige gestalte der dame.

Gewapend met een waaier zat, of beter gezegd lag zij, in den hoek van eenen divan; en voor haar op een tabouret, zat in onberispelijke, moderne kleeding een man, die insgelijks met een waaier in de hand, met haar sprak.

Was zij rijzig van gestalte en gevuld van vormen als Minerva, hij overtrof haar nog in lengte, doch was eerder rank dan zwaar gebouwd; had haar gelaat de bekende kleur van sommige Indische schoonheden, poetih-koening 1), niet minder droeg zijn aangezicht de tint van het zuidelijke ras van Europa. Twee zware knevels en dito bakkebaarden verborgen bijna zijn aangezicht, waarin men van tijd tot tijd, een met spierwitte tanden gewapenden mond en een paar glinsterende oogen kon opmerken.

Nam men daarbij nog de gemakkelijkheid, waarmede hij zich bewoog en het Fransch sprak, en zag men niet over het hoofd het rood zijden lintje in het knoopsgat van zijnen rok, dan moest men volmondig erkennen, dat de Chevalier de Durette, bekender nog onder den naam van le Vicomte een volkomen cavalier was. En weest verzekerd, ook ma-

---

1) Licht geel.

dame Van Walraad behoorde tot die vrouwen, die, met haren overvloed van lichamelijk, quantitatief schoon, bij zekere soort van mannen altijd de zege behalen, en die aan menig hof van Europa juist daarom zeer gevierde grootheden plachten te zijn.

Al had zij geene zeer gedistingeerde opvoeding genoten, al sprak zij het Fransch niet met die fijnheid en coquetterie die het in den mond eener Française heeft, dit werd in de samenspraak te eerder vergeten, daar zij met hare verblindende volupté, elk ander middel van aantrekkelijkheid deed vergeten, waarmede de vrouw van de wereld weet te pralen.

Pronkziek, hakende naar genoegens, verzot op ieder die haar op eene volkomen en onverdeelde wijze het hof wist te maken, was zij spoedig na haar huwelijk met Van Walraad, tot de overtuiging gekomen, dat hij de man niet was, die haar, volgens hare wijze van zien gelukkig kon maken.

Reeds in Indië had zij haar hart aan een jong officier geschonken, die eens op de jacht zijnde, op hunne suikerfabriek verdwaald was. Jammer genoeg kon deze zeer brillant begonnen roman niet ten einde gespeeld worden, daar Van Walraad er iets tegen had. Ook aan boord van het schip, waarmede men naar Europa reisde, maakte zij kennis met een jong Engelschman, die haar het hof begon te maken, toen men in de Roode Zee kwam. Of het nu de warmte was, die haar, of hare dikte, welke hem van verdere verliefde pogingen terug-

hield kan ik niet zeggen. Daar hij te Alexandrië achterblijven moest, en Van Walraad ook tegen deze liaison iets aan te merken had, kon ook deze roman niet uitgespeeld worden.

Toen men eindelijk in Europa aan wal stapte, en op reis hier en daar onder het publiek kwam, had men den tijd niet om zich met iets anders bezig te houden dan met zijne bagage, zijne nieuwe kleederen, en de door het voorbijsnellende oogeblik aangeboden verstrooiingen.

En zoo gebeurde het, dat mevrouw eerst eenigszins op haar verhaal begon te komen, toen Van Walraad zijne eerste reis naar Engeland ging doen, en haar te Brussel bij eene oude kennis moest achterlaten.

Hier in dit klein Parijs, ontmoette zij voor het eerst den vicomte de Durette. Reeds toen ter tijd merkte ook hij haar op, en informeerde naar haar op eene wijze, die haar niet ontging, ja vertoonde zich op de promenade en in het theater steeds in hare nabijheid.

Na de terugkomst van haren man ging men een reisje naar en door Holland doen en deed een uitstapje naar Wiesbaden en Homburg. Hier ontmoette zij wederom den vicomte. Hij groette haar, zij schrikte en had moeite om hare ontsteltenis voor haren man te verbergen. Maar zoodra hij wederom op reis wilde gaan, wist zij hem te bepraten, om haar in Homburg achter te laten. Het beviel haar hier —

niet in de stad zelve, weet u, maar buiten, op een eenzaam plekje, in het gebergte. Daar wilde zij de schoone natuur genieten, veel wandelen om zich lichaamsbeweging te verschaffen, en zeker diëet volgen, want zij voelde het zelve, zij werd te dik.

Van Walraad had er niets tegen. Waarom hij er niets tegen had — waarom hij, de getrouwde man, zijne vrouw, wier hartstocht hij reeds kende, alleen op eene vreemde plaats en onder vreemde menschen, ja, waarom hij haar juist te Homburg achterliet, in welke plaats men wist, dat zeker element uit de maatschappij zijne netten uitwierp — dit, beste lezer! wil ik u niet nader ontleden.

Het zij genoeg als ik u zeg dat hij van zijne vrouw niet hield, en dat hij zich op reis ruimschoots schadeloos wist te stellen voor de hartelijkheid, welke hij te huis moest ontberen.

Nauwelijks zat hij op het spoor, om zich naar de wereldstad Parijs te begeven, of een gelukkig toeval bracht madame in aanraking met den vicomte. Eenen man van de wereld, zooals hij zich aan haar van het eerste oogenblik af aan vertoond had, kostte het niet veel moeite om hare zwakke zijde op te merken. Eer zij er aan dacht, om zich tegen zekere aanvallen behoorlijk te gaan voorbereiden, was de vesting reeds met storm ingenomen en woei de witte vlag reeds voor hare slaapkamer.

En zoo vinden wij de beide edele zielen, op eenen goeden dag, in den salon van het buitentje te Hom-

burg, bezig om plannen te maken voor de toekomst.

De Durette luisterde aandachtig naar de woorden van haar, die reeds de zijne was en die hem reeds herhaalde malen gezworen had dat zij hem onuitsprekelijk beminde.

En had ook hij dat niet gedaan? Wis en zeker! En daar hij dus even hartstochtelijk van haar hield als zij van hem, moest hij immers met hart en ziel er naar verlangen, om ten uitvoer te brengen wat zij van hem begeerde.

Hooren wij, wat zij begeerde.

»Ik zie volstrekt niet in,» sprak zij tegen hem, »wie u beletten kan om met ons naar Java te gaan.»

»Er is ook geen sprake van beletten,» antwoordde de vicomte, »maar . . . ik zie er tegen op.»

»Nu, dat vind ik mooi! Hij bemint mij — hij zegt, dat hij zonder mij niet meer leven kan, maar hij wil mij verlaten. Hoe laat dat zich met malkaar rijmen?»

»O, zeer goed, wat het rijmen aangaat — u blijft eenvoudig in Europa;» antwoordde hij glimlachende.

»Wat een absurd idee, mijnheer de ridder! Ik behoef u niet te zeggen om welke reden ik niet in Europa kan blijven. Eene getrouwde vrouw is aan haren man vastgekluiserd, en daar die naar Java terug moet, blijft mij niets anders over dan met hem mede te gaan. Buitendien,» vervolgde madame

Van Walraad, »u is vrij man, en kan u naar verkiezing bewegen. Ook moet het u onverschillig zijn, of u uwe renten hier in Europa verteert of in Indië; en waar staat het geschreven dat de vrouw altijd den man na moet loopen, als zij van hem houdt?»

De vicomte liet bij de zinspeling op het verteren van zijne renten, het hoofd op de linkerhand zakken, en zuchtte:

»Maar uw man, uw man! Op welke wijze blijven wij bij elkander, zonder dat hij iets van mijne aan waanzin grenzende liefde voor u merkt? Hoe zal het mij mogelijk wezen om u, gedurende de lange reis over zee, in zijne armen te zien, zonder dat ik gek word van jaloezie? En als wij dan eenmaal in Indië aangekomen zijn, wie waarborgt mij dan uw bezit, mijne aangebedene Catharina?»

Op deze hartstochtelijk uitgesproken woorden stak hij zijne handen naar haar uit — zij stond op, en wierp zich aan zijne borst.

Wij moeten haar eenige oogenblikken in die gedwongene houding laten blijven om vluchtig een blik te kunnen werpen in het hart van hem, die haar met zijne sterke armen omstrengeld hield.

»Als ik maar in 's-duivels naam, genoeg geld overhad om de mailreis te kunnen betalen,» sprak de heer vicomte in zich zelve. »Wat kan mij haar man schelen? met dien ploert zal ik gauw klaar komen — haar geld moet ik hebben.»

Mevrouw Van Walraad was noch slim noch verstandig genoeg, om te kunnen opmerken, wat er in zijn hart omging. Buitendien kwam het haar hoegenaamd niet in den zin, om den geringsten twijfel te koesteren, aangaande zijne positie in de maatschappij. De band, waarmede hij haren harts-tocht had weten te omslingeren werd dagelijks hechter, zijne betrekking tot haar dagelijks intiemer en men beschouwde de reis naar Indië als eene beslotene zaak en als eene gebeurtenis, welke van zelf sprak.

Intusschen had ook Adèle het besluit genomen, om oom Van Walraad naar het verre Indië te vergezellen. Met de meeste kieschheid had hij aan dokter Martini eene som gelds ter hand weten te stellen, om daarvoor ten behoeve van Adèle, de benoodigde inkoopten voor de reis te doen.

Martini had eerst eene lange conversatie met zijn nichtje gehad, en haar alles onder het oog gebracht, wat hij zich verplicht voelde haar onder het oog te brengen, doch was geëindigd met zijne toestemming te geven.

In Indië verwachtte zij haar geluk te zullen maken; want daar leefde hij die haar beminde, hij die uit liefde tot haar zijne toekomst, in Europa had opgeofferd. Hem te volgen, met hem lief en leed te deelen, beschouwde zij als haren plicht. Wanneer zou ooit een tweede gelukkig toeval voor haar opdagen — een tweede Van Walraad

om haar vrije passage aan te bieden? Er werd dus besloten dat zij zou meegaan. Nu schoot er niets meer voor Van Walraad te doen over, dan naar Holland te reizen, en daar zijne dochter Melita af te halen.

Wij noodigen derhalve den lezer uit, om ons tot dat einde naar Holland te vergezellen.

Alleen wilde hij echter niet voor zijne dochter komen. Hij vreesde voor eene eerste ontmoeting. De vader was huiverig, om na een tijdsverloop van twaalf jaren, zijn eigen kind weder te zien.

Hoe zonderling dit ook schijnen moge, toch is het waar!

Men hoort weleens Indische ouders, die hunne spruiten sedert hunne prille jeugd niet meer gezien hadden, zeggen: »Ik ben bang, dat mijn zoon mij niet meer zal herkennen. Verbeeld u eens, dat mij een lange lummel met zware bakkebaarden tegen het lijf liep, en mij naar zijnen vader vroeg — nota bene aan mij, die zelf de eer heb zijn vader te zijn! Ik zou het besterven van verdriet, al herkende hij mij zoodra ik mij aan hem bekend maakte.»

Maar hier was nog iets anders te wachten.

Zoude Melita haren tegenzin tegen hem overwonen hebben? Zoude zij de afkeerigheid, die zij hem steeds betoond had, hebben afgelegd?

Hij begreep zeer goed de valsche positie, waarin hij tegenover zijn eigen kind gekomen was door zijnen dwazen tegenzin in haar en kon het haar,

bij eenig nadenken niet kwalijk nemen, dat zij niet van hem hield.

Deze toestand was echter voor beiden even pijnlijk; want, gesteld eens, dat zij zich, omtrent hare positie in de maatschappij rekenschap vroeg, dan moest zij tot de overtuiging komen, dat zij als dochter van haars vaders vrouw, aan wie hare geboorte het leven gekost had, in elk geval verplichtingen aan hem had. Buitendien moest de tijd, met zijn genezenden invloed, ook het zijne er toe bijgedragen hebben, om hem ten opzichte van haar anders te doen denken.

Zij wachtte dus de komst af van hem, die haar op deze wereld het naast was en die alles gedaan had om haar eene gedistingeerde opvoeding te geven. Was er hoegenaamd niets anders in haar hart dat voor hem konde spreken, dan moest het de dankbaarheid alleen zijn.

Van Walraad aarzelde nog steeds. In geen geval wilde hij alleen den tocht naar zijne dochter ondernemen — allerminst echter in gezelschap van zijne vrouw. Was hij altijd hartstochtelijk geweest, zij was dit niet minder. Had hij in den eersten tijd van hun huwelijk slechts met tegenzin van zijn kind gesproken, zij had nooit nagelaten aan dien tegenzin nog meer voedsel te geven, door zich vrij onverbloemd er over uit te laten, hoe zij, in zijne plaats, met zulk een monster van eene dochter gehandeld zoude hebben. In hoe verre zij dit werkelijk

meende en, of zij het haar geheel vreemd zijnde meisje niet aldus vijandig was, louter omdat de hemel haar geen kinderen had willen schenken, laat zich moeielijk bepalen. Maar zeker is het, dat vrouwen, die door de natuur stiefmoederlijk bedeed zijn en niet mogen roemen ooit kinderen gehad te hebben, over het algemeen een jekel aan kinderen hebben.

Voegen wij hierbij de aanleiding, die haren oorsprong had in den tegenzin van haren echtgenoot en nemen wij nog de omstandigheid, dat Melita het eenige kind en dus eene medeërfgenaam was, die haar in den weg stond, dan voorwaar bestaan er motieven genoeg, die haren tegenzin begrijpelijk maken, al is die tegenover het gezond verstand en tegenover edele beginselen, niet te rechtvaardigen.

»Edele beginselen?» dacht Van Walraad. »Als zij die had, zou zij reeds lang en alleen naar Holland gereisd zijn, om Melita te gaan halen, haar op mijne komst voor te bereiden en mij met haar te verrassen.»

Hoe zwak hij ook in dergelijke dingen was, vermeende hij toch dat anderen, die in zijn geval verkeerden, sterk moesten zijn. Hij sprak met dokter Martini er over, en deze ried hem aan, om Adèle mede te nemen en deze als middelares te doen dienen.

Van Walraad vereenigde zich volgaarne met dit voorstel; en daar Adèle, zonder tegenbedenkingen hetzelfde deed, was men het spoedig eens, en ging men op reis naar Nederland, à la recherche d'une fille.

Wij gaan dus langs den Rijnspoorweg naar Arnhem, en verder naar de plaats, waar Melita op kostschool lag. Ik zoude u pertinent den Haag als de plaats kunnen noemen, die zich in dit voorrecht verheugen mocht, maar ik durf dat niet doen, en wel uit vrees, dat er iemand onder mijne lezers kon zijn, die zich het genoeg mocht willen veroorloven, daar naar de jongejuffrouw Melita Van Walraad te gaan informeeren, of het namelijk waar is, dat die daar op kostschool geweest is.

Tot geruststelling van menigeen, die den Haag, als plaats voor eene meisjeskostschool te gevaarlijk mocht achten, kan ik echter verzekeren, dat het den Haag niet was.

Van Walraad stapte met Adèle in het eerste logement van de stad af, en liet zich naar het instituut brengen.

De institutrice, eene dame van eenen tamelijk gevorderden leeftijd, ontving beiden met de meeste deftigheid en stak bij deze gelegenheid, een zoo sierlijk compliment af dat Adèle het bijna moest uitproesten van den lach.

Ofschoon Van Walraad haar geschreven had, dat hij van plan was te komen, scheen de Juffrouw toch eenigszins verrast te zijn.

»Is u de papa van Melita?» vroeg zij met eene zonderlinge soort van nieuwsgierigheid,

»Ik ben haar vader, en deze jonge dame hier is mijn nichtje, of beter gezegd de nicht van mijne dochter. Waar is Melita? Ik ben zeer verlangend

om haar te zien. Het wordt haast dertien jaren, dat zij uit Java vertrokken is."

De schoolmeesteres liet de beide vreemdelingen plaats nemen, hoestte, en antwoordde met eene zekere schroomvalligheid of geveinsdheid — men wist niet hoe men het met haar had:

»U zal uw dochtertje zoovooft zien, mijnheer! Zij is juist aan het kleeden, en . . . dat is goed ook; want . . . u moet er niets ergs bij denken, wanneer ik u maar dadelijk er op voorbereid, dat zij . . . hoe zal ik het noemen . . . een beetje achterlijk is."

»Achterlijk?" vroeg Van Walraad.

»Dat wil zeggen," vervolgde de dame, »achterlijk, met het oog op zekere voorwaarden, die u mogelijk gesteld heeft . . . weet u . . . zij heeft, wat men zegt, geen bijzonderen aanleg voor . . . voor wetenschappelijke, of beter gezegd, voor conventionele vormen . . . dat is hetgeen ik u wilde doen opmerken."

»Wat bedoelt u daarmee, juffrouw? Ik begrijp u niet. U heeft mij, voor zoo ver ik weet, nooit een woord daarover geschreven," merkte Van Walraad aan. »Uwe brieven roemden altijd haren lust tot leeren, hare goede inborst, hare zedigheid en wat al meer; en nu, nu ik haar voor het eerst kom zien, nu spreekt u van weinig aanleg, klaagt u over den vorm . . . Ik begrijp u niet.

De institutrice wilde juist weder antwoorden, toen

eene zijdeur zachtjes geopend werd en eene jonge dame te voorschijn kwam.

Alle drie de aanwezige personen richtten hunne oogen naar de binnentredende gestalte.

»Melita!» stamelde de schoolmeesteres.

»Zijt gij mijne dochter, Melita?» riep Van Walraad, verrast van hetgeen hij aanschouwde. »Kom aan mijn hart, mijn kind.»

De lange, bleeke gestalte van Melita, uit wier oogen twijfel en vrees spraken, bewoog zich langzaam naar de plaats, waar haar vader haar met uitgespreide armen stond te wachten.

Met zekereren tegenzin liet zij het geschieden, dat hij haar in zijne armen trok, op het voorhoofd kuste en met belangstelling aanschouwde. Ja, dit laatste scheen haar te hinderen. Nieuwsgierig bekeek zij Adèle, en liet hierop hare oogen over de gestalte van hare meesteres glijden, als wilde zij eene vergelijking maken tusschen deze en de vreemde.

»Dit is uw nichtje, Melita! eene dochter van de zuster uwer moeder,» sprak haar vader, en liet haar uit zijne armen in die van Adèle overgaan.

Bij het woord moeder, vloog er een roosachtige gloed over Melita's aangezicht, en liet zij Adèle begaan, die haar omhelsde en kuste.

»Wat zijt gij groot geworden Melita! en wat gelijkt ge op uw nichtje? Vindt u ook niet, juffrouw?

»Ja, dat viel mij dadelijk in het oog, mijnheer!»

»Verbazend!» riep Van Walraad. »Ik verbeeld mij hare moeder voor mij te zien.»

Melita zweeg en bekeek aandachtig de kleeding en de oorringen van Adèle, die, van haren kant, met de aan de vrouw eigene slimheid, niet zonder verwondering had opgemerkt, hoe slordig, ja armoedig hare nicht gekleed was.

Van Walraad was opgetogen van blijdschap over al hetgeen hij van Melita had opgemerkt. Hem ontging het decoratief, daar hij te veel met de beschouwing van het sprekend gelijkende aangezicht, de donkere oogen, het lange, in vlechten langs haren rug afhangende haar — in één woord, met de zoo lang ontbeerde dochter te doen had.

Het eenige dat hij opmerkte was dat zij, tot nu toe, nog geen woord gesproken had, en op al de vragen die Adèle in het Duitsch tegen haar richtte enkel en alleen met eene beweging van haar schoone hoofdje antwoordde.

Ook aan Adèle was dit niet ontgaan, terwijl deze tevens had opgemerkt, met welk een angstig gezicht de schoolmeesteres, op alles lette, wat het meisje deed. Misschien had Adèle nu reeds het een en ander vermoed, dat haar noopte om tot Van Walraad te zeggen:

»Wij willen haar naar ons logement medeneemen, oom.»

»Om 's-hemels wil, neen!» riep de institutrice.
»Dat kan ik niet toestaan!»

»En waarom niet?» vroeg Van Walraad, aan wien het ook niet ontgaan was, met welk eene zenuwachtige gretigheid zijne dochter haar hoofd toestemmend had bewogen. »U zal er toch niets tegen hebben, dat ik mijn lieve kind, na eene scheiding van dertien jaren, bij mij wensch te zien?»

»Melita gaat met ons mede, niet waar?» sprak Adèle tegen het zwijgende schepseltje. Melita viel haar om den hals en begon hevig te snikken.

»U ziet het nu zelf, mijnheer! dat ik niet zonder reden daareven tegen u gezegd heb, dat ik dat niet kan toestaan,» zeide de dame.

»Ja . . . ik zie zeer veel . . . zeer veel, zeg ik u. Maar daar moet een eind aan komen. Mijne dochter neem ik nu dadelijk met mij mede, en bevind ik, dat hetgeen ik op dit oogenblik met huivering vermoed waar is . . . dan spreken wij elkaar nader, Juffrouw! . . . Kom, Adèle! neem haar mede naar ons rijtuig.»

»Maar mijnheer! u zal toch het meisje niet zoo ongeklced over straat willen laten loopen?» vroeg de institutrice, en wilde hem den weg naar de deur versperren.

»Geef dan maar gauw een omslagdoek of een mantel,» riep Van Walraad haar driftig toe.

Melita schudde hevig met het hoofd en strekte hare beide handen afwerend naar de schoolmeesteres uit.

»Daar hebt gij al voor den tweeden keer een

staaltje van hare onhebbelijkheid. Ja onhebbelijkheid!" riep de institutrice. »Zie maar eens, hoe zij mij met hare Indische kattenoogen aanstaart!"

»Op zijde, vrouw! of ik trap je dood als een worm!" riep Van Walraad, terwijl hij de opgewondene helleveeg op zijde duwde, de deur opende, en met zijne beide beschermelingen verdween.

IV.

De kasteelen van den vicomte de Durette en de spaarpot van Catharina.

Ouders! ouders, die gezegend zijt met kinderen en aardsche schatten, bedenkt wel wat gij doet, wanneer gij uwe spruiten naar het verre Europa gaat zenden. Hebt gij daar geen beproefde vrienden, die in staat zijn om de zorg voor uwe lievelingen op zich te nemen — vrienden, bij wie zij kunnen inwonen en waar zij een tweede thuis, eene liefderijke moeder en een achtenswaardigen tweeden vader kunnen vinden, of zijt gij niet ten volle overtuigd van de degelijkheid van hem of van haar, die door u met de zorg voor uwe lievelingen zal worden belast, zendt ze dan liever niet naar Nederland, maar laat ze bij u in Indië blijven.

Niet iedere vriend weet de belangen van uwe

kleintjes te behartigen, zooals u dat zoudt willen doen; niet elke institutrice heeft bij hare paedagogische hoedanigheid, tevens hart voor het jonge aankomende geslacht — en, laat ons vooral dit niet vergeten, hoe weinigen worden er slechts gevonden die het eigenbelang niet hooger stellen dan uwe belangen.

Daar zit het hem! Laat ons niet transigeeren, maar flinkweg verklaren, dat de meeste mislukte resultaten van het opvoedingsproces hunnen grond hebben in de schraapzucht en onverschilligheid van degenen, aan wie de opvoeding werd toevertrouwd. Zij willen wel goede betaling genieten, hebben elk kwartaal iets bijzonders voor hunne leerlingen noodig, vorderen onbegrijpelijke sommen voor extra-lessen, kleedij en buitengewone dagen, zooals verjaardagen en groote feestdagen, terwijl het onderwijs soms geen cent waard is, de leerlingen aan zich zelve overgelaten blijven, en al het geld, dat uit Indië tot het voorgespiegelde doeleinde overgemaakt wordt, in plaats van besteed te worden voor den leerling, in den zak van den meester of van de meesteres vloeit en daar spoorloos verdwijnt.

Een voorbeeld uit zoo velen zien wij in ons waarachtig verhaal in Melita.

Het ongeluk wilde, dat zij in de handen viel van eene vrouw zonder hart, die al de slechte eigenschappen in zich vereenigde, welke ik zoo even, in het kort heb aangehaald.

De heer Van Walraad betaalde, alles bij elkaar gerekend, zoo wat eene kleine twee duizend gulden in het jaar. Voor dit geld werd Melita gevoed en gekleed en ontving gewoon onderwijs op eene openbare school, benevens dansles en eenig onderricht in het Fransch en in het Duitsch. Voor al dit onderwijs betaalde hare voedster, in het jaar, de som van één honderd gulden — welbegrepen? maar honderd van de twintig maal honderd, die zij ontving. Het eten bepaalde zich bij zeer gewonen kost, en maar zelden, en alleen op dagen welke voor madame van gewicht waren, kreeg zij wat zure appelen of een bord karnemelkspap.

Maar het ellendigst zag het er met hare garderobe uit, en de japon, die zij aanhad, toen zij haren vader ontmoette, en die haar veel te klein was, vertegenwoordigde eene waarde van vier of vijf gulden. Zij bezat van linnengoed, onderkleederen, en zoo voorts, letterlijk niets, en sliep winter en zomer door alleen in een klein kamertje, op eene vuile matras, terwijl eene niets beter er uitzierende, bruingele deken tot nachtdekking diende.

Maar ik wil niet verder uitweiden over alles wat door Adèle's zusterlijke zorg en liefde, van lieverlede aan den gesloten mond van Melita ontlokt werd, en alleen zeggen, dat zij op eene hemelstergende wijze verwaarloosd was. Dit betrof vooral de materieele behandeling; naar den geest was zij meer ontwikkeld dan men, te oordeelen naar haar

voorkomen en hare gewoonten, op het eerste gezicht zou hebben durven verwachten.

In den beginne en toen men met haar in het logement was gekomen, was Van Walraad van plan, om bij de rechtbank aangifte te doen van hetgeen er met zijne dochter gebeurd was. Hij kwam echter van dit voornemen terug, daar hij zich nog bijtijds herinnerde dat hij zelf, in zeker opzicht, de hoofdschuldige was. Het beste dat hij in dit geval doen kon, en dat ook Adèle hem aanried, was, om zoo spoedig mogelijk de plaats te verlaten, waar zich de ellendige vrouw bevond, door wier toedoen het arme meisje, in dezen bedroevenden toestand gekomen was. Men kocht de noodigste garde-robe in, voorzag haar van de meest gebruikelijke artikelen van weelde en vertrok met haar naar Arnhem.

Het was een komiek en allerinteressantst tooneel, toen Melita, door de goede zorg van Adèle, op eenen schoonen ochtend gekleed in eene aardige zomerjapon, laarsjes met hooge hakjes, een hoedje met halve voile, handschoenen en een sierlijken parasol in de hand, het portaal van het logement verliet, en aan den arm van papa naar het spoor wandelde.

Al deze weelde had zij tot nog toe nooit gekend, alles was voor haar bijna even nieuw, als voor de dame van eenen Laplander, en het kostte niet weinig moeite haar te doen begrijpen, dat zij den parasol niet om de vijf minuten moest dicht vou-

wen om hem wederom open te kunnen maken, en dat zij niet in het publiek ieder oogenblik hare geldbeurs uit den zak kon halen, om te zien hoeveel geld er in zat.

Bij al hare onnoozelheid was zij echter volstrekt niet dom, en liet zich spoedig door Adèle terechtwijzen. Zeker aangeboren instinct voor het welvoeglijke, liet haar eene oude gewoonte, zoodra die afgekeurd werd, dadelijk afleggen, om zich zoo te gedragen als men het haar voorschreef. Het kind worstelde elk oogenblik met de verstandige vrouw, doch schikte zich zonder den minsten onwil te toonen, naar de welgemeende raadgevingen van haar, die het geluk had mogen genieten, onder de leiding van de moederlijke zorg te worden opgevoed.

»O, wat ben ik toch dom!» was haar onder vroolijk lachen uitgesproken refrain, telkens wanneer zij iets gedaan had, dat òf tegen de betamelijkheid òf tegen het gewone gebruik aandruischte.

»Wat zegt gij van Meli?» voegde zij er dan dadelijk bij, wanneer zij vermeende, een begonnen flater hersteld te hebben.

»Gij zijt mijne lieve, goede Meli, is het waar of niet?» riep papa en drukte haar aan zijn hart.

»Hoe is het Meli, hebt ge mij lief?»

»Ja, papa! onuitsprekelijk,» antwoordde zij dan en kustte hem op het gerimpelde voorhoofd.

Van Walraad was een geheel ander mensch ge-

worden sedert hij Melita en Adèle bij zich had. Hij trok met beiden door Hanover naar Hamburg en van daar naar Amsterdam, niet om voor zich zelve verstrooiing te gaan zoeken, maar alleen met het doel, om aan zijne dochter de wereld te laten zien en haar aan de vormen van het leven te doen wennen.

Dikwijls riep zij dan, wanneer men van eene wandeling, uit de komedie of van een uitstapje in Gods vrije natuur thuis was gekomen, in verrukking uit:

»Hoe prachtig en prettig is toch het leven, papa!»

»Dat geloof ik, Meli,» antwoordde hij dan. »Wacht maar! als wij maar eens in Java aangekomen zijn, als ge eens de weelderige Indische natuur aanschouwd hebt, als gij eens getrouwd zult zijn Meli!»

»Foei, papa! Wil u mij dan niet meer bij u hebben? Ik trouw nooit!»

»Juist! onthoud wat ge daar gezegd hebt. Nooit — dat beteekent niets meer en niets minder dan: zoo gauw mogelijk. Niet waar, Adèle?»

Adèle bloosde en schudde met het hoofd.

»Wanneer komen wij bij mama?» vroeg op eenen goeden morgen Melita.

»Ja, daar zegt ge zoo iets,» dacht papa Walraad. »Wij hebben nog den tijd, Meli! Eerst breng ik u naar Eilse, bij dokter Martini. Daar zorgt Adèle voor je uitzet voor de reis, en, als dat klaar is kom ik u afhalen en gaan wij te zamen per stoomboot naar Oost-Indië. Is het zoo goed?»

»Overheerlijk, papa!» riep Melita, opgetogen van vreugde.

En zoo gebeurde het ook.

Van Walraad bracht de beide meisjes naar Eilse, liet de benoodigde gelden achter, beloofde over een paar maanden terug te zullen komen, en ging wederom op reis.

Hij vond zijne vrouw te Homburg in blakenden welstand, en toevallig . . . . alleen. De vicomte was voor een paar dagen op reis gegaan, om zijne zaken te regelen. Hij moest daarvoor een zijner kasteelen bezoeken. Niet in Spanje, weet u . . . . (châteaux en Espagne) . . . maar dicht aan de grens er van. Daar, in het hartje van de Pyreneeën, bezat hij een oud kasteel, dat hij sedert zijne kinderjaren niet bezocht had; daar woonde zijn administrateur, aan wien hij zijne orders diende achter te laten. Men kon nooit weten wat er gebeuren kon . . . hij wilde daar opruiming houden, de schilderijen, het goud- en zilverwerk verkoopen, of het ergens ter bewaring geven . . . . enfin den boel beredderen en dan te Marseille op haar wachten. Hij was echter, door toevallige omstandigheden, op het oogenblik niet bij kas; de wissels waren weggebleven, en hij was hier zoo vreemd. Als hij maar over een duizend gulden of drie beschikken kon, dan zoude hij dadelijk kunnen vertrekken, zijne zaken regelen en, nog bijtijds te Marseille wezen.

Catharina bezat niet meer, dan zoo wat bij de twee duizend daalders en een rolletje gouden Willempjes — als dat voldoende was, wilde zij hem dit bagatelletje wel leenen. Maar hij moest haar dat geld teruggeven.

»Ha, ha, ha!» lachte hij bij deze opmerking.

»Waarom lacht gij?» vroeg zij hem.

»Om uwe onnoozelheid. Denkt ge dat ik met die paar duiten op stok zal gaan? Voor mijne schilderingen alleen, is mij door lord Derby, een millioen pond sterling geboden — en ik zou mij laten kennen aan twee duizend miserabele Pruisische daalders! Ha, ha, ha!»

Mevrouw overhandigde haar spaarpot met zekere bedeesdheid aan haren rijken minnaar, bang dat hij de voor hem zoo onbeduidende som, ten langsten laatste misschien nog zoude weigeren. Maar hare vrees bleek ongegrond te zijn. Hij stak de banknoten en het rolletje goud hoogst onverschillig in zijnen zak, en deelde haar mede, dat hij haar, in plaats van het ellendige Duitsche papier, goud zoude teruggeven. Reeds morgen kon hij vertrekken en over een dag of acht in de Pyreneeën zitten. Als ze iets van daar te bestellen had, moest ze het maar zeggen.

Natuurlijk! wat wist zij van de Pyreneeën. Mogelijk dacht zij dat daar de kastanjes, evenals de aardappelen, onder den beganen grond groeiden.

De heer vicomte vertrok dus, zijne Catharina

alleen en, in eenen niet zeer prettigen toestand achterlatende.

Gelukkig kwam haar man kort hierop terug en werd met de benoodigde geveinsdheid en gewone onverschilligheid ontvangen.

Hij deelde haar mede, dat hij zijne dochter bij een nichtje in Duitschland had achtergelaten en dat hij van plan was deze mede te nemen naar Indië. Zij zou almachtig veel dienst van haar hebben, want zij was nog al bijdehand.

»Als zij maar niet de groote dame zal willen spelen,» merkte mevrouw aan.

»Neen, wees daaromtrent niet ongerust. Zij is de bescheidenheid in eigen persoon.»

»Een druiloor wil ik ook niet bij mij in huis hebben. Ik had liever gewild, dat gij haar eerst eens bij mij gebracht hadt dan had ik kunnen zien of zij voor mij zoude passen of niet. In Indië kunnen wij weesmeisjes genoeg krijgen, die voor kost en kleeding de huishouding willen waarnemen. En dan behoefde men niet eerst de dure passage er voor te betalen.»

»Ik zeg je dat het een eigen nichtje van Melita is, dus een meisje, dat tot de familie behoort,» bracht Van Walraad haar aan het verstand.

»Wat kan mij de familie van de dochter uit uw eerste huwelijk schelen? Denkt ge dat ik er mee gediend ben, een paar jonge deernen van uwe kliek als bewaaksters bij mij te moeten zien. Dat is

precies weer een van je slimme streken — een paar agenten van politie bij mij te plaatsen, om elken pas, dien ik doe, na te gaan en op te schrijven, en dan aan jou te gaan overbrieven. Ik wil die meiden niet bij mij hebben!”

»Zoo?» hernam haar echtgenoot. »Gij ziet bij alle dingen en toestanden enkel de minder goede ja meestal niets dan de slechte zijde. De meisjes behooren niet als dienstboden, maar als uwe eigene kinderen behandeld te worden. Beiden zijn beminnelijk, wel opgevoed en verstandig genoeg, om u als eene tweede moeder te beschouwen. En doen zij dit, komen ze u op die wijze te gemoet, dan is het uw plicht om ze fatsoenlijk te ontvangen en te behandelen. Als gij met kinderen gezegend waart had ik ze mogelijk niet meegenomen....”

»Ja, dat verwijt moet ik elken dag hooren,” viel zij hem gramstorig in de rede. »Ik heb geen eigen kinderen, dat is nu eenmaal zoo; en daar ik ze niet heb, houd ik er niet van een paar andere bij mij in huis te moeten zien rondslechteren, die mij vreemd zijn, en die mij elk oogenblik moeten herinneren, dat ik geen kinderen heb. In één woord ik ben er tegen. Breng uwe eigene dochter mee in 's hemels naam, maar laat de andere hier achter, zij zal wel aan haar brood komen zonder ons.”

Van Walraad zweeg. Hij wist bij ondervinding dat zij, eenmaal aan een idee hangende, niet zoo gemakkelijk daarvan los te maken was.

Schoon vooruitzicht voor de beide jonge meisjes! Had Adèle geweten wat voor eene soort van vrouw ooms echtgenoot was, in geen geval zou zij het besluit genomen hebben om met haar naar Indië te gaan. Men kon zich moeilijk twee grooter contrasten dan deze twee vrouwen voorstellen. — Adèle, wel opgevoed, bekend met de beste schrijvers van alle beschaafde volken, begaafd met een edel gemoed en fijn gevoel voor het goede en schoone, daarbij sterk door het bewustzijn, nooit te zijn afgeweken van den weg dien eer en deugd voorschrijven, en dien zij bewandelde met de zekerheid, welke men bij alle welopgevoede en edele vrouwelijke karakters met genoeg opmerkt.

De vrouw van Walraad daarentegen kon er niet op roemen, dat zij, behalve hare materieele schoonheid en zekere vrijheid van beweging in den omgang met anderen, meer beschaving bezat dan eene gewone Europeesche, zegge Parijsche naaister, en meer deugd dan de cocotte, terwijl er van edel gevoel en vrouwelijke waardigheid bij haar hoege-naamd geen sprake kon zijn.

Het liet zich derhalve, van den beginne af aan voorzien, dat deze beide vrouwen het in geen geval lang met elkander zouden kunnen kroppen, en dat eene uitbarsting van tegenstrijdige gevoelens even zeker er op volgen moest, als eene uitbarsting wanneer men eene flesch met bier in de zon zet,

vermeenende dat dit geen invloed zal hebben op den inhoud daarvan.

De heer Van Walraad, die de hoedanigheden van zijne vrouw zeer goed kende, vergiste zich echter in het karakter van Adèle, door uit haar bedaard en zacht voorkomen te willen afleiden, dat zij zich onder alle omstandigheden wel naar de luimen van zijne vrouw zou weten te schikken.

Ware hij zelf een man van een meer zedelijk karakter geweest, dan had hij moeten begrijpen, dat de vrouw van beschaving en onberispelijk zedelijk karakter, aan de vrouw van tegenovergestelde hoedanigheden niets vergeeft, en dientengevolge een samenleven van beiden onder één dak tot de onmogelijkheden behoort.

Maar Van Walraad behoorde tot de nog niet uitgestorvene en nog hier en daar zich regenererende soort van Indische oudgasten, voor wie er noch godsdienst, noch moraal bestaat, noch dat edele bewustzijn, dat den mensch het goede en betamelijke laat verrichten uit zeker aangeboren beginsel.

Er was een tijd in zijn leven toen hij, om tot zijn doel te kunnen geraken, tegen plicht en geweten in zoude gehandeld hebben, mits hij de verzekering gehad had, van, zooals men in Indië placht te zeggen, niet gesnapt te zullen worden.

Het weghalen van Djattihout uit gouvernementsbosschen, het ontduiken van betalingen of het verleiden van een meisje of eene vrouw, stond bij hem

zoo tamelijk in dezelfde categorie. Was hij bij eerstgenoemde praktijken nooit gesnapt en mocht hij zich in een buitengewonen vooruitgang van zijne zaken verheugen, zoo liep het bij eene andere speculatie, in het huis van zijn tegenwoordigen schoonpapa, minder gelukkig af, en moest hij de gevolgen daarvan, in de gedaante van Catharina, nu overal met zich rond sleepen.

Eene vrouw moge er echter nog zoo goed uitzien en, op zeker tijdstip van haar leven, nog zoo veel aanleiding tot liefde of zonde geven, er komt een tijd, dat die aanleidingen ophouden verleidelijk te zijn, en de dikte van het bedoelde voorwerp niet meer in staat is dengene te boeien, die er vroeger door bekoord is.

Dat Catharina, in het zedelijke op geen hooger peil stond dan haar echtgenooten voor niets terugdeinsde, wanneer het er op aankwam om haar doel te bereiken, hebben wij reeds eenigszins kunnen opmerken.

De vicomte was op reis naar zijne kasteelen aan de grens van Spanje, en de beide meisjes werden elken dag verwacht, om met de familie Van Walraad naar het gelukkige Indië te vertrekken.

O noodlot, hoe brengt gij toch de menschen bij elkaar!

O noodlot, hoe is het toch mogelijk, dat een cavalier van het oude regime, een vicomte, die aan de grens van Spanje kasteelen bezit, zoo verslaafd kan zijn aan het spel!

Niettegenstaande dat deze edele zoon van Frankrijk, van zijne maitresse geld geleend had om daarmede met den meesten spoed, eene reis te bekostigen, die hij noodzakelijk doen moest, wilde hij Europa kunnen verlaten en haar volgen, zat zijne Edelheid toch hoog en droog aan eene speeltafel te Homburg, in hetzelfde Homburg, waar zij woonde, die hem op reis waande naar den Himalaya . . . . ik wil zeggen naar de Pyreneeën.

Met drie duizend gulden contanten in den zak, dacht onze vicomte, kan men wel bij gelegenheid, aan de speeltafel een slagje slaan. Een beetje geluk en wat courage zijn voldoende om de drie duizend tot tien, en meer duizend daalders te doen aangroeien. En is men gelukkig, dan moet men het geluk stoutweg bij de haren blijven vasthouden.

»Ik kan zeggen» sprak hij bij zich zelve, »dat ik niet te klagen heb. Eene puissant rijke Indische, die mij bemint en van geld voorziet, en eene toekomst in het verschiet . . . . Komaan, ik wil nog vandaag mijn geluk probeeren! Slaag ik er in, dan ga ik een eindje verder; speel ik ongelukkig, dan is er toch nog niet alles mede gemoeid en moet Catharina verder helpen.»

En hij ging aan de speeltafel zitten spelen, en verspeelde in een paar dagen alles wat hij bezat.

V.

De dief. Waar heb je de gouden Willemmpjes? Is dit mama?
Wel, wat is ze dik! Afscheid van Europa. Adèle.

De familie Walraad, namelijk mijnheer en mevrouw Van Walraad, begonnen zich te Homburg gruwelijk te vervelen. Hij verveelde zich, omdat hij beu was van het reizen en van zijne vrouw; zij omdat zij geen afleiding had.

Men besloot dus, om maar weder naar Java terug te keeren.

Eerst moesten natuurlijk de beide meisjes gehaald worden en dan kon men met haar nog een reisje door Zwitserland doen, om vervolgens uit Nizza of uit Marseille de groote mailreis te beginnen.

Mevrouw was voor Marseille.

Alvorens men Homburg voorgoed verliet, gebeurde er nog iets, dat in het huis van de ons bekende familie niet weinig ontsteltenis veroorzaakte en, voornamelijk er toe bijdroeg, dat men het vertrek bespoedigde.

Op eenen goeden ochtend, toen men nog aan het ontbijt zat, kwam de dienstmeid, bleek van schrik, binnen en berichtte, dat de commissaris van politie mijnheer eens dadelijk wenschte te spreken.

Van Walraad liet den ambtenaar in de spreekkamer komen en vervoegde zich oogenblikkelijk bij

hem. Na eene korte inleiding van verontschuldiging, verhaalde de commissaris het volgende :

Gedurende den afgeloopen nacht werd aan de speeltafels in de speelzaal grof gespeeld. Een bekende zwendelaar en speler, die eerst bijna al zijn geld verspeeld had, ging, nadat de speelzaal gesloten was, in het hotel waar hij woonde, met een daar verblijf houdend commis-voyageur aan het dobbelen.

Ofschoon een speler van beroep zijnde verloor hij toch eene groote som aan den jongen man, en ging wrevelig naar bed, aan den winner, volgens ooggetuigen belovende, het verloren bedrag aan het ontbijt te zullen betalen.

Daar echter beide heeren noch aan het ontbijt noch aan tafel verschenen, opende men hunne kamers, en vond in de door den jongen reiziger bewoonde kamer, diens lijk, en in de kamer van den Franschman niets dan een paar ledige koffers. Een dolkmes stak in het hart van den vermoorde, die hoogst waarschijnlijk geen geluid van zich gegeven kon hebben, nadat hij den doodelijken steek had ontvangen. Eene cassette, die men bij hem opgemerkt had, was verdwenen ; en daar zijn buurman, die des nachts onder de bekende ongelukkige omstandigheden, met hem gespeeld had, en niet zeer gunstig aangeschreven stond, verdwenen was, lag het voor de hand, dat men hem verdacht hield den moord gepleegd en de cassette gestolen te hebben.

»Verschrikkelijk!» zeide Van Walraad. »En heeft de politie nog geene verdere gegevens, omtrent den weg, dien de moordenaar genomen heeft?»

»Nog niet,» antwoordde de commissaris. »Men heeft hoegenaamd geen vermoeden . . . . alleen weet men, dat hij somwijlen des avonds in uwe woning gezien werd.»

»In mijne woning?!» vroeg Van Walraad.

»Hier in uwe woning en wel een dag of acht geleden het laatst.»

»Onmogelijk!» riep Van Walraad, »en buitendien, ik was toen niet eens thuis.» . . . .

»Kent u dezen persoon?» vroeg de commissaris, als het weerlicht zoo gauw aan den ontstelden Indisch-gast een portret voorhoudende.

. . . . »Neen. . . .» antwoordde Van Walraad, »dat aangezicht ken ik niet.»

De commissaris van politie, een oude vos, die zijne oogen gedurende deze scène, als eene boa-constrictor, op het gelaat van den ondervraagde gevestigd had gehouden, stak het photographische beeldje bedaard in zijnen zak, en stond op.

»Nog ééne vraag, mijnheer Van Walraad! dan ga ik heen. Heeft u ook toevallig Hollandsch goud in uw bezit?»

»Goud?» vroeg onze goede Indiër. »Op dit oogen niet meer; maar mijne vrouw heeft, kort voor mijn vertrek van hier, het laatste rolletje van mij ontvangen. Wil ik het gaan halen?»

»Zeer verplicht. mijnheer Van Walraad! Hier is mijne missie afgeloopen. Nog eens, mijnheer Van Walraad, verontschuldig mijne vrijpostigheid . . . . maar, last van de regeering . . . . u weet hoe het in eene bad- en speelplaats somwijlen gaat . . . wij weten nu genoeg.»

Dit laatste zeide hij, met het gebaar van iemand, die zeker van zijne zaak is, aan het woordje wij eenen bijzonderen nadruk gevende.

»Wat wil die snuiter daarmee zeggen?» sprak Van Walraad bij zich zelve, toen de commissaris van politie vertrokken was; »Wij weten nu genoeg! Bedoelt hij bij geval, dat anderen, in tegenstelling van hen, niets weten of niets behoeven te weten? In elk geval is de zaak niet pluis en moet ik ook het mijne er van weten.»

Bij zijne vrouw terugkomende, en niet wetende dat deze aan de deur had staan luisteren, vertelde hij haar het geval, zooals de commissaris het aan hem had medegedeeld. Hij drukte vooral op diens bewering, dat de vermoedelijke moordenaar bij of zelfs in hunne woning gezien was.

Mevrouw kon hierover hare verontwaardiging niet inhouden en deed eenen ferm en uitval op de lichtgeloovigheid van haren man, die er op het laatst misschien geen bezwaar in zou vinden, zeide zij, zijne eigene vrouw, als de medeplichtige van eenen moordenaar en dief te hooren beschuldigen.

»Daarvan was geen sprake,» antwoordde hij,

tamelijk norsch. »De politie gaat zoeken daar waar zij iets weet. Waar hebt ge het rolletje Willempjes, dat ik u vóór mijn laatste vertrek van hier heb gegeven?»

Bij deze onverwachte vraag naar het goud, dat zij aan den vicomte de Durette geleend had schrikte zij geweldig. Doch zich spoedig herstellende vroeg zij. »Goud, wat voor goud bedoelt gij?»

»Ik heb u vijftig goudstukken gegeven, die ik in Arnhem van eenen bankier in betaling had gekregen.»

»Goudgeld uit Arnhem, ik begrijp er niets van,» antwoordde zij onverschillig. »Ge hebt dat stellig, bij vergissing elders aan iemand anders gegeven.»

»Neen, kijk maar asjeblieft in je chatouille — daar moet het zitten. Waar hebt ge het kistje?»

De wijze waarop deze vraag gedaan werd, deed haar begrijpen, dat die ernstig gemeend was. »O!» riep zij verbaasd uit, »ge bedoelt de Hollandsche dukaten, die ge mij op mijn laatsten verjaardag opgedrongen hebt. Die heb ik uitgegeven.»

»Uitgegeven?» vroeg haar man; »en aan wien als ik u vragen mag?»

»Vraag maar op,» antwoordde zij gebeten. »Aan de marchande de modes, als ge 't dan weten moet.»

»Zoo? aan uwe winkelierster? Dat vind ik zeer raar,» zeide hij.

»Ik vind het alles behalve raar; ik zou het

veel raarder gevonden hebben, als ik daar een bon had moeten afgeven," hernam mevrouw.

»En waar hebt ge de overige twee duizend daalders gelaten, die ik u er bij gegeven had?"

»Waar ik ze gelaten heb?" riep zij spottenderwijze tegen hem. »Heere mijn tijd! Ge zijt vandaag zeer vervelend met uwe vragen. Denkt gij, dat ik elken cent opschrijf dien ik uitgeef? Dan had ik veel te doen — daarvoor ben ik niet naar Europa meêgegaan, dat moet ge toch begrijpen, mijnheer Van Walraad!"

»Dus de twee duizend daalders zijn ook gevlogen?" vroeg haar echtgenoot, en keek haar boos aan.

»Ten minste, ik heb ze niet."

»Zoo, zoo. Ge hebt er stellig een heelen boel moois voor gekocht, — is het niet zoo, Kaatje?"

»Kom, scheid maar uit met dat geveins; ik kan er niet tegen. En buitendien dient gij hier in aanmerking te nemen, dat ik er u nooit naar vraag wat gij met uw geld uitvoert, als ge op reis gaat. Laat mij dus met rust, en zie dat wij van hier weggkomen."

Van Walraad liet zich dit geen tweemaal zeggen; en eer nog de zon achter de bergen van het Rijnland ter ruste was gegaan, bevonden zich beiden reeds op reis naar Bückeberg, waar men de twee meisjes moest gaan afhalen.

De eene toegevendheid roept de andere in het

leven. Toen Van Walraad over het rolletje goudgeld en de twee duizend daalders niet meer sprak, oordeelde zijne echtvriendin, ten aanzien van het nichtje ook te moeten toegeven. Zij was degene, die voorstelde om de beide meisjes te gaan afhalen; en al geschiedde dit minder uit inschikkelijkheid, dan wel om zoo spoedig mogelijk van Homburg te kunnen weggorken, zoo was er toch een begin aan gemaakt.

Men stoomde den Rijn af, bleef nog hier en daar een paar dagen hangen, en kwam eindelijk, in het hotel van den Koning van Pruisen te Bückeburg terecht.

Niettegenstaande mevrouw er niet van hield, om verre wandelingen te voet te gaan doen, liet zij zich toch overhalen om haren man, den dag hierop volgende, naar het badplaatsje Eilse, te voet te vergezellen. Zij was bepaald nieuwsgierig geworden om Melita hare dochter te ontmoeten, over wie zij zoo veel gehoord had en die, volgens Van Walraad, een engel van een meisje was.

Men ging heel vroeg het logement uit en kwam, na een half uurtje geloopt te hebben, voor het huis van dokter Martini aan.

Van Walraad opende stilletjes de deur en liet zijne vrouw onder de vestibule treden. De deur van de binnenkamer was half geopend. De beide meisjes waren druk bezig met het aanpassen van het nieuw gemaakte reiscostuum en hadden daarbij, zooals het

helderklinkende lachen getuigde, bijzonder veel pret.

Melita scheen kant en klaar te zijn. Zij stond voor eenen spiegel, bekeek zich daarin van alle kanten, en vermaakte zich daarbij om van tijd tot tijd tegen haar evenbeeld de tong uit te steken en grimassen te maken, zoodat Adèle het tusschenbeide uitproestte van den lach.

Daar ging de deur open, papa Van Walraad zijne vrouw aan de hand houdende, trad binnen, en riep met vroolijke stem:

»Goeden morgen, kinderen! hier breng ik je een splinternieuwe mama.»

Melita viel bij deze, als uit den hemel gesprokene woorden, van schrik op eenen stoel neder, sprong echter dadelijk daarop weder omhoog, toen zij de oorzaak van hare ontsteltenis herkend had.

»Papa! beste papa!» riep zij herhaalde malen, en viel den aangekomene om den hals.

»Daar heb je uwe mama, stouterd!» riep hij haar toe.

»Is dit mama? wel, papa! wat is ze dik!»

Mevrouw Van Walraad kleurde tot achter de ooren. Het hinderde haar altijd wanneer iemand, al ware het slechts in bedekte termen, over hare dikte sprak. En nu moest zij dit, bij eene eerste ontmoeting met hare stiefdochter, als welkomstgroet hooren.

»Houdt gij niet van menschen, die er uitzien zoo als ik?» vroeg zij, terwijl zij toeliet dat Melita haar kuste.

»Ik heb nog nooit zoo'n dikke dame gezien als u is . . . mama! maar het staat u goed,» antwoordde Melita, meteen naar papa terugkeerende.

Dit gezegde verzoende mevrouw wederom eenigszins met het meisje. Zij liet zich nu nog Adèle voorstellen en schrikte bijna van het doordringende oog en het fatsoenlijke voorkomen van deze.

»Dat is geen vrouw voor mij,» dachten beiden te gelijk.

Natuurlijk! Wij hebben er reeds het een en ander over gesproken.

Men bleef bij de meisjes en amuseerde zich vooral met de koddige, ongegeneerde en nog al kinderachtige opmerkingen van Melita.

Dokter Martini kwam. Hij was opgetogen over zijn vroolijke logéetje en bejammerde het, zeide hij, dat hij haar zoo spoedig zoude moeten zien vertrekken.

Volgens zijn inzien had men haar nog eenige maanden, onder zijne hoede, bij Adèle moeten laten, ten einde haar meer en meer aan de noodige vrijheid van beweging gewend te maken, want juist deze miste zij geheel en al, of wist er nog niet de grenzen van in het oog te houden.

»Zij zal onder ons toezicht spoedig het ware er van te weten krijgen,» merkte mevrouw aan. »Wij verkeerden altijd in de eerste kringen van de Indische maatschappij — daar leert men zoo iets van zelf.»

Dokter Martini zweeg.

»Heeft u dit tabouretkussentje zelve geborduurd?» vroeg mevrouw aan Adèle.

»Ja, madame! al het borduurwerk bij ons in huis is door mij vervaardigd.»

»Heel aardig, dat zal ginds te pas komen. Vergeet vooral niet de patronen mede te nemen. Wij sukkelen somwijlen om mooie modellen te vinden. Kan u ook kappen?»

»Kappen?» vroeg Adèle, hare groote oogen uitvorschend op het gelaat van de nieuwe tante gevestigd houdende. Zij dacht echter niets kwaad en voegde er gauw bij: »O zeker, madame! ik kap mij altijd zelve.»

»Hm . . . en Melita?» vroeg mevrouw, met een boosaardig glimlachje.

»Adèle kapt mij alle dagen . . . mama! Zie eens hoe aardig zij dat kan!» riep Melita, aan mama haar kapsel wijzende.

»Ja, dat gaat,» zeide deze, terwijl zij het van alle kanten goed bekeek. »Wat gebruikt ge voor abominable haarolie? Ik zal u van mijne klapper-olie geven, dat is zuiverder en riekt veel lekkerder dan al dat Europeesche vet, en God weet wat voor stinkend goed ze er nog meer bij doen. Gij zult er van opkijken als ge mijn Indische haar-olie ziet en ruikt. Ik maak die zelve met daoën-pandan en daoën dilèm — wacht maar, als wij eerst maar op Sindang-sari zitten.»

»Is dat de naam van uwe buitenplaats, madame?» vroeg Adèle.

»Ja, van de eene,” antwoordde de dame, onverschillig met haren waaier spelende. »Sindang-sari is mijn lievelingsverblijf, en Klépoe is het buitentje van mijnheer Van Walraad.”

»Spreekt ge van mij?” vroeg deze, die zich met Melita bezighield. »Ge noemt Klépoe, daar moeten wij wezen, beste Meli! Wat zult ge groote oogen opzetten als ge mijne nieuwe suikerfabriek ziet, mijn tuin, de pépinières, en dan de menagerie.”

»Hebben wij eene menagerie ook, papa?” vroeg Melita, van vreugde opspringende.

»Wis en zeker, kind! Wij bezitten een paar tijgers, wat stekelvarkens, mieren-eters en vooral eene menigte marmotten, ten minste als ze niet allemaal gedurende onze afwezigheid weggelopen zijn.”

»Is er dan geen mensch achtergebleven, die er op passen moet, pa?”

»Dat wel, kind! Maar Mabel Sandor is zulk een rare sijs, dat het mij niets zou verwonderen, wanneer hij het op een goeden morgen in zijn hoofd had gekregen, om al de hokken open te zetten, zoodat wij, uit Europa terugkeerende daar in plaats van de arme beesten of beestjes, niets anders vonden dan leege hokken, begroeid met glaga 1) en ander onkruid.”

»Maar, papa! zoo'n man zou ik onmiddellijk uit mijn dienst ontslaan,” zeide Melita.

---

1) Hoog gras, dat in de wildernissen voorkomt.

»Ja, beste meid!» zeide madame; »als wij eenmaal daar zijn, moet gij uw papa verzoeken, dat hij dien onuitstaanbaren ijzegrim en weggelopen Hongaarschen dief, maar onmiddellijk de deur uitzet. Als je dat van uw papa gedaan kunt krijgen, zijt gij mijn lieve, goede en allerbeste dochter en vriendin.»

»Als hij de marmotten weg heeft laten loopen mama! dan beloof ik u, dat hij ons huis zal moeten verlaten . . . niet waar, papa?» riep het onschuldige kind, zich in zijne armen werpende en hem, met hare zachte handjes, langs de ingevallen wangen streelende.

Doch Van Walraad schudde zijn hoofd en antwoordde zeer ernstig: »Verlang niet om iemand ongelukkig te maken, dien gij niet kent, lieve! Laat ons eerst afwachten, wat wij als wij thuis komen daar zullen vinden. En nu over iets anders meisjes! Hoe staat het met de uitstoffering, is alles klaar?»

»Alles!» riep Adèle. »Wil u het zien, oom?»

»Ik geloof het gaarne, beste meid! Als dus het boeltje in orde is, dan moet ulieden eenen dag bepalen, waarop wij van hier zullen kunnen vertrekken. Mijne vrouw zal wel zoo goed zijn, nog eens bij u te komen. Dan kunnen uwe goederen, volgens hare aanduiding ingepakt worden; en dan gaan wij op reis. Is het zoo goed, Ka?»

»'t Is mij wel,» antwoordde zij.

Men kwam dus overeen, dat mevrouw Van Walraad nog eens naar Eilse zou komen, om daar de bagage van de beide meisjes in oogenschouw te nemen, waarna men tot het inpakken konde overgaan.

Was dat in orde, dan stond er ook niets meer in den weg, om de groote reis te kunnen aanvaarden, en zou men van dokter Martini afscheid nemen en er van doorgaan.

Hierbij bleef het.

Den dag voordat men vertrok namen de beide meisjes afscheid van Eilse en van die plaatsjes, die haar lief waren geworden. Vooral Adèle was druk in de weer om dit te gaan doen. Voorwaar, zij had er wel reden toe. Sedert haar twaalfde jaar ten huize van haren oom, dokter Martini, vertoefd hebbende, kende zij elken boom in de buurt en, om zoo te zeggen, elken vogel, die daar zijn nest had gebouwd. Hoe vele gelukkige dagen had zij hier niet doorgebracht! Wat had zij niet alles aan de zijde van hem geleerd, die haar een tweede vader en een zoo welwillend vriend was geweest!

Zij doorliep nog eens in gedachten de vervlogene dagen, en toefde eindelijk bij de herinnering van haren minnaar von Frankenau. Ongaarne verliet zij Eilse en haren oom, dat moest zij zich bekenen, en even ongaarne zag zij zich aan de zijde en onder de hoede en den invloed van madame Van Walraad, die zij reeds van den beginne

af aan, in zekeren zin wantrouwde. Met haar alleen, dit gevoelde zij diep en zeker, zoude zij niet naar het verre Oost-Indië willen gaan. Maar daar was ook de dartele, onschuldige en door en door goedige Melita en . . . laat ons dit vooral niet vergeten, daar vertoonde zich in het verschiet ook nog Frans von Frankenau, dien zij oprechtelijk beminde en niet aan zijn lot wilde overlaten — dat had zij hem gezworen. Zij bleef dus bij haar eenmaal genomen besluit, en ging met een moedig hart de toekomst te gemoet.

Eer zij op dezen laatsten dag, die zij in ooms huis doorbracht, naar bed ging, had zij eene korte samenspraak met hem.

Rijkelijk vloeiden hare traanen, toen zij hem bedankte voor al het goede, dat zij bij hem had mogen genieten en zich eigen maken, en met zenuwachtige aandoening wierp zij zich op het laatst in zijne armen, toen hij haar de vrouwelijke eer en de deugd herinnerde — de goddelijke sprank welke hij hoopte, dat bij haar nooit ofte nimmer uitgedoofd zou worden, in welke omstandigheid zij zich ook geplaatst mocht zien.

»Het edelste goed van den mensch is zijne eer. Heeft hij die eenmaal verloren, dan is hij ook verloren voor de maatschappij. Ik heb Van Walraad, onder het zegel van geheimhouding, uwe betrekking tot Frans von Frankenau en alles wat hem betreft medegedeeld, en hij heeft mij beloofd voor

hem te zullen zorgen, in geval hij in het militaire vak geen carrière mocht maken. Dus ook van die zijde is voor uwe belangen zorg gedragen. Ga nu naar bed, Adèle! en bereid u voor, om morgen met een gerust hart en tevreden gemoed te kunnen vertrekken.”

Adèle ging weenende naar hare slaapstede en zond hare vurigste beden voor ooms geluk en hare eigene toekomst naar omhoog tot den troon van Hem die het lot bestuurt van allen, — van allen, die leven en lijden, hopen en vreezen, denken en niet denken, zonder dikwijls het minste er van te begrijpen of zich rekenschap te kunnen geven van hun bestaan, hunne wenschen, de Godheid of . . . . . eene toekomst.

Des anderen daags vertrokken de vier mailreizigers per spoor naar Minden, om van daar verder te reizen tot aan eene zeeplaats, en dan naar het ver-verwijderde Indië.

VI.

De strijd tegen de golven en tegen de menschen. Op Boni en op de Marengo. Willen wij? Slaap wel daar beneden.

De Marengo, eene groote stoomboot van de Messagaries Impériales, lag te Marseille voor anker, en

was bestemd om de mailreizigers naar Alexandrië te brengen.

De vrachtgoederen en de meeste passagiers waren reeds aan boord gebracht, en men was nog druk bezig met het innemen van kolen. Over een paar uren zou de boot onder stoom gaan.

De familie Van Walraad zat in een der salons van het aan het strand liggende hotel, slechts op het teeken te wachten om gewapend met binocles, zonnescermen en kleine reiszakjes, de planken loopbrug te betreden, welke hen van Europa zou doen scheiden.

Daar herinnerde zich de heer Van Walraad, dat hij iets in zijne slaapkamer vergeten had. Terwijl hij zich voor een paar minuten ging verwijderen kwam een marqueur bij madame, overhandigde haar een briefje en verdween.

De dame, die reeds sedert hunne aankomst te Marseille, met zenuwachtig ongeduld naar den vicomte de Durette uitgekeken had, opende het briefje en las:

»Ik ben reeds aan boord en wacht u met het grootste ongeduld. Ten gevolge van zekere lasterlijke geruchten, omtrent mij te Homburg verspreid heb ik het noodig geoordeeld mijn naam in dien van de Castro te veranderen. Gij zult achter deze vermomming uwen vriend zekerlijk herkennen, die uit liefde voor u, Europa verlaat, en u navolgt naar het verre Oosten. Zwijg, en gedenk aan mij.

De Castro.”

Mevrouw verscheurde oogenschijnlijk zeer bedaard het briefje, en wierp de stukjes onverschillig op den vloer.

»Wat werpt ge daar weg, Ka?» vroeg haar de terugkeerende echtgenoot.

»Een billet-doux,» antwoordde zij bits. »Sedert wanneer mag ik mijne betaalde rekeningen niet meer aan stukken scheuren?»

»Wees voorzichtig, Ka!» zeide Van Walraad, en dreigde haar met den vinger. »Het is te hopen dat te gelijk met dit papier, alle pretensiën op ons verscheurd mogen zijn. Maar ik hoor daar de scheepsbel! Komaan, laat ons gaan.»

Onder de hoede van een commissionair ging men op marsch naar de aanlegplaats. De beide meisjes hadden geen oogen genoeg voor alles wat zich hier voor hare blikken verdrong. Overal heerschte de grootste bedrijvigheid; overal stonden nieuwsgierigen, om de mailreizigers te zien vertrekken en hun hart op te halen aan het gezicht van de Indische Nabobs, met hun geelgekleurde kroost, waarmede zij wederom terugtogen naar het land van belofte.

Boven aan de valreep stonden, behalve den kapitein, ook eenige passagiers, onder welke mevrouw Van Walraad den vicomte herkende. Hoe was hij echter veranderd sedert zij hem het laatst gezien had. In plaats van het volle aangezicht, dat vroe-

ger door een weelderigen zwarten baard en gitzwarte knevels overschaduwde werd, aanschouwde zij thans de bleeke tronie van een zieke, die zich den baard afgeschoren had, en wiens gelaat, in plaats daarvan, blauwachtige strepen vertoonde. Alleen de schitterende oogen herinnerden haar denzelfden man en riepen haar de uren in het geheugen terug, gedurende welke zij onder hunnen invloed gestaan had.

Hij neeg voor haar, hield de eene hand op zijn hart en groette met de andere.

Op hetzelfde tijdstip, dat de Marengo te Marseille zijne lading en zijne passagiers aan boord nam, embarkeerden op de reede van Batavia twee bataljons infanterie, om met hunne officieren en de benoodigde artillerie, overgevoerd te worden naar het oostelijke strand van Celebes. Daar had de vorstin van Boni, aangemoedigd door eenige wraakgierige, maar onwetende Dato's of rijksgrootten, de Hollandsche driekleur gehoond en met voeten getrapt, weshalve men derwaarts ging stoomen, om aan Hare Majesteit niet alleen de tanden eens te laten zien, maar ook om haar voor het vervolg wat meer respect in te boezemen voor het Nederlandsch-Indische Gouvernement.

Wij komen juist op het oogenblik, dat de stafmuziek, op een klein stoombootje geplaatst zijnde,

de ronde doet rondom het groote oorlogsstoomschip, waarop zich een gedeelte van de troepen bevindt, en den alom bekenden marsch van Djaga-raga speelt.

Duizend handen gewapend met politiemutsen of zakdoeken, worden naar omhoog gehouden, en even zoo vele hoezee's en hoera's galmen uit de kelen van de moedige krijgers.

Het sein wordt gegeven, het vlaggedoek wipt groetende op en neder, de saluutschoten bulderen uit de vuurmonden van den colossus, de raderen zetten zich in beweging, en langzaam maar statig doorklieft de Willem III het zilte nat, dat schuimend op zijde spat, en aan de naast liggende landbootjes zijne beweging gaat mededeelen.

Langzamerhand wordt de beweging van de vertrekkende boot sneller, totdat zij zich met volle kracht in de vaart bevindt.

De soldaten hebben hunne wapenen afgelegd en zijn in de groote ruimten binnenscheeps ondergebracht. Alleen de onderofficieren hebben nog werk, en haasten zich om gevolg te geven aan de vele bevelen, die hun van tijd tot tijd door hunne officieren gegeven worden.

Maar ook dat neemt een einde, bijna allen zijn onder dek verdwenen en men ontwaart niemand meer aan boord dan het scheepsvolk en de dienstdoende officieren.

Maar zie! daar wordt de laatste zich naar be-

neden willende begeven onderofficier, door de stem van zijn kapitein teruggeroepen.

»Sergeant Frankenau!»

»Kapitein!»

»Kom even hier bij mij,” riep de stem. »Ik heb je al wel tien malen gezegd, dat ik met je buitenmodel politiemuts en je buitenmodel stropdas geen genoegen neem, en nu heb je, voor jou plezier, wederom beiden op je winderig lichaam gespijkerd. Of je nu je examen voor officier al gedaan hebt of niet, dat kan mij verd . . . . weinig schelen. Houdt gij er niet van om de bevelen van je kapitein op te volgen, dan kan het mij ook geen bl . . . . schelen of je vroeger officier geweest zijt of niet. »Wurst wider Wurst,” zeggen ze bij jullie, daarom blijft gij gedurende de geheele reis naar Boni, als je niet in dienst zijt, onder dek — begrepen?”

De sergeant Frans von Frankenau, ons bekend van Eilse, trok een zeer beteuterd gezicht, maakte rechtsomkeert en vertrok.

Dat was een koopje.

»Ik wou dat die beroerde kapitein zoo zeeziek werd als een kat,” prevelde Frans tusschen zijne tanden. »Ik heb mij zooveel van deze zeereis beloofd, en nu moet ik, God betere 't, daar beneden onder dien stinkenden boel blijven hokken. Ik wou dat ik dood was!»

»Komaan, Frankenau! wat is er nu weer ge-

beurd?" vroegen hem zijne kameraden, toen zij niet zonder ontsteltenis opmerkten, dat hij de beide stukken, die elk voor zich corpus delicti mochten heeten — namelijk politiemuts en stropdas — zoo nijdig als een spin, onder eene tafel wierp.

»Wat er gebeurd is? Ik heb arrest gedurende de geheele reis. De duivel hale . . . .»

»Wel wel, vriendje, en mag je geen dienst doen?" vroeg hem een oudgediende, viermaal bestrepte onderofficier. 1)

»Dat wel, daarvan zal hij mij niet dispenseeren," zeide Frans.

»Nu, wat maak je dan voor niemendal zoo'n leven? Ben je mal, kerel? Je neemt dadelijk mijn dienst over, en als je er op gesteld bent, om veel op dek te kunnen rondslenteren, dan zal je onze vriend Verkouteren gaarne permitteeren, om ook zijn dienst te mogen waarnemen. Is het waar of niet, Verkouteren?"

»Ga je gang. Ik ben zoo ziek als een hond. Laat hem mijn dienst maar er bij nemen," antwoordde de andere, die werkelijk allerakeligst was.

Von Frankenau moest over deze koddige dienst- en straf-regeling van zijne kameraden hartelijk lachen. Het speet hem echter, dat hij de order van zijnen compagnies-commandant, over wien hij niet

---

1) Met vier dienstchevrons op de mouw van de tuniek.

te klagen had, voor dezen keer niet kon opvolgen. Hij had in zijnen laatsten brief naar Europa aan Adèle beloofd, haar eene beschrijving van zijne reis naar Boni te zullen opmaken, en nu had hij kans, om gedurende deze geheele reis, niets anders te kunnen zien, dan het blauwe uitspansel, boven het valluik, waaronder hij gevangen zat.

Dank zij der vindingrijkheid van zijne oudere kameraden mocht het hem echter gelukken, bijna op elk tijdstip van den dag, het bovendek te kunnen betreden.

Daar was, wel is waar, niet veel te zien, want het strand van Java's noordkust is, op enkele uitzonderingen na, doorgaans vlak, terwijl men, ten gevolge van de altijd opstijgende dampen, welke zich als een sluier over de hooge bergen groepeeren, ook niet in staat was van de welige binnenlanden iets te zien.

Maar dit alles ter zijde gelaten bevond men zich, op het dek staande, ten minste in Gods vrije natuur, en dit was voor hem reeds voldoende. Hij maakte dan ook gretig gebruik van het aanbod van zijne zieke kameraden en was meer *op het dek dan beneden. Zijn compagnies-commandant merkte dit niet zonder wrevel op. Hij was een oud-gediende, die eerst een jaar of acht als onder-officier in Europa en in Indië gediend had, eer hij officier was geworden — voor hem waren dus de slenters, aan het soldatenleven eigen, geen geheimen.

»Die bl. . . . . kerels hebben hem stellig hun dienst verschacherd. 't Is hondentuig; maar ik zal ze wel krijgen. Sergeant Frankenau! Heb ik je niet gezegd dat je onder dek moet blijven, als je niet in dienst bent?»

»U te dienen, kapitein! maar ik ben nu in dienst,» antwoordde Frans.

»Dat is zuiver onmogelijk. Ik zie je den godsganschelijken dag op het dek rondslechteren, en je bent er toch met je vieren, als ik mij niet vergis.»

»Dat is zoo, kapitein! In gewone omstandigheden, op het land, zijn wij met ons vieren, maar hier op zee, waar drie er van zeeziek zijn, ben ik alleen. En hier wordt streng gediend,» antwoordde Frans, zich inwendig over des kapiteins landerigheid verheugende.

»Zeeziek, zeg je? God verd . . . ! die oude wijven. Als ze eene ton vol jenever in het oog krijgen dan loopen ze palen ver, om onder water te komen, en op zee kunnen zij geen droppeltje water zien zonder er misselijk van te worden. Hondentuig, die oude . . . hoe . . . .»

»Horenblazer! blaas extra-oorlam!» riep de stem van den adjudant.

»Wat is het nu weer?» vroeg de kapitein.

»Samarang is in zicht, en het derde bataljon wordt juist door een oorlogsstoomboot naar buiten gesleept. Wij behoeven dus niet te stoppen en stoomen recht door,» werd hem geantwoord.

»Hoezee! Hoera!» klonk het uit de kelen van de troepen. »Naar Boni!»

Ook de Marengo stoomt door de golven van de Middellandsche Zee heen. Men heeft reeds Messina achter den rug, en bevindt zich, in eenen stormachtigen nacht, juist op de hoogte van die plaats, welke door de ouden de Charybdis genoemd werd.

»Incidit in Scyllam qui vult vitare Charybdis,” 1) sprak een oude, brildragende professor, die op het dek stond, tegen de Castro. »Wie een paar duizend jaren geleden het ongeluk had, hier in de zee te vallen, die werd door het water tot op den grond toe medegesleept, en kwam nooit meer te voorschijn.”

»Ja,” antwoordde, in plaats van den aangesprokene, de daarbij staande kapitein van de boot. »Die schoone dagen zijn gelukkig voorbij. U moet die als zoo gevaarlijk te boek staande passage maar zien; het beteekent niemendal, ik ga er met de boot overheen, zonder dat iemand op het dek het merkt.”

»Wij zijn ontzaglijk vooruitgegaan,” vervolgde de professor, en liet zich met den kapitein in een wetenschappelijk discours in, waarvan de strekking

---

1) »Hij stort in de Scylla, die de Charybdis wil vermijden.”

den vicomte de Castro verveelde. Hij stond op en leunde over de verschansing, terwijl hij zijne oogen eens over de brug liet glijden, welke, dwars over het dek heen, de beide raderkasten verbond; het was alsof hij de diepte zocht te peilen, die zich van zijne standplaats af tot aan de zee uitstreckte.

»Die het ongeluk heeft hierin te vallen,» prevelde hij binnensmonds, »heeft tevens het geluk onder de schoffels van het rad te geraken, en is weg, weg voor altijd, en geen hen of haan kraait naar hem. Maar» . . . . vervolgde hij zijne rede-
neering . . . . »eerst moet men daar boven zijn . . . .»

Het duurde niet lang of de Castro was met den heer Van Walraad op eenen zeer intiemen voet. Hij paste wel op om in diens tegenwoordigheid te toonen, dat hij madame reeds van vroeger kende, speelde tegen alle drie de dames den dienstvaardige en galante, liet zich door Van Walraad ellenslange geschiedenissen vertellen, en blufte, op zijne manier met zijn rijkdom, en hetgeen hij in Oost-Indië van plan was te doen.

Van Walraad kwam hem halverwege te gemoet en beloofde hem te zullen zorgen, dat hij op Java niet bedrogen werd, en dat hij eene der meest winstgevende suikerfabrieken, door zijne tusschenkomst, zoude kunnen aankopen.

»Je maakt voor je geld twintig procent, mijnheer de Castro! dat is zoo zeker als amen in het

gebed. Als u dus plus minus drie ton er voor overheeft dan kan u op zestig duizend gulden of eenhonderd en twintig duizend franken interest per annum rekenen."

»Niet kwaad," antwoordde de andere. »Ik ben in het afgelopen jaar zeer ongelukkig geweest. Mijn bankier kocht maar altijd door Mexicanen, en nu kan ik van bijna een half millioen scheurpapier gaan maken. Bij ulieden te Amsterdam staan ze op vijf gulden. Ha, ha, ha! vijf voor de duizend! het is om er wanhopig van te worden."

Zoo praatte hij met Van Walraad. Met de beide meisjes wendde hij het over eenen anderen boeg. Hij vertelde van zijne vele reizen in Europa, beweerde bij de meeste hoven zeer gezien te zijn geweest, maar nergens eene dame te hebben opgemerkt, die eene zoo onberispelijke tint had, als bijna elke Indische.

Mevrouw meende, dat hij daar een beetje veel op zijne horens nam.

»Volstrekt niet!" viel hij haar in de rede. »Ik neem er geen jota van terug. Gelukkig degene, die in staat is dit gezegde zoo met bewijzen te staven als ik, mevrouw!"

Zij kreeg eene kleur, en wierp hem een doordringenden blik toe, die niets meer en niets minder moest beteekenen, dan: »Pas op, ik begrijp je."

Bij zekere gelegenheid, dat de beide meisjes, met andere jonge medereizigsters te zamen, over koe-

tjes en kalfjes zaten te praten en Van Walraad in zijne kooi lag te slapen, nam hij de gelegenheid waar en ging met madame in een hoekje zitten. Hier stortte hij, volgens ouder gewoonte, zijn hart voor haar uit, en beklagde zich over zijne ongelukkige positie, namelijk, voor toeschouwer te moeten spelen, daar waar een ander zat te zwelgen. Mevrouw troostte hem met het uitzicht op de toekomst. Hare liefde, dit wist hij, was hem in elk geval zeker.

Dit moest hij van zijnen kant eenigszins in twijfel trekken; want niet alleen, was hier volstrekt geen gelegenheid, om hem te toonen dat zij de waarheid daarin sprak, maar kwam het hem zelfs voor, dat die gelegenheid zich in Indië ook niet zou kunnen voordoen, zoo lang haar echtgenoot nog leefde.

Welke vooruitzichten bestonden er dus voor hem? Was het niet eene dwaasheid, om ter wille van eene vrouw, die niemendal voor hem overhad, het vroolijke Europa te gaan verlaten en haar naar een vreemd land te volgen? Ja, als haar man oud en ziekelijk geweest ware, zou er eenige kans voor hem bestaan hebben — dan had hij op zien komen kunnen spelen; maar zoo als het zich thans liet aanzien, kon mijnheer Van Walraad nog best twintig jaren leven! . . . . . »Ik ben een ezel geweest!»

Wat zij hem hierop antwoordde, hebben wij niet kunnen vernemen. Dit is echter zeker, dat de slimme schelm — ik zal maar zeggen gauwdief — niet te

vergeefs zoo tegen haar gesproken had. In plaats van, zoo als hij haar gedreigd had, te Alexandrië achter te blijven, ging hij mede door de woestijn, en vergezelde de familie, van Suez uit, verder door de Roode Zee.

Op deze reis verliet hij bijna nooit de zijde van Van Walraad, en toonde eene bijzondere liefhebberij, om zoo dikwijls het maar ging, de brug te gaan beklimmen, welke op de stoombooten van den eenen kant van de verschansing naar den tegenovergestelden kant gebouwd is, en waarop de scheepsofficieren hunne bevelen geven.

Van Walraad klom dan mede naar boven, en liet zich wijsmaken, dat men van daar uit niet alleen een veel beter gezicht had over het schip en de omstreken, maar ook eene veel zuiverder lucht inademde, dan beneden. Daar was trouwens wel iets van aan; en vooral bij de verstikkende warmte, welke men in de Roode Zee te verduren had, liet Van Walraad zich verleiden om zelfs des nachts, met onzen vicomte naar boven te klimmen, en daar versche lucht te gaan inademen.

Mevrouw kwam gedurende de reis nauwelijks meer uit hare kajuit. Zij lag daar in haar bed als een mirakel uitgestrekt, en zoo licht gekleed als het maar kon, en liet zich door Adèle omslagen van ijswater op het hoofd leggen.

Bij deze gelegenheid merkte haar nichtje op, dat de beide echtelieden geen bijzonder gelukkig leven

te zamen leidden, ja zij meende zelfs te bespeuren, dat mevrouw zekere genegenheid voor den cavalier de Castro koesterde, die weleens aan de deur tikte en vroeg hoe men het maakte.

Eene vrouw is in dergelijke gevallen beter tot opmerken geschikt dan een man, en het moet ons dan ook niet verwonderen, dat mevrouw den indruk opmerkte, dien hare houding tegenover de Castro, op Adèle gemaakt had.

Was zij van den beginne af aan reeds niet te best gemutst geweest op dit zoogenaamde nichtje, van lieverlede veranderde die tegenzin in afkeer en haat, waarvan zij hoegenaamd geen geheim maakte.

Adèle leed hieronder, en kwam tot de overtuiging, dat de schoone dagen spoedig voorbij zouden zijn. Zij wilde echter van haren kant elke verklaring vermijden, zoo lang slechts haar gevoel van eigenwaarde niet bepaald gekwetst werd.

Melita voor wie de wereld, na haar vertrek van de kostschool, louter een rooskleurig aanzien had verkregen, die overal iets nieuws zag en zich geheel en al overgaf aan de indrukken welke haar van alle kanten, als het ware overstelpten, kon er zich maar geen begrip van vormen wat Adèle scheelde, wanneer zij met haar hoofd in de handen, alleen aan de verschansing ging zitten, en met een bedrukt gelaat naar buiten staarde in de zee.

Dan gebeurde het weleens dat Van Walraad haar vroeg wat haar scheelde, waarop de Castro spottenderwijze antwoordde, »dat de jonge dame het heimwee had, en waarschijnlijk aan den eenen of anderen luitenant van de garde prussienne dacht.»

Wanneer zij hem dan met de diepste verachting eenen doordringenden blik toewierp, dan sloeg hij de oogen neder doch balde meteen de hand tot eene vuist en zwoer in stilte, dat hij aan deze Duitsche canaille, nog wel eens zou toonen, hoe hij over haar dacht.

Onder dergelijke gewaarwordingen ging de tijd voorbij. Men passeerde Aden, de Straat van Babel-Mandeb en Ceylon, en stoomde onder een flinken noordwestenwind de Straat van Malakka in. Nog eenige dagen, en men zou te Batavia zijn.

Eens op eenen nacht, terwijl er geen ster aan den hemel stond, en de maan een ander gedeelte van onze aarde met hare zilveren stralen verlichtte, zaten Van Walraad en de Castro tot laat op de brug, naast de raderkast. Zij spraken als naar gewoonte over Indische toestanden, over suikerondernemingen, het uitzetten van geld en zoo voorts, en schenen maar niet er aan te denken om naar bed te gaan.

De wachthebbende officier zat aan den tegenoverstaanden kant van de boot, en bekeek van

tijd tot tijd, bij het matte licht van eene lantaren, zijne nagels of zijn witte vest; geen mensch bevond zich meer op dek, en men hoorde niets dan het eentonige geklots der golven, die zich tegen den boeg van het schip kwamen breken, of het geraas van de beide raderen, die met reusachtige kracht, het water ter zijde schoven, om plaats te maken voor den ijzeren kolos.

»Willen wij?» vroeg de Castro, met gesmoorde stem.

Zonder een antwoord te geven stond Van Walraad op, en stapte op de trap aan die naar beneden liep. Daar, waar zij de verschansing nadert en dan, met eenen draai, op het dek terechtkomt, scheen het alsof hij eensklaps door eene onzichtbare hand opgetild, in de hoogte gewipt en overboord geworpen werd.

Men hoorde eerst eenen gesmoorden uitroep, toen eenen val, maar verder niets.

Het eentonige geklots der golven, het geruisch der waterraderen in het water, overstemden elk ander geluid.

»Slaap wel, daar beneden!»

VII.

Waar is papa? Waar is mijn man? Weet ik het? Geef ons een certificaat van zijn verdwijnen. Op de reede van Batavia.

Toen mevrouw Van Walraad, den dag hierop volgende, wakker werd en aan haren man, volgens gewoonte vroeg, om haar een glas water te geven, ontving zij geen antwoord. Zij stond op om hem wakker te maken, doch vond hem niet slechts niet in zijn bed, maar merkte ook op, dat hij dien nacht niet in bed gelegen had.

Hare eerste gedachte was dat hij vermoedelijk op het dek was blijven slapen. Het was zoo warm. Maar opeens beving haar eene duizeling; zij moest zich aan haar bed vasthouden om niet te vallen. Een steek doorboorde haar hart, en zij vermocht nauwelijks adem te halen. Wat was er dan zoo opeens met haar gebeurd?

Het is wel zonderling, dat zich zoo iets, en zoo onverwachts, aan onze verbeelding kan opdringen. Ik herhaal het, kan opdringen! Zij vermeende namelijk haren man te zien, hoe hij door de Castro overboord geworpen werd. Hoe zij daartoe kwam — hoe zich zulk een denkbeeld, juist op het oogenblik dat zij haren man miste, aan hare verbeelding konde opdringen, dat dienen wij als verhaler te onderzoeken.

Maar wij behoeven niet ver te gaan, om tot de psychologische waarheid te geraken, dat wij nooit tot eene gewaarwording kunnen komen, welke wij niet getrokken hebben uit eigen aanschouwing, of uit de combinatie van gedachten, die wij in het leven hebben geroepen.

Dus, het beeld, dat mevrouw eensklaps voor zich zag, was niets meer en ook niets minder dan eene compositie van hare eigene verbeelding — een beeld dat, maar eens aanschouwd zijnde, uit het geheugen van den mensch niet meer verdwijnt, en juist bij die gelegenheden wederom te voorschijn komt, als de onverbiddelijke hand der Nemesis met ijzeren vuist het geheugen opklopt uit den slaap.

»Dood! . . . vermoord!» . . . fluisterde haar de engel des doods, Samaël, in de ooren. »Dood!» riep een afschuwelijk geraamte haar toe; . . . »vermoord door hem, die in Homburg in uwe armen heeft gelegen — die daar achtervolgd is wegens manslag, en zich hier aan boord bevindt om, uit liefde voor u, mede te gaan naar Indië.»

Maar welke demon gaf haar deze gedachten in? Is hij de moordenaar uit Homburg? Heeft hij haren echtgenoot ver. . . . ?

»Mama! mag ik binnenkomen? . . . Is u reeds wakker, mama?» vroeg Melita buiten aan de deur.

»Kom binnen,» werd haar toegeroepen.

»Is papa niet hier?» liet de binnentredende er

op volgen, toen haar oog tevergeefs naar den vader gezocht had.

»Is oom hier?» vroeg nu ook Adèle.

»Dat hij niet hier is ziet ge; zoekt hem op het dek.»

De beide meisjes verwijderden zich.

Hevig joeg het hart van de vrouw, die zoo even in hare verbeelding het schrikwekkende beeld van moord aanschouwd had.

»Mogelijk zit hij ergens op dek . . . » sprak zij bij zich zelve. »Het zou verschrikkelijk zijn! . . . mijn hemel hoe diep ben ik gevallen . . . hoe elendig heeft deze hartstocht mij gemaakt . . . Ik wil mijn gedrag veranderen . . . ik zweer het.»

»Is papa nog niet hier?» vroeg Melita, met groote haast de deur opentrekkende.

»Neen. . . .»

»Oom is nergens te vinden,» sprak Adèle, zoo bleek als een doek de deur binnentredende.

»Mag ik u een oogenblik spreken, mevrouw?» liet zich de stem van eenen man hooren. Het was die van den kapitein.

»Wat is er van uwen dienst kapitein?» vroeg mevrouw, die zich moeite gaf om hare aandoeeningen te verbergen. »Ik ben zoo meteen klaar.»

»Doe mij dan het genoeg en kom zoo spoedig mogelijk naar buiten. Er is iets gebeurd, en uwe tegenwoordigheid is noodzakelijk.»

Mevrouw Van Walraad wierp een omslagdoek

over haar ochtendkleed, ging nog even voor den spiegel staan, om met een flanellen lapje, waarop zich Chineesche bedak 1) bevond, haar aangezicht in te wrijven en begaf zich toen naar buiten.

Zij ontstelde wel eenigszins, toen zij bijna al de passagiers en de scheepsofficieren zag, doch raapte al hare courage bijeen, en vroeg, op den natuurlijksten toon van de wereld:

»Wat is er toch gebeurd, kapitein! dat de menschen zoo raar kijken?»

»Uw echtgenoot is zoek, mevrouw! weet u niets daarvan?»

»Ik heb hem ook reeds gezocht, en mijne meisjes daarop uitgezonden,» antwoordde zij, terwijl zij in de rondte keek, niet zoo zeer om den vermiste als wel om de Castro te ontdekken. »Waar zit hij dan?»

»Ja, mevrouw! dat wenschten wij ook te weten,» antwoordde haar de kapitein. »Als hij niet bij u in de kajuit is en op dek en onder dek nergens te vinden is, dan moet hij overboord gevallen zijn.»

Op dit gezegde gaf mevrouw een gil, die allen door merg en been drong, en liet zich in de armen vallen van den man, die pas nog half in négligé, achter mevrouw was aangekomen.

»Wat is er toch in 's-hemels naam gebeurd?» vroeg hij, terwijl hij zich moeite gaf om het zware

---

1) Blanketsel.

voorwerp in zijne armen goed vast te houden. »De arme dame schijnt het op hare zenuwen te hebben. Roept toch, om 's-hemels wil, haren man!»

»Mijnheer de Castro! hoogst waarschijnlijk zal u ons over den heer Van Walraad wel een of ander weten mede te deelen,” sprak de kapitein tegen den passagier, die mevrouw in zijne armen had opgevangen. Mijnheer wordt overal tevergeefs gezocht, u is bijzonder met hem bevriend, en heeft nog van nacht met hem, op de brug hier boven, zitten praten. Wij verzoeken u om eenige inlichting daaromtrent.”

»Inlichting, over wat?” vroeg de Castro, een met eau de cologne bevochtigden zakdoek onder den neus van de in bezwijming liggende dame houdende. »Ik heb van nacht, zooals gewoonlijk, met hem daar boven zitten praten, heb hem vervolgens naar de deur van zijne kajuit gebracht en ben toen pour la clôture, ook dadelijk naar bed gegaan, Waar zit de goede ziel? Heeft men hem overal gezocht? Mogelijk ligt hij nog te bed, of misschien zit hij ergens.”

»Alle gekheden ter zijde gelaten mijnheer!” viel de kapitein hem in de rede. »De man, over wien wij spreken, is zoek. U is degene, die het laatst bij hem geweest is — reden genoeg om bij u naar het een en ander te mogen informeeren.”

»Op dat punt ben ik het niet met u eens, kapitein!” antwoordde de Castro. »Het gaan informeeren moet van onzen kant komen. U de comman-

dant van deze boot, is voor uwe passagiers verantwoordelijk, maar niet wij. Op grond hiervan vraag ik u, uit naam van deze deerniswaardige vrouw: waar is haar echtgenoot? U dient daarop te antwoorden — begrepen?"

Onder de passagiers liet zich een gemompel van goedkeuring hooren. Juist op dit moment sloeg Catharina hare oogen op, liet ze over de verzamelde menigte glijden, en vroeg met nauwelijks hoorbare stem:

»Waar is mijn man?"

De kapitein, een flinke zeeman, maar geen advocaat, die dus meer verstand van zeilen en stoomen dan van disputeeren had, antwoordde: »U behoeft mij mijnen plicht niet te herinneren, mijnheer! Maar juist omdat u dit doet, u, die van 's-morgens tot 's-avonds aan de zijde van den vermiste gezien is, vraag ik u, die hierop beter zal kunnen antwoorden dan ik, wat u van hem weet. Ik vermeen hiertoe eenig recht te hebben.

»Breng mij naar mijn bed!" verzocht mevrouw.

Met behulp van Adèle en Melita bracht de Castro de weduwe . . . . wij zullen haar maar dadelijk zoo noemen . . . . naar hare hut, haar moed insprekende, en tevens verzoekende, zich bij elke quaestie op hem te beroepen, hij zou haar in alles bijstaan.

Tot de passagiers en scheepsofficieren teruggekeerd zijnde, herhaalde hij zijne verklaring van te

voren, en beriep zich ten laatste ook op de getuigenis van den wachthebbenden officier, die zooals wij weten, zijne nagels en zijn witte vest geïnspecteerd en waarschijnlijk ook gedut had: »Deze moest hem met Van Walraad naar beneden hebben zien gaan?»

»Ja, dat was zoo,» getuigde de gevraagde.

»Het is eene treurige en geheimzinnige geschiedenis,» zeide de kapitein hoofdschuddende.

»Bij zulke algemeenheden behoeven wij niet te blijven staan,» repliceerde de Castro. »De geheele zaak is, hoogst waarschijnlijk deze: Mijnheer Van Walraad heeft het, nadat hij reeds naar kooi was gegaan, denkelijk in zijn hoofd gekregen, om nog eens versche lucht te gaan scheppen. Hij heeft half in slaap verkeerende, de trap willen beklimmen, is daar ergens gestruikeld of uitgegleden en overboord gevallen. Als het water de gewoonte had, om zijne dooden terug te geven, en de verdronkene kwam hier onder ons te staan, zoude hij waarschijnlijk — naar de reden van zijnen dood gevraagd zijnde — antwoorden: dat hij overboord is gevallen, omdat er geen fatsoenlijk hek aan de trap was.»

Dit was eene beschuldiging tegen den kapitein, die bij dezen niet op den grond viel.

»Is het mijne schuld, dat daar geen hek aan is?» vroeg hij. »Heb ik het schip gebouwd?»

»Neen, dat hebt gij niet,» antwoordde de Castro.

»Maar het zou uw plicht geweest zijn, ten minste zorg te dragen, dat niemand de trap ging beklimmen. Zoo denk ik er over, en daarmee is het uit.»

Dit gezegd hebbende verwijderde hij zich, het aan de overige passagiers vrijlatende, om over de zaak te denken, zooals zij mochten verkiezen.

De toestand van mevrouw Van Walraad was zoo erg niet als de meeste opvarenden wel dachten. Nadat de eerste schrik voorbij was, en zij zich overtuigd had, dat er aan het gebeurde niets te veranderen viel, hield zij zich bezig, om hare nieuwe positie wat van naderbij te gaan beschouwen. Zij verzocht de beide meisjes, met eene geveinsde aandoening in stem en gebaren, om haar alleen te laten, daar zij nu niets meer noodig had dan rust. Deze alleen kon haar uit eenen zoo ontzettend ongelukkigen toestand redden. »Rust, niets dan rust, mijne kinderen!» sprak zij, de beide meisjes zenuwachtig aan haar hart drukkende.

Melita voelde diep het groote verlies, dat haar door den dood van haren vader had getroffen. Of schoon zij het in den beginne nauwelijks vermocht te begrijpen, dat hij zoo opeens door een louter toeval van hare zijde gerukt kon worden, bezat zij toch een te helder verstand, om zich niet ook dadelijk rekenschap te kunnen geven van den toestand, waarin zij zich eensklaps geplaatst zag. »Eene wees,” fluisterde haar eene stem toe.

»Eene slavine!» riep eene andere stem tot Adèle.

Voorwaar, zij maakte zich geen illusies aangaande haren toekomstigen toestand, in de betrekking waarin zij tot de weduwe zou staan. Met geweld moest zij hare aandoeningen bedwingen, en de gedachten uit haar hoofd zettten . . . . . maar telkens kwamen zij weder te voorschijn en brachten al het gebeurde in verband met de Castro.

Wat er ook met haren oom gebeurd mocht zijn, het stond vast bij haar, dat de Castro eene rol daarbij gespeeld had. Welke rol dit geweest kon zijn, durfde zij zich nog niet bekennen; maar zij gevoelde, in de diepste diepte van haar geschokt gemoed, dat zij zich niet vergiste, en dat het eene gemeene rol moest geweest zijn.

Nog gedurende de ontsteltenis, die op deze gebeurtenis aan boord van de stoomboot volgde, kwam men te Singapoera voor anker.

De Hollandsche boot, die reeds op de Engelsche lag te wachten, zond eenen officier aan boord, om naar de reizigers te informeeren. Nu eerst merkte men op, dat een jonge man, dien men tot nog toe nauwelijks gezien had, ook naar Batavia moest.

De Castro keek raar op, toen deze zijne bagage bij elkaar liet brengen, om daarmede over te gaan op den Dutchman.

Op last van mevrouw, de weduwe van Walraad, verzocht hij den kapitein, om een door hem op-

gesteld kort relaas aangaande het gebeurde, of, met andere woorden, een certificaat, dat Van Walraad op den zoo en zoo veelsten des nachts, uit onvoorzichtigheid, in het water gevallen en verdronken was, zij moest in elk geval iets in handen hebben, om haar eigendom in ontvangst te kunnen nemen; want, wie zou haar op het eenvoudige verhaal af, willen gelooven, dat haar man in zee verdronken was.

De kapitein had er niets tegen. Hij gaf een uittreksel uit zijn journaal, waarin van het raadselachtige verdwijnen van den bedoelden persoon, in korte woorden, en voor zoover men er iets van weten kon, melding was gemaakt, onderteekende dit stuk, en liet het door twee van zijne officieren en eenige passagiers contrasigneeren. Tot de laatsten behoorde ook de jonkman, die medeging naar Batavia, en dien men eerst op den laatsten dag opgemerkt had. Hij teekende zich: Stephanus Sandor, ambtenaar ter beschikking.

Daar de weduwe verder niets verlangde, en, wat algemeen opgemerkt werd, zeer kalm van de achterblijvende medereizigers afscheid nam, gevoelde de kapitein geen noodzakelijkheid, om nog verder een woord er over te reppen. Hij was eerder blij, zoo gemakkelijk van eene verantwoording te zijn afgekomen, over welke hij reeds een zwaar hoofd had beginnen te krijgen.

Menig passagier schudde echter het hoofd, toen

de cavalier de Castro met de meeste galanterie, mevrouw in de boot hielp, en zij zoo gewillig hare dikke en mollige vormen aan zijne hanteering overliet.

Stephanus Sandor geleidde de beide meisjes, doch verdween wederom bijna geheel op den achtergrond, zoodra men het Nederlandsche vaartuig bereikt had.

Zonder oponthoud stoomde men Riouw voorbij, doorkliefde de baren van de Straat van Banka, en liet op eenen Zondag-ochtend het anker vallen op de reede van Batavia.

Wij zullen onze reizigers daar een logement laten betrekken, en brengen den lezer wederom bij een ander acteur van ons drama.

VIII.

Daar komen ze aan, Frankenu! Buitenmodel politiemuts en stropdas, buitenmodel kogels en model beminde. Mabel Sandor.

Wat de Bedoeïenen in Algiers tegenover de Franschen waren, dat waren op Celebes de Bonieren tegenover de Nederlanders — gevreesde, te paard strijdende en dappere vijanden. Dat zij dit waren, leerde de geschiedenis, en men had de ondervinding er van nog niet vergeten.

Het spreekt derhalve als een boek, dat men, den

vijand kennende, zich daarop ging voorbereiden.

Nadat men het strand verkend had, wierp de kleine vloot het anker, en debarkeerden de troepen. Men was niet bij machte om met de sloepen tot aan den wal te komen; de soldaten moesten dus tot aan de borst toe, door de branding waden.

De Bonische cavalerie had er op gerekend, bij dit debarkement, met hare vlugge paardjes, de verstrooid aankomende Nederlandsche troepen te kunnen overvallen, hield zich achter struikgewassen schuil, en deboucheerde daaruit in vollen ren, toen de eerste infanteristen het strand bereikt hadden.

Deze volgden elkander echter met zulke eene haast op, formeerden zich met zulk eenen spoed tot een carré en begroetten de aanstormende ruiters, op den afstand van nog geen dertig passen, met eene zoo geduchte charge, dat het veld vóór het carré in een oogwenk, als met gesneuvelden bedekt was, en de rest verschrikt terugdeinsde en even gauw de vlucht nam, als men gekomen was.

Van deze paniek gebruik makende, avanceerde onze infanterie. De weinige cavalerie werd ont-scheept, en de artillerie bracht, met ontzaglijke inspanning, hare veldstukken in batterij.

Nu ging het gezamenlijk vooruit. Maar de Bonieren waren geen zoo gemakkelijk te verschalken vijanden, en tevens er op voorbereid om de Hollanders, met alle hun ten dienste staande middelen van verdediging, te ontvangen.

Daar men verplicht was om, met het oog op het voor zich hebbende terrein, den eenigen weg te volgen, die er bestond, en deze dikwijls door uitgestrekte kampongs liep, die versterkt of van verhakkingen voorzien waren, werd er nog al veel geklopt.

Maar niettegenstaande de Indische zon, de vermoeidheid van de troepen en de omstandigheid, dat men nog niet bijster veel gegeten had, ging het nog altijd vooruit.

De voorhoede had juist weder in den stormpas, eene soort van dwars over den weg loopende batterij genomen, en wilde op eene tweede aanrukken, toen de kapitein, die dezen troep commandeerde, en die zich, wat onvoorzichtig, een weinig te ver vooruit had gewaagd, een schot in zijne dij ontving en nederstortte. Gelijkijdig met hem vielen nog eenige van zijne soldaten, en kwamen een paar dozijn bereden Boegineezen in vliegende vaart uit de flank aanrennen.

De voorhoede stond in het eerste moment verbaasd, doch kwam op sergeant von Frankenau's luid commando aanrennen, schaarde zich zoo goed en zoo kwaad als het kon rondom hem, velde de geweren en wachtte hijgende van het loopen den aanstormenden vijand af.

Maar zij hadden nauwelijks den tijd gehad om eene klomp te formeeren, en de geweren met vaste hand vooruit te steken, of daar stoof reeds de wilde

schare voorbij, bij deze gelegenheid meer dan de helft der Nederlandsche troepen omver rennende.

Von Frankenau had onversaagd dezen stoot doorstaan, en zag zich nadat de Bonieren voorbijgestormd waren, met slechts twee man op het bloedige veld staan. Daar rende een tweede troep over het veld, en zag hij gelijktijdig zijnen kapitein alleen, op eenen afstand van tien of twaalf passen, zwaar gewond op den grond liggen.

In een oogwenk was hij naast hem, ging met uitgespreide beenen over hem staan en hield zijn *ge-*weer krampachtig met beide handen vast.

»Daar komen ze aan, Frankenau!» . . . steunde de gekwetste . . . . . Prr . . . . . stoof een tiental voorbij. De voorste viel, door von Frankenau's schot geraakt, op zijde, en werd door zijn woedend voortrennende paard medegesleept; terwijl de tweede, zoodra hij met opgeheven klewang, 1) den moedigen Europeaan het hoofd dacht te splijten, de koude bajonet in zijne ingewanden voelde en van het paard tuimelde.

Met de kracht van eenen reus, mocht het hem gelukken, zijn geweer terug te trekken, en nog juist bijtijds de lans van eenen anderen ruiter op zijde te werpen, die maar al te goed op den gekwetsten kapitein gericht was.

---

1) Een breed zwaard.

Maar, helaas! nu begaven hem zijne krachten. Het geweer nog eens tot verdediging van zich zelve willende oplichten, trof hem, nog eer hij dat had kunnen doen, de zware kling van een der laatste ruiters, en viel hij naast zijnen compagniescommandant, bewusteloos neder.

Daar klonken de trompetten van de aanrukkende kolonne, eene sectie van onze cavalerie kwam opdagen en vloog met een hoera de wegstuivende Bonische cavalerie achterna. De vijand werd in het gebergte geworpen, en vertoonde zich niet meer in groot getal in de vlakke.

De uitslag van de expeditie is bekend. Nadat de Koningin uit haar paleis gevlucht was, moest zij het zich getroosten, dat de commandant van de expeditie, eenen oom van haar, tot vorst van Boni benoemde. Deze bezwoor de hem voorgelegde verdragen, en kort hierop keerden de troepen naar Java terug, nadat men eerst de gekwetsten en zieken naar het groote hospitaal te Soerabaia, gebracht had.

Hier vinden wij de beide mannen in eene en dezelfde kamer, naast elkaar op zindelijke hospitaalbedden liggen.

De kogel was reeds uit 's-kapiteins been gesneden en, al liep hij nog wat moeielijk, zoo kon hij toch reeds loopen. Von Frankenu lag nog als een mirakel op zijn bed. De Boeginees had hem een ongemakkelijken houw over zijn hoofd gege-

ven, en alleen zijne model politiemuts, die hij bij de attaque ophad, en de buitenmodel stropdas, die hij daarin had weggestopt, en waardoor de kracht van den slag gebroken was, hadden hem gered. En toch was hij nog al erg weggekomen, en moest veel pijn uitstaan, daar het laken van de muts en de stof van de das, in de wond geperst waren en slechts met zeer veel moeite daaruit verwijderd kon worden.

Op het oogenblik dat wij den lezer naar het hospitaal brengen, slaapt de sergeant. De kapitein staat op, opent een kistje, neemt een fleschje met sodapoeder, en prepareert voor zichzelf een glas sodawater. Hierop hoest hij expresselijk een beetje hard. De sergeant slaat de oogen op en niest.

»Doe je mee, Frank?»

»Graag, kapitein.»

»De kapitein maakt vlak aan het bed voor den zieke een glas klaar, licht hem een beetje op en laat hem drinken.

»Hoe smaak je de pil?»

»Uitstekend, kapitein!»

»Zoodra je een paar dagen verder bent, doen wij een scheutje Rijnwijn daarin — wat blief je, ouwe ziel?»

Von Frankenau glimlachte.

»U bent veel te goed tegen mij, kapitein!»

»Te goed, ha, ha, ha! dat kan je begrijpen. En zoo-

dra ge geheel hersteld zijt, gaat ge met een maand verlof naar het gebergte, bij mijne zuster, die daar met haren man op een koffieland zit. Dat zal helpen. Marcheert alles goed, dan maken ze je tegen dien tijd officier, en komt het presentje uit den Haag er bij."

Von Frankenuau glimlachte wederom.

»Lach maar, mannetje! Wij rukken dan te zamen uit op het paradeplein, en laten het garnizoen voor ons defileeren. Hoe vaar je, ridder van de . . . . .?"

»Geduld, kapitein! ik heb een idee dat er niets van komt. Ik dien pas drie en een half jaar . . . .

God verd. . . . ! bl . . . . kerel! dat komt hier volstrekt niet te pas. Je hebt je compagnies-commandant het leven gered, hebt je kranig gehouden en zijt dientengevolge door mij bij den kolonnecommandant voorgedragen. En wat zeide de kolonel, toen hij je naast mij en de gesneuvelde Boegineezen voor dood zag liggen. Wat zeide hij, hm? Hij zeide: jammer van dien onderofficier! als een van ons allen het kruis verdiend heeft, dan had hij het moeten hebben. Hoe vaar je? Ben je niet blij, dat je toentertijd in je moffeland dien speler een mep hebt gegeven? Alles komt terecht, ouwe ziel! komaan, geef mij je hand."

De beide mannen drukten elkaar de hand.

Op een anderen keer toen von Frankenuau reeds op de been was, en naast den kapitein zat te rooken, zeide deze:

»Als ik alles goed beschouw, was het bepaald een geluk dat je op dien gedenkwaardigen dag de model politiemuts op het hoofd had. De dikke bodem er van en de stevige zijwanden verlamden in elk geval de kracht van den slag.»

»Dat ben ik met uwe permissie niet met u eens, kapitein!» antwoordde von Frankenuw glimlachende. Hij was aan een dergelijk discours reeds gewend. »Bijaldien u de politiemuts goed wil beschouwen, zal u onmiddellijk opmerken, dat het als hout zoo harde deksel er van, geheel en al doorgehakt is, doorgehakt als kaas. Had zich niet, bij toeval, mijne buitenmodel stropdas daarin bevonden, dan ware er niets van mij terechtgekomen, kapitein! en ze hadden mij met de Boegineezen en onze doode soldaatjes te zamen in Bonische aarde begraven.

»Denkt gij dus waarachtig, jong mensch, dat zoo 'n miserabele buitenmodel stropdas, zoo 'n dun zijden lapje als het ware het stroohalmpje was, waardoor je leven gesauveerd is?»

»Bepaald zoo, kapitein! Uit dankbaarheid zal ik beide stukken bewaren en steeds er aan denken, dat èn het gouvernement èn de Chineesche klontong te Batavia tot mijn behoud hebben bijgedragen.

»Je bent een slecht sujet.... ruk uit.... Ai.... ou!.... mijn been".... zuchtte de kapitein; »mijn been, mijn been!»

»Daar heeft u alweder een bewijs van mijn gezegde omtrent de buitenmodel stropdas, kapitein! Hadden de Bonieren hunne geweren niet met hunne achtkantige model kogels, maar met fatsoenlijke ronde, buitenmodel kogels geladen, dan ware uwe wond al lang dicht gegroeid.»

»Zwijg toch, satanas! de pijn, die ik voel, is in elk geval . . . buiten model wees daarmede tevreden.

Daar kwam de brievenbesteller en bracht zijn lang boekje met de mail en andere brieven aan.

»Daar is er een voor u, Frank! uit Batavia — stellig van eene buitenmodel beminde.»

»Dezen keer heeft u het mis, kapitein! hij is van mijne model bruid!» riep von Frankenu, den brief triomfantelijk in de hoogte houdende.

»Je bent toch een gelukzak, sergeant!» hernam de kapitein. »Niet alleen, dat je op het punt staat om officier te worden en het vooruitzicht hebt de Militaire Willemsorde te zullen krijgen, maar daar komt nu nog bovendien eensklaps zoo'n juffertje uit Duitschland aanwaaien, door het ventje zijne model bruid genoemd. Hoor eens, Frank! als dit ook gevolgen heeft en ge met haar gaat trouwen, dan mag je wel van geluk spreken en bij gelegenheid eens aan de model politiemuts denken, omdat die in zekeren zin . . . al is het ook wat stijf . . . ons Nederlanders representeert.»

»Houd op, kapitein! ik begrijp u,» riep von Frankenu. »Ik leef en sterf voor mijn nieuwe vaderland!»

Op hetzelfde tijdstip ontving de heer Mabel Sandor, administrateur van de beide suikerfabrieken Sindang-sari en Klépoe insgelijks twee brieven van passagiers uit Europa. De eene was van zijnen zoon en berichtte hem diens gelukkige aankomst te Batavia, de andere was van de hand van mevrouw Van Walraad, en maakte hem met het ongeluk bekend, dat aan boord met haren echtgenoot plaats had gehad.

Tevens berichtte zij hem, dat zij over een dag of veertien, te Sindang-sari zoude aankomen en voornemens was daar verblijf te houden. Hij moest dus spoedig alles in orde laten maken, en zelf ergens anders, b. v. op Klépoe gaan wonen.

Hoofdschuddende ging Mabel — zoo werd hij algemeen genoemd — aan het werk, liet zijne eigene goederen naar Klépoe brengen, en richtte zich daar in eene verwaarloosde opzienerswoning, zoo goed en zoo kwaad in als het ging. Zijn eigen huis, dat gedurende een paar jaren leeg had gestaan, kon hij in dien tusschentijd in orde laten maken.

Mabel Sandor was van geboorte een Hongaar. In het jaar 1850 kwam hij met een klein jongskén, zijn zontje, te Batavia aan, en werd spoedig daarop

naar Sindang-sari gezonden, waar hij een vijftigtal buffels en koebeesten aankocht, en daarmee de suiker der naastliggende fabrieken ging afvoeren. Hij leefde zeer stil en bemoeide zich met geen mensch. Toen zijn zoon den leeftijd van acht jaren bereikt had, zond hij hem naar eene kostschool in Nederland en later naar Delft, waar hij voor den kolonialen dienst opgeleid werd, en nu, zooals wij weten, reeds teruggekeerd was.

Gedurende al dien tijd leefde hij te Sindang-sari, met niemand verkeerende dan met de familie Van Walraad. Hij ontving dikwijls brieven en boeken uit Europa, las en schreef zeer veel, en zat het liefst in de achtergalerij van zijn huis, van waar hij een overzicht had op zijnen uitgestreken bloemen- en moestuin.

Hij was een hartstochtelijk liefhebber van rozen, en Walraad kon hem geen grooter genoegen doen, dan wanneer hij hem, van een reisje terugkomende, een paar stekjes van bijzonder fraaie rozen medebracht.

Rozen in den tuin en portretten in zijne schrijf- of studeerkamer, dat waren zijne beide stokpaardjes.

De geheele wand van deze kamer was rondom bedekt met schilderijen. Men behoefde hem niet te vragen, wat hij voor een landsman was; overal ontmoette men portretten van de strijders uit het jaar 1848.

In hun midden, op eenen luiaardstoel zittende,

en, uit eene echt Turksche pijp, fijn gesneden Java-tabak rookende, liet hij ze, een voor een, de revue passeeren, onderhield zich bij tijden uren lang met hen, door hun toe te spreken.

»Ja, ja,» zeide hij dan hoofdschuddende tegen het portret van Kossuth; »een beetje minder praats ware beter geweest. Als ge dien ellendeling van een Görgei had laten fusileeren, dan hadden wij ze een pak gegeven, alvorens die stomme Russen over de Karpathen gekomen waren.»

»En gij daar, blufferd,» riep hij tegen het beeld van Bem, »wij hadden je met je stijfhoofdige, smerige Polen niet noodig. Waar een Pool zijn neus insteekt, daar komt de boel in de war; dat moest men geweten hebben. Maar neen, men liet ze begaan, en . . . passama terremtetel! 1) honden van kerels! Alle achten te gaan ophangen als doode katten! 2) Ik verd . . . het, ik wil niets meer van hen weten!»

Op deze wijze pruttelde en raisoneerde hij tegen de portretten van zijne landslieden. Klaarblijkelijk behoorde hij tot een aanzienlijk Hongaarsch geslacht, had in 1848 tegen Oostenrijk gestreden, en was naar buitenslands gevlucht om zijn leven te

---

1). Een Hongaarsche vloek.

2.) Hij bedoelt de 8 Hongaarsche generaals, die de Oostenrijkers bij Vilagos ophingen.

redden. Wij kunnen dit bericht nog aanvullen met de verzekering, dat zijne goederen verbeurdverklaard werden en hij, juist nog bijtijds, eene kleine som contant geld benevens zijn eenig kind wist te redden.

Toen de hartstochten wat bedaarder waren geworden, verleende de Oostenrijksche regeering, uit eigen beweging aan een groot gedeelte van de uitgewekenen gratie, en gaf zelfs hunne bezittingen terug. Anderen, die zich meer bezwaard hadden, mochten, wanneer zij daarom vroegen, insgelijks terugkeeren en werden in de meeste gevallen ook in het bezit van hunne landerijen en kasteelen gesteld.

Dat Mabel Sandor niet tot eerstgenoemde categorie behoorde, kon men als vrij zeker beschouwen. Niet zeker was het echter, dat hij gratie gevraagd had, zoodat men niet wist of die hem geweigerd was geworden of niet.

Toen hij zich een jaar of tien te Singdang-sari had opgehouden, begon hij met een daar aangekomen Engelschen machinist kennis te maken. Deze bracht hem op de hoogte van de suikerfabrikatie en alles wat daaraan annex is. Spoedig was hij er achter, en hielp later menigmaal in de fabriek of bij het aanplanten, in één woord, stelde zich goed bij alles aan, zoodat hem de heer Van Walraad, tegen den zin van zijne vrouw, die een kekel aan hem had, bij zijn vertrek naar Europa, tot administrateur aanstelde.

Hij maakte gedurende de beide jaren, dat hij hiermede belast was, uitmuntende zaken, zoodat Van Walraad eens het plan opperde, om hem, tegen zekere pachtsom, de beide fabrieken te zullen overgeven, en in Europa te blijven leven.

Zijne vrouw wilde echter niets hiervan weten. Zij wilde niet in Europa blijven, zij wilde terug naar haar geliefkoosde Sindang-sari, en dan daar, in plaats van den ouden ijzegrim Mabel, een harer broeders of neefjes, — die zij in menigte bezat — met de administratie belasten.

Doch voordat men het daaromtrent eens was, gebeurde het ongeluk op het schip.

Reeds te Batavia werd de weduwe het met den vicomte eens, dat hij haar naar hare bezittingen zoude vergezellen, daar alles goed nagaan en zoo lang daar verblijf houden, totdat hare zaken geregeld zouden zijn. Wilde hij dan hetzij de eene, hetzij de andere fabriek, of beiden koopen, dan zoude men het wel eens worden. Mogelijk was dan een koopcontract niet zoo gemakkelijk te sluiten, en kon men, op eene andere wijze, tot zijn doel geraken. . . . . Enfin, de heer de Castro liet zich voorshands door mevrouw tot haar gemachtigde aanstellen. In deze hoedanigheid begon hij onmiddellijk inkoop en op groote schaal te doen.

Men kon toch in de binnenlanden, waar men, zooals hij gehoord had, op eenen afstand van tien mijlen geen buurman had, niet het leven van mar-

motten gaan leiden. En tot welk doel bezat men dan twee jonge dames, eene dochter en eene nicht? Natuurlijk met het doel, dat ze van haren kant iets voor het genoegen van de patronesse moesten doen, terwijl deze al het overige voor haar beiden deed.

In plaats van ééne pianino, werden er twee gekocht, en nam men zooveel muziek mede als men maar krijgen kon.

Buitendien kocht men een paar nieuwmodische toerwagens, eene koets en eene americaine. Paarden zoude men daar wel vinden, en, als die er niet waren, zou men ze van Batavia laten komen.

Toen men eindelijk eene goede dertig duizend gulden uitgegeven had, — want er waren immers constanten aanwezig — liet men de verzending over aan eenen commissionnair, besteeg een van de fraaie kuststoombooten, en vertrok naar de hoofdplaats van het gewest, waar de eigendommen van de weduwe Van Walraad gelegen waren.

IX.

De heer de Castro acht zich slecht behandeld. Raak mij niet aan, ellendeling! De knevel als herkenningsteeken.

Ongeveer eene maand na hun vertrek van Batavia, vinden wij de reizigers goed en wel inge-

richt op Sindang-sari. De beide pianino's stonden elk in eene afzonderlijke kamer, en het was een genoegen om de beide meisjes daarop te hooren spelen, wanneer mevrouw met de Castro op eene causeuse zat en over hare zaken met hem sprak.

Reeds op den tweeden dag na hunne aankomst, had de heer vicomte van Mabel Sandor de boeken en kas overgenomen, en verder al wat tot de administratie behoorde. Al verstond hij van alles wat hij hier zag, even veel als Mabel Sandor's groote Perziaansche kat, zoo had hij toch de brutaliteit om op te merken, dat alles op den ouden voet moest gedaan worden, en dat de heer Mabel hem gedurende den eersten tijd, maar het een en ander moest herinneren, als hij soms iets vergat.

Natuurlijk!

Mabel, die in den heer de Castro dadelijk eenen gansch niets beteekenenden parvenu herkende, die niets bezat dan eene groote dosis brutaliteit en flux de bouche, maakte niet de minste zwaarigheid, om op staanden voet alles aan hem over te geven, doch liet zich behoorlijk onderteekende bewijzen van ontvangst daarvoor ter hand stellen. Daar hij door de Castro en vooral door mevrouw de weduwe, met zekere minachting behandeld werd, trok hij zich ook onverwijld terug naar Klépoë, aan den heer de Castro, toen hem deze wilde laten roepen, latende zeggen, dat hij maar zelf bij hem moest komen, als hij iets weten wilde.

Deze boodschap in tegenwoordigheid van mevrouw aan de Castro overgebracht, deed haar bijna flauw vallen van ontsteltenis, en legde bij hem den grond tot dien haat, die later zoo noodlottig op hem terugwerkte.

»Ik zal dien ellendigen landlooper onmiddellijk van mijn land weggagen,» schreeuwde de weduwe. »Schrijf dadelijk een briefje aan hem, dat hij binnen de vier en twintig uren huis en erf verlaten moet. Ik wil hem nooit meer zien.»

De Castro liet door een van de opzieners een briefje in dien geest opstellen, en het vervolgens door de weduwe onderteekenen.

Het antwoord luidde als volgt:

»Madame,

»Daar ik eigenaar ben van den grond waarop, en van het huis waarin ik woon, en U dus niet het recht heeft om mij daaruit te verjagen, zoo doet het mij zeer leed aan Uw verlangen niet te kunnen voldoen, om onmiddellijk naar elders te gaan verhuizen.

Ik heb de eer, enz.»

»Heb ik ooit in mijn leven zulk een ellendeling gezien!» riep Madame, zich over dezen brief woevend makende. »Ik zal desnoods morgen ochtend een stuk of vijftig man werkvolk van de fabriek nemen, en hem de deur laten uitzetten. Wat verbeeldt zich deze kerel? Maar dat zijn altijd de gevolgen er van, waanneer men aan zulk onbekend

tuig uit den vreemde, zijn vertrouwen schenkt. Ik heb honderd malen met mijn man zaliger — — — zij noemt hem zalig, beste lezer! hoe vaar je? — met mijn man zaliger, hevige woorden gehad over dien Mabel, dien ik haat als den dood, en nooit heeft hij naar mij willen luisteren. Dat is nu de dankbaarheid voor al het goede, dat die kerel bij ons genoten heeft.”

Met veel moeite mocht de Castro er in slagen om haar eenigszins tot bedaren te brengen. Zij wilde zich niet laten sussen, en liet aan den Resident eenen brief schrijven, waarin zij zich over den opziener Mabel beklaagde.

Eerst toen zij met geen geringe verbazing en ontsteltenis het antwoord gelezen had, werd zij stil. De lezer moge zelf oordeelen wat het was, dat haar zoo radicaal het stilzwijgen ging opleggen.

»Mevrouw,” schreef de Resident.

»De heer Mabel Sandor, hoofdadministrateur van de fabrieken Sindang-sari en Klépoe, is door aankoop eigenaar geworden van een stuk grond, naast laatstgenoemde fabriek. Hij is tevens genaturaliseerd Nederlander, en bij ons ter goeder naam en faam bekend. U heeft dus geen recht op zijn grond en bodem, en nog minder het recht om hem van daar te willen verwijderen.

»Wij verzoeken u echter dringend, om den met u gekomen persoon, zich noemende de Castro

naar herwaarts te laten komen, opdat hij zich kunne legitimeeren.

Achtend de Resident van . . . .”

»Den persoon van de Castro” — foei, wat eene insinuatie tegenover haren ridder, haren vicomte, die haar tot naar het verre Indië is komen vergezellen. Zij durfde deze beleedigende woorden niet aan hem overbrengen, uit vrees, dat hij verontwaardigd en als het weerlicht naar . . . . zoude vliegen, om daar den Resident te gaan uitdagen.

Eenige dagen daarna ontving echter haar cavaliër eene niet minder vriendelijke uitnoodiging, om op het residentie-kantoor te komen, en daar eenige inlichtingen omtrent zijnen persoon te willen geven.

Met eenen lachenden mond liet hij haar den brief zien, en wierp hem toen, nadat hij hem eerst aan vele stukjes gescheurd had, met verachting op den grond.

»t Zijn nette kereltjes, uwe heeren Residenten,” zeide hij. »Als zij mannen van distinctie reeds zoo behandelen, wat zullen zij dan met een gewoon burgerman doen? Het overige tuig zal wel niet veel beter zijn.”

Maar wat te doen? De heer vicomte ging in de nieuwe americaine naar de hoofdplaats, en had daar eene tamelijk lange conferentie met den Resident. Thuis komende vertelde hij dat deze ambte-

naar hem, na inzage van zijne papieren genomen te hebben, met de meeste beleefdheid om excuus had gevraagd, hem tevens uitnoodigende om zijne recepties te komen bezoeken.

»Ploert van een kerel!» merkte hij tegen Catharina aan. »Hij verbeeldt zich mogelijk, dat een man als ik zich ongewroken laat beleedigen. Ik zet geen voet in zijn huis, zoo waar als ik weder naar Europa terugkeer, als hij mij nog eens het minste in den weg legt.»

»Bedaar, Alfons!» (hij noemde zich Alfonso Federigo Charles Durette, vicomte de Castro) — fluisterde Catharina tegen hem; »wij blijven te zamen op Sindang-sari, laten hier de meisjes muziek maken, inviteeren een enkelen keer nu en dan eenige burens op een speelpartijtje, en gaan . . . als de tijd daar is . . . te zamen trouwen.»

Wel is waar nam hij het voorkomen aan van iemand, die zich doodelijk beleedigd voelde en die aan het laatste punt van hare voorspiegelingen hoege-naamd geen zoo bijzondere waarde hechtte, maar hare vleierende taal en hare overige eigenschappen wisten hem dan toch eindelijk tot de overtuiging te brengen, dat hare liefde en hare positie in de maatschappij, geenszins te versmaden waren en dat hij daarmede wel degelijk zijn voordeel kon doen.

Hij gaf dus eindelijk aan hare beden toe en verklaarde, te willen blijven op voorwaarde dat zij hem hare hand moest schenken. Beviel het hem dan later niet,

dan konden zij de beide fabrieken hier van de hand doen en, met het daarvoor ontvangene geld — eene ton of acht — naar Europa terugkeeren om voorgoed op een van zijne kasteelen te gaan wonen.

Dat was alzoo voorgoed afgesproken. Als men maar weet wat men wil, dan komt alles terecht, niet waar, beste lezer?

Denkt u dat men zich een oogenblik er het hoofd mede brak, wat er van de beide meisjes moest worden? Volstrekt niet, of beter gezegd, hieromtrent was men het reeds lang eens.

»Hoe spoediger de beide nufjes aan den man komen,» had mevrouw zich op zekeren dag tegen haren minnaar uitgelaten, »des te beter is het . . . . Vooral die nicht moet gauw het huis uit. Zij zit den godganschelijken dag aan de piano, voor een boek of aan hare kleeren te naaien; ik heb letterlijk niets aan haar. En dan moet ge eens zien hoe zij mij tusschenbeide aankijkt. Het is een onuitstaanbaar, vitterig, eigenwijs en verwaand schepsel. Maar ik zal haar wel klein krijgen, dat zweer ik u, Alfons!»

»Je stiefdochter is van eenen beteren aard.» antwoordde hij; »die schijnt nog al van ons te houden.»

»Zij moest het ook eens probeeren om niet van mij te houden. Ik mag ze geen van beiden, en wenschte wel, dat ik ze kwijt was. Maar hierover

zullen wij later, en als wij eerst maar getrouwd zijn, nog wel nader spreken."

Ten gevolge van deze overeenkomst werd van nu af aan, het gedrag der beide elkander beminde wezens (sic) tegenover Adèle geregeld.

De heer de Castro, die voor dien tijd nog met eenige bescheidenheid tegen haar sprak, veroorloofde zich nu en dan van die aardigheden, welke hij, in zekere Europeesche kringen, aan zekere soort van dames, mocht debiteeren.

Adèle deed in den beginne alsof zij hem niet begreep, hetgeen ook somtijds werkelijk het geval was, en nam dan ook hoegenaamd geen blad voor den mond, om hem te troeven op eene wijze zooals hij van haar niet scheen te verwachten.

Hij veroorloofde zich, bij voorbeeld, over hare poezelige handjes, hare dikke kuiten of hare fijne taille te spreken, en nam eens, terwijl zij aan de piano zat, de vrijheid, laatstgenoemde met beide zijne handen te willen omspannen.

Adèle, die hem met tegenzin hoorde spreken, had sedert eenige dagen eenen bepaalden ekel aan hem gekregen, en zich voorgenomen, om hem bij gelegenheid eens een lesje te geven.

Toen hij zich dus zoo ver vergat, draaide zij zich eensklaps om en gaf hem een flinken oorveeg.

»Raak mij niet aan, ellendeling!» riep zij hem toe, verliet de piano, en begaf zich naar hare kamer.

De oorlog was hiermede tusschen beiden verklaard. Adèle ging aan hare schrijftafel zitten, en stortte haar hart uit aan haren minnaar.

De heer de Castro begaf zich naar Catharina en vertelde haar, wat er gebeurd was.

»Als zij nog eens de handen naar u durft opheffen, geef haar dan voor mijne verantwoording, een klap terug. Ga maar gerust je gang — als ze maar zoo spoedig mogelijk het huis uitkomt.»

Het ontbrak buitendien niet aan andere oorzaken, om de arme Adèle te plagen. Zoo meende mevrouw, op eenen goeden ochtend, dat de juffrouw — zij bedoelde Adèle — voor den kost iets meer moest doen dan pianospelen en wat zingen. Zij zou er niets bij verliezen, wanneer zij hare vingertjes een weinigje in de huishouding ging uitsteken. Men had nu elken ochtend, bij het ontbijt het genoeg, om of aangebrande of met asch bedekte melk bij de koffie te moeten drinken. Toen zij nog in haars vaders huis was moest zij voor het ontbijt zorgen — dit loog zij, zij voerde daar niemendal uit — en zat of djonkokte (hurkte) zij, somwijlen uren lang bij het vuur, om de melk voor papa, volgens zinnen wil te laten koken. Op de bedienden kon men zich toch nooit goed verlaten.

»Dat is zoo, zij hebben er geen belang bij,» merkte de Castro aan, en veroorloofde zich knip-oogende er bij te voegen: »Ik vereenig mij dus met het voorstel van onze gastvrouw, om aan freule

Adèle het toezicht over het ontbijt op te dragen.”

»Vooreerst maar het toezicht over de melk,” voegde mevrouw er bij.

»Zeer gaarne, tante! In het huis van oom Martini deed ik het immers ook,” antwoordde Adèle.

»O zeker,” zeide de Castro met een hoonend glimlachje; »daar worden zelfs door gravinnen de koeien gemolken — dat noemen de Duitschers gemoe-delijk zijn.”

Mevrouw proestte het uit van den lach.

»Als Adèle er op gesteld is kan zij dat hier bij ons óók doen,” riep zij lachende.

»Er mankeeren hier dan slechts graven, die voor staljongens zouden willen spelen,” voegde de Castro er bij.

»Dan zal men zich tot dat einde door den eersten den besten leeglooper kunnen laten helpen . . . mijnheer de Castro! . . . of zou u niet zoo galant willen zijn?” vroeg Adèle, en wierp hem een verachtenden blik toe.

Mevrouw Van Walraad begreep zeer goed wat Adèle hiermede bedoelde. Het hinderde haar, dat haar minnaar door Adèle zoo getroefd werd. Als men voor iemand achting gevoelt, spreekt men niet zoo tegen hem.

De verwijdering tusschen de beide vrouwen werd van dag tot dag erger, en gaf aanleiding, dat zij elkander zooveel het maar kon meden.

Adèle deed dus bijna dagelijks groote wandelin-

gen in de buurt. Bij deze gelegenheid was Melita hare trouwe begeleidster. Ja, het was opmerkelijk, dat de genegenheid, welke deze van den beginne af aan voor hare nicht gevoelde met den dag grooter werd, en in dezelfde mate toenam, hoe vijandiger de stemming van hare stiefmoeder werd.

Op eene van deze wandelingen kwamen zij bij het huis van Mabel Sandor, die daar zat te lezen.

Adèle had reeds verscheidene malen het lot van dezen man met het hare vergeleken, en, zonder eigenlijk van zijne vroegere lotgevallen iets te weten, alleen in het oog gehouden, dat men hem gemeen behandelde.

Zij groette zeer beleefd en ontving hiervoor de vriendelijke invitatie, om eene minuut of wat bij hem te komen zitten.

Men deed het, en keerde, na langer dan een uur gezeten te hebben, opgetogen over den beschaafden toon, waarop de oude heer met haar sprak, naar huis terug.

En zoo kwam het, dat beide meisjes in deze middagwandelingen van lieverlede meer behagen begonnen te scheppen, en somwijlen wel een beetje langer daar bleven praten, dan de tijd eigenlijk veroorloofde.

Mabel van zijnen kant amuseerde zich met den beschaafden geest van de eene en het vroolijke en kinderlijke gemoed van de andere, en zorgde dat er elken dag iets nieuws te zien of te bepraten viel, waarmede hij zijne beide vriendinnetjes hoe

langer hoe meer aan zijn huis en zijnen persoon wist te boeien.

Niets was ook natuurlijker, dan dat de meisjes liever bij hem kwamen zitten praten, waar zij steeds welkom waren en nooit beleedigende woorden moesten aanhooren, dan dat zij thuis bleven, om daar met scheele oogen aangezien en met lompe woorden beleedigd te worden.

Bij eene nadere kennismaking, vernamen de meisjes, niet zonder eenige ontsteltenis, dat Mabel eenen zoon had, die met haar de reis per boot van Suez naar Batavia had gemaakt, en dat hoogst waarschijnlijk hij degene was, die haar beiden van de eene boot naar de andere vergezeld had. Zij wisten aan Mabel niets aangaande den jongeling te vertellen, dan dat ze nauwelijks tien woorden met hem gesproken hadden. Melita herinnerde zich onbestemd, dat hij een klein, zwart kneveltje droeg, hetwelk haar voorkwam verlakt te zijn, zoo sterk glom het.

»Ja, daaraan herken ik mijn zoon!» riep de gelukkige vader lachende uit. »Iedere Hongaar is er trotsch op, zulk een kneveltje te mogen dragen. Ik heb in mijne jongelingsjaren menigen zilveren gulden er voor versnoept, om het beste baardwas machtig te kunnen worden. Dan werd de snor er mede gebalsemd, en zoo lang tusschen duim en wijsvinger gedraaid, totdat hij den vorm aangenomen had, dien zekere grendels aan de vensters

hebben. Weet u, dames! zoo naar rechts en links, in de hoogte gedraaid."

»Heeft men dan," vervolgde hij, »naar de Hongaarsche mode, een paar flinke laarzen met kletterende sporen aan de voeten, den dolmantel op de schouders hangen en de muts met de haneveder op een oor zitten, en staat men met zijne dame tot den dans gereed, dan, mijne lieven! moet u zulk een Hongaarsch heertje zien draaien en springen, zoodra de viool bespeeld wordt."

Dit gezegd hebbende sprong hij van zijnen stoel op, en begon op zijn Hongaarsch te dansen, waarover de beide meisjes hartelijk moesten lachen.

»Ja," riep hij uit, terwijl hij weder kwam zitten. »U moest zoo een echt Hongaarschen dans maar eens zien dansen — daarbij is alles leven en beweging, en u staat er verstomd van, hoe de meeste meisjes hare handen en voeten, naar alle zijden weten te draaien en te zwaaien. Het spreekt van zelf, dat ze daarbij het nationale costuum dragen, nauwe broek, laarzen met sporen, een korten tot iets beneden de knieën reikende rok, een lijfje met witte hemdsmouwen, en lange tot aan de hiel en afhangende haarvlechten."

»En gaan de dames altijd zoo gekleed?" vroeg Melita.

»Meestal," antwoordde hij. »En ik verzeker u, dat dit er veel beter uitziet dan de Fransche mode, en dat het niet slechts de meisjes veel beter kleedt,

maar dat ze zich ook veel gemakkelijker daarin kunnen bewegen, dan in die lange sleepende rokken."

»Zou u niet wederom naar uw vaderland terug willen?" vroeg Melita, die niet kon begrijpen, waarom hij zich op Java bevond, als hij het thuis zoo prettig had.

Mabel Sandor zuchtte, schudde zijn hoofd, en antwoordde: »Ik ben nu reeds zoo lang van huis af dat het mij daar, hoogst waarschijnlijk, niet meer zoo goed zou bevallen als vroeger. Buitendien, mijne lieve kleine tooveres, bevalt het mij hier, op Java, ook zeer goed. Wacht maar, als eerst mijn zoon maar hier in de buurt controleur mag worden."

»Zou hij?" vroeg Melita in de handen klappende. »Dan blijft u stellig hier en gaat bij hem inwonen, niet waar, mijnheer Mabel?"

De oude heer trok een slim gezicht, glimlachte, en antwoordde: »Dat zullen we dan zien. Vooreerst blijf ik hier op Klépoe zitten, pas op mijn huis en erf en op mijne karbouwtjes, — die lieve beestjes — als de heer vicomte de Castro er niets tegen heeft. Ha, van dat uitmuntend heerschap sprekende, moet ik u verzoeken mij te willen zeggen hoe hij het maakt?"

»Hij neemt les in het paardrijden," antwoordde Adèle, spottenderwijze.

»Een Fransche vicomte en les nemen in het paardrijden?" vroeg Mabel op denzelfden toon. »Foei! de

Fransche ridders leefden en stierven vroeger te paard, juist zooals wij Hongaren. Leert het kereltje paardrijden? Ik heb een flinke Bimanees op stal, als de heer vicomte met fatsoen zijnen hals wil breken, kan hij hem van mij krijgen. Ha, ha, ha!" lachte hij; »een ridder die op zijn zes en dertigste jaar nog paardrijden moet gaan leeren!"

»O, u moet hem te paard zien zitten," hernam Melita. »Hij houdt zich met beide handen aan de manen van het beest vast."

»Ei, ei! aan de hoofdofficiers-teugels," zeide Mabel lachende. »Ik heb zoo iets in mijn leven reeds meer gezien. Pas op, als hij eens in staat zal zijn om alleen op een paard te blijven zitten, dan zal hij vertellen, hoe hij in Europa, en waar hij overal geweest is te paard placht te rijden. Ik kán deze soort van heeren. Mijn hoofd er af, dat hij beter met kaarten en dobbelsteenen kan omspringen, dan met paarden."

»Dag mijnheer Mabel Sandor! wij gaan nu naar huis," riepen nu de meisjes.

»Tot morgen. Ik hoop u dan iets nieuws te kunnen vertellen," antwoordde de oude Hongaar.

En zoo gebeurde het ook. Den volgenden dag kwamen de meisjes wederom, hoorden het een of ander verhaal van Tsiguiners (of zoogenaamde Heïdens), roovers en Hongaarsche patriotten, babbelden over hare kinderjaren, over gouvernantes en andere groote personages, en lachten hartelijk, toen

Mabel vertelde, dat hij den vicomte had zien te paard rijden.

Op deze wijze ging de droge moesson voorbij, en begon de regentijd te naderen, zoodat zij nu spoedig het genoegen zouden moeten missen, dagelijks met papa Mabel te kunnen komen praten.

Zoo onschuldig als deze bijeenkomsten waren, gaven zij toch de reden aan de hand tot hevig misnoegen, en tevens tot eene verklaring van de zijde van Adèle, die aan hare positie in Indië eene geheel andere richting gaf, dan in den beginne van haar verblijf aldaar te voorzien was.

Hierover in een volgend hoofdstuk.

X.

Pianospel en geschifte melk. Is hij sergeant? 't Is jammer van haar. Arme Adèle!

De regentijd was in werkelijkheid begonnen. Aan eene verre wandeling was derhalve niet meer te denken. De beide meisjes moesten dus thuis blijven.

Van lieverlede was de waarneming van het geheele huishouden in de handen van de beide meisjes overgegaan, maar op zoodanige wijze, dat nagenoeg alles op de schouders van Adèle rustte.

Gaarne liet zij zich dit welgevallen, en zou nooit er over geklaagd hebben, ware het niet, dat de heer de Castro zich menigmaal over het een en ander, op eene afkeurende wijze had uitgelaten.

Niettegenstaande hij slechts als gast het huis bewoonde, en dus niet te gebieden had, sloeg hij toch reeds dikwijls eenen toon aan, die hem niet betaamde. Al had hij als quasi-administrateur misschien het recht, om de opzieners te berispen of het werkvolk uit te schelden, dit gaf hem nog niet het recht om ook Adèle zoo te behandelen.

Zij was een lid van de familie, even als Melita dat was, en mocht dus op dezelfde onderscheiding aanspraak maken als deze. In geen geval stond zij hem het recht toe, om haar iets te bevelen of hare wijze van huishouden te bedillen, laat staan zich aanmerkingen te veroorloven over de wijze waarop zij haren overigen vrijen tijd verkoos te besteden.

Eerst begon hij over het vele piano-spelen te klagen. Hij kon des namiddags niet slapen. Hierin werd hij door mevrouw ondersteund, daar deze van dezelfde gevoelens was en niet begrijpen kon, dat iemand, den godganschelijken dag op die rammelkast kon trommelen.

»Als ge er zoo'n bijzonderen trek in hebt, doe het dan op een tijd, dat de menschen wakker zijn,» merkte zij aan.

Adèle beweerde, dat zij nooit voor vijf uren na den middag, begon te spelen.

»Juist het oogenblik, waarop ik dikwijls pas in slaap val,” liet de Castro er op volgen.

»Speel dan om zes uren, in plaats van altijd, om dezen tijd, langs straat te gaan loopen,” gebood de weduwe. »Ge moet doen wat men u zegt. Waarom is vandaag al weer de melk geschift? Gij laat die maar in het pannetje doen, zonder te kijken of dat schoongemaakt is of niet. Als men iets doet, moet men het goed doen.”

»Zeer verstandig gesproken,” voegde de vicomte er bij. »Voor zoo ver ik er verstand van heb, kan men het verzuren van de melk alleen door zorgvuldige zindelijkheid beletten.”

»Ik verzeker u, tante, dat ik er zelve naar kijk, en dat ik meestal het porseleinen pannetje nog eens met warm water uitspoel,” antwoordde Adèle.

»Dat kan wel zoo zijn,” beet de Castro haar toe; »of ten minste, u verbeeldt zich, dat het daarmede gedaan is. Maar ik wil eene weddenschap aangaan, dat u of vuil warm water neemt, of het pannetje met eene vuile lap schoonmaakt.”

»Zoo zal het wel zijn, want anders begrijp ik er niets van,” liet tante er op volgen. »Bij ulieden in Duitschland weet men niet precies waar de zindelijkheid begint — ik heb dat met mijne eigen oogen gezien.”

Adèle zweeg.

Op eenen anderen dag begon madame. Zij bevond zich juist met de Castro op eene wandeling

door den tuin. Hij hield haar met de rechterhand om de heupen vast, en stoeide met haar. Daar stonden ze eensklaps voor een prieeltje van jasmijn, waarin Adèle zat te lezen. Beiden schrikten toen zij haar gewaar werden.

»Wat zit gij toch eeuwig in die vervelende boeken te lezen?» vroeg mevrouw haar. »Men kan geen voetstap doen of men ziet een van u beiden met een boek in de hand, of men hoort het vervelende gerinkinkel van de piano. Ik zal beiden laten wegstoppen. Zie liever naar de keuken.»

»Maar, tante, ik kan toch niet altijd in de keuken zitten?»

»Dat verlang ik ook niet. Maar ge dient er meer werk van te maken. Het vleesch was van middag weder aangebrand. Is het waar of niet, Alfons?»

»Precies. Ik heb nog nooit zoo iets beleefd. Om den anderen dag is dat het geval.»

»Ik geloof dat u zich vergist, mijnheer! Ik heb er nog nooit iets van opgemerkt,» antwoordde Adèle.

»U is het niet beter gewend,» riep tante; »in het vervolg verzoek ik van dergelijke tegenspraak bevrijd te zijn. Als wij het opmerken, moet het voor u voldoende zijn. En buitendien wil ik hebben, dat ge tegenover mijnheer de Castro de welvoeglijkheid beter in acht neemt. Mijnheer is mijn gast en niet de uwe; en wat mijnheer zegt, wenscht of gebiedt, moet voor u even goed een bevel zijn, als ware het een en ander door mij gelast of

bevolen. Begrijp je mij? Ga nu naar de keuken omzien.”

Adèle vermocht geen woord te spreken en was nauwelijks in staat om hare voeten te verzetten.

Hevig geschokt bereikte zij hare kamer en wierp zich op eenen stoel neder.

Dat was te erg! Zulk eene behandeling had zij niet verdiend! Zij gevoelde nu voor den eersten keer hare afhankelijkheid van deze hartstochtelijke vrouw, tegenover wie zij geheel machteloos was.

Tevergeefs riep zij zich toe om bedaard te blijven, om zich niet nog ergere onaangenaamheden, door tegenspreken of stuurschheid, op den hals te halen, en rustig den tijd af te wachten, dien Frans haar, als niet ver meer verwijderd te zijn had voorgespiegeld. Steeds kwam hare vrouwelijke fierheid daartegen op, en doortintelde haar zekere electrieke stroom van verontwaardiging, wanneer zij bedacht, door wiens toedoen zij in zulk eene onaangename positie gebracht was.

Zij nam zich voor, om dien gehaten opstoker — daarvoor hield zij hem — uit den weg te gaan, zich nergens meer te vertoonen dan aan tafel, en alles te doen wat men haar zoude belasten. De rol van asschepoester zou zij toch niet altijd behoeven te spelen, hoopte zij.

Een paar dagen daarna ontving zij wederom eenen brief van haren beminde. Hij hoopte met de eerstvolgende promotie tot luitenant benoemd te worden;

en dan, zoo schreef hij, staat ons niets meer in den weg om te gaan trouwen.

Aan het slot van den brief onderteekende hij zich uw liefhebbende Frans, voorshands nog sergeant te Soerabaia.

Deze brief gaf aan madame aanleiding tot eene nieuwe kijfpartij. Mevrouw kon maar niet begrijpen van wien Adèle elke week uit Soerabaia eenen brief ontving. Bij het weinige nieuws, dat men op Sindang-Sari gewaar werd, of uit de wereld vernam, besprak men dan de nietigste dingen; en eens had de Castro op schertsenden toon de opmerking gemaakt, dat mademoiselle stellig een vrijer daar moest hebben. Want, wie zou het anders in zijn hoofd kunnen krijgen, om zoo dikwijls aan haar te schrijven. Daar zij buitendien nooit tegen iemand een woord over den inhoud van die brieven sprak, groeide de nieuwsgierigheid van mevrouw hoe langer hoe meer aan, en had zij met de Castro de afspraak gemaakt, om eens ernstig daarnaar te gaan polsen, wanneer Adèle wederom een brief mocht ontvangen.

Het meisje had de gewoonte zich in hare kamer af te zonderen, zoodra zij eenen brief ontvangen had, ten einde hem daar op haar gemak te kunnen lezen.

Ook dezen keer deed zij dat.

Toen zij terugkwam ging men juist aan de theetafel, en hare tante vroeg haar;

»Van wien ontvangt ge toch elke week zoo 'n dikken brief, Adèle?»

»Ik heb het reeds eens gezegd — van haren vrijer,” antwoordde de Castro dadelijk. »Hij zendt haar telkens een lokje van zijn haar, om daarmede haren chignon op te vullen.”

»Ik wist niet, dat gij in Indië een vrijer hadt,” liet mevrouw er op volgen.

»En zoo dit werkelijk het geval ware, zou u daar dan iets op tegen hebben, tante?» vroeg Adèle bedaard weg.

»Dat wil zeggen, dat je werkelijk een vrijer hebt? Ik vind het alles behalve fatsoenlijk, dat ge mij nog nooit een woord over dit heerschap gesproken hebt. Ik ben toch uwe tante, en diende dus wel iets daarvan te weten.”

»Toen wij naar Indië gingen heb ik het aan oom verteld, en die heeft mij geluk er mede gewenscht,” antwoordde Adèle.

»En om welke reden mag ik er niets van weten?» vroeg tante, die zich wederom begon op te winden.

»Het is vandaag den eersten keer dat u er mij naar vraagt, tante.”

»Dus als ik er niet naar gevraagd had, hadt ge mij ook niets er van verteld?» beet hare tante haar toe.

»Hoogstwaarschijnlijk niet,” zeide Adèle zacht tegen haar.

»Zoo? dat staat je mooi, uitmuntend. Ik moet zeggen dat ge thuis eene perfecte opvoeding gehad hebt. En dat zegt ge mij maar zoo droogweg in mijn gezicht, slang die je bent!»

»Bedaard, Catharina! de eene dienst is de andere waard. Als mademoiselle het recht meent te hebben om tegenover u de ondankbare te spelen, zijt gij even goed in uw recht om daarvoor te bedanken. Ik geef u dus in overweging, om de brieven van Soerabaia open te maken en te lezen, of ze onopengemaakt terug te zenden aan den schrijver.» Zoo sprak de heer de Castro.

Deze raadgeving viel niet in het water.

»Laat mij den brief eens zien, dien gij daareven gekregen hebt!» riep tante. Zij was nu niet meer tegen te houden. »Gauw, den brief!» riep zij, »of ik zal je leeren, hoe men zich tegenover mij dient te gedragen — den brief!»

Adèle had zoo iets nog nooit beleefd. Nooit had iemand haar op eene zoo hemelgerende wijze beleedigd; nooit had zij eene vrouw uit de laagste volksklasse gezien, die zich zoo vergat, als de weduwe Van Walraad dat op dit oogenblik deed. Zelfs de Castro, wiens ware karakter noch voor Adèle noch voor Melita een geheim was gebleven, scheen over Catharina's gedrag niet bijzonder gesticht te zijn, en gevoelde instinctmatig, dat hij hier te ver was gegaan.

Toen zij als eene furie eene schrede vooruit deed,

de rechterhand omhoog hield en met bevende stem riep: »den brief!» hield hij haar tegen, en fluisterde tegen haar: »Bedenk toch wat ge doet!»

Op hetzelfde oogenblik verwijderde zich Melita en kwam spoedig daarop met den verlangden brief in de hand terug.

»Geef hier!» riep hare stiefmoeder.

»Geef hier!» riep de Castro.

Adèle zweeg, en vestigde hare oogen strak op die van Melita.

»Zal ik?» vroeg deze.

»Doe wat uw hart u ingeeft.» antwoordde Adèle.

Nog waren deze woorden niet geheel uitgesproken, of ook Melita had reeds een kloek besluit genomen, en zij scheurde den brief aan duizend stukjes.

Een gil uit den mond der weduwe deed zich hooren, toen zij dit zag, en niet in staat zijnde, hare kwaadheid te verbergen, liet zij zich, zoo dik en zwaar als zij was, op eenen stoel vallen en riep tegen hare stiefdochter: »Dat zal je heugen, hoor! wacht maar!» En zich tot de Castro wendende vroeg zij aan dezen edelen ridder: »Is het niet schandelijk hoe deze twee personen met mij omspringen? Het zou haar in het minst niet kunnen schelen, als ik eene beroerte kreeg en het voor hare venijnige oogen bestierf van verdriet.»

»De hemel beware mij voor zulk eene beschuldiging!» riep Adèle haar toe. »Als u ziek wordt, dan is het uwe eigene schuld, tante! Een goed

woord van uwen kant, tegen mij gesproken, had mij datgene aan u doen mededeelen, wat u wenscht te weten, en wat ik reeds lang aan u had willen vertellen.”

»En waarom hebt ge 't mij dan niet verteld?» riep de tante haar toe. »Omdat ge een jekel aan mij hebt, en den baas in mijn huis wilt spelen. Is het zoo? of weet je 't óók al weer beter?»

»Uwe verwijten doen mij te meer leed, daar ik mij de reden er voor niet verklaren kan,” antwoordde Adèle fier. »Maar ik hoop er een eind aan te maken, door u mede te deelen, dat ik sedert een jaar of drie met een jonkman geëngageerd ben, die op dit moment te Soerabaia als sergeant dient, en spoedig tot luitenant bevorderd zal worden. Is dat eenmaal het geval, dan komt hij mij afhalen, en brengt mij bij eene familie te Soerabaia, om spoedig daarop met mij te gaan trouwen. Dit is alles wat ik u kan mededeelen; en nu weet u meteen den inhoud van al de brieven, die ik van hem ontvang en aan hem schrijf. — Is u nu tevreden, tante?»

De weduwe had aandachtig naar het verhaal van Adèle geluisterd, en niet weinig den neus opgetrokken, toen zij hoorde, dat haar minnaar sergeant was.

»Is je vrijer sergeant?» vroeg zij krampachtig lachende. »Hoe komt ge toch aan zoo 'n gemeen sujet? Ik dacht dat ge van eene bijzonder fatsoen-

lijke familie afkomstig waart, zooals Van Walraad altijd beweerd heeft, en nu hoor ik, dat je vrijer in de kazerne thuis behoort. Dat zal wat moois zijn! Enfin, ieder zijn meug.”

Dit gezegd hebbende stond zij op en verwijderde zich met de Castro, met dezen cavalier onderweg door het huis lachende en stoeiende, de betrekking van eene dame met eenen sergeant beredeneerende, bespottelijk makende en, van haar verheven standpunt in de maatschappij, afkeurende.

Adèle begreep, dat van nu af aan, hare positie in het huis van hare tante onhoudbaar was geworden. Dagelijks aan de onredelijke en gezochte aanvallen van twee personen blootgesteld zijnde, die niet het minste zedelijke gehalte bezaten, en voor geen gemeenheid terugdeinsden, kon zij op den duur in hunne onmiddellijke nabijheid niet blijven. Zij bezat moed genoeg om elke ramp van hooger hand te kunnen verdragen — moed, om, als het zijn moest, te voet tot aan de eerste de beste plaats aan zee te vertrekken, om van daar, met opoffering van hare bijouerieën, het reisgeld over zee, tot Soerabaia te kunnen betalen . . . . . maar, wat dan?

Was zij ook verzekerd daar, zooals Frans haar geschreven had, iemand te kunnen vinden, die haar zoude willen huisvesten, totdat hij eindelijk tot officier bevorderd zijnde, haar konde huwen?

En in het geval ook, dat zij te Soerabaia door

bevriende menschen mocht worden opgenomen, zoude de wereld — zij bedoelde de Indische wereld — niet »foei” of »o wee” uitroepen, over het geval, dat eene jonge dame, uit liefde voor eenen sergeant zulke buitensporige dingen had begaan en hem was gaan naloopen?

De wereld ziet maar half, maar beoordeelt in de meeste gevallen alles verkeerd, juist doordien zij niet alles gezien en gehoord heeft, en het grootste genoegen vindt in scandaleuze geschiedenissen.

Loopt eene dame uit de voorname wereld den eenen of anderen paardrijder, parvenu of speler na, dan lacht men over dergelijke verliefde buien. Laat haar dit echter niet doen uit liefde voor een ondergeschikt militair, want dat vindt geen genade in de oogen van de zoogenaamde beschaafde wereld. In geen geval was echter hier, het een en ander op Adèle toe te passen.

Zij besloot dus om bij gelegenheid, eens wederom eene visite bij den ouden heer Mabel Sander te gaan maken en hem om raad te vragen.

Gedurende den laatsten tijd had zij weinig tijd overgehouden om te gaan wandelen, daar hare bezigheden in het huishouden met den dag vermeerderden.

Zag mevrouw aanvankelijk na hare terugkomst uit Europa slechts een enkelen keer menschen nu en dan, zoo nam dit met elke maand toe; en op

het tijdstip, waarvan ik nu spreek, gaf zij geregeld drie malen in de week speelpartijtjes.

Deze waren, zooals van zelf spreekt, door den vicomte de Castro gearrangeerd. Hij begon zich bij Catharina te vervelen. Als men niets bij de hand heeft, dan eene vervelende administratie en een vervelend, jaloersch wijf, dan wil men zich op zijn tijd daarvoor schadeloosstellen; en hiertoe koos hij het spel.

Ik wil niet beweren, dat hij dit bij preferentie deed, en dat hij zich niet gaarne op eene andere manier afleiding verschaft zoude hebben. Maar op dit tijdstip, nu hij door iedereen als de aanstaande echtgenoot van de weduwe Van Walraad beschouwd werd, vermeende hij zich, wat zijne genoegens betreft, binnen zekere grenzen te moeten houden, oordeelde hij het verkieslijk liever thuis te blijven en te gaan spelen, dan uit te loopen en zijn net elders te gaan uitwerpen.

Catharina, van haren kant, was niet weinig er op gesteld, om aan de gasten te toonen, dat zij rijk was. Zij liet het aan niets ontbreken, en greep altijd met milde hand in de dispens, waar, door de Castro's zorg alles voorhanden was, dat van goeden smaak en rijkdom getuigen kon. Daarbij bediende zij zich van Adèle, die de kunst verstond om overheerlijke koek, taarten en allerlei soorten van gebak te maken. Dit nam dan een groot gedeelte van haren vrijen tijd in beslag; want het is

eene ontegenzeggelijke waarheid, dat het vervaardigen van eene fijne en sierlijke taart, even veel talent vordert en tijd vereischt, als het uitwerken van eene predikatie, alleenlijk met dit onderscheid dat de taart, als die werkelijk mocht mislukken, in geen geval aan het publiek voorgezet kan worden, hetgeen met de predikatie daarentegen toch geschiedt, al bederft ook de geheele gemeente zich de maag er door.

Dus, Adèle moest thuis blijven en werken, moest thee en koffie zetten en schenken, moest zorg dragen voor eene prompte bediening met koek en ververschingen voor de dames, terwijl de heer de Castro tegenover de heeren met zijn fijne wijnen bluf sloeg en mevrouw zat te praten.

Was het, bij zulke gelegenheden, geen gering genot voor de weduwe, wanneer de fiere, keurig in het zwart gekleede vicomte, met het roode lintje in het knoopsgat, door de dames ten hoogste bewonderd werd, en men haar openlijk met zulk een man gelukwenschte, niet minder streelde het hare eigenliefde en haren trots, op de beide meisjes te kunnen zinspelen, waarvan de eene hare aangetrouwde dochter was. Van Adèle sprak zij dan fluisterend als van eene arme nicht, die zij uit medelijden bij zich genomen had, van wie zij wel dienst had, maar aan wie toch . . . een luchtje was.

»'t Is jammer van haar, maar,» fluisterde zij tegen een paar oude dames, »ik reken op uw woord,

dat ge er van zult zwijgen; is het niet jammer van het meisje, dat zij zich aan een onderofficier verslinderd heeft?"

»Hoe is het mogelijk!"

»Aan een onderofficier?" vroegen de twee oudjes, en keken elkander aan, alsof ze wilden zeggen: »Dat moeten wij morgen ochtend in de stad gaan vertellen."»

Arme Adèle! Zij wist er niets van en stond koffie te schenken en taart te snijden, terwijl degene, voor wie zij het deed, hare eer en haren goeden naam op het spel zette, door die over te leveren aan de furies van de hedendaagsche maatschappij, aan een paar praatzuchtige oude wijven.

XI.

Wie gaat er zonder geboorte-akte op reis? Een flinke vent en een gemeene kerel. De duc de la Cocherie. Zoo, wil je wegloopen? Ik wensch u van harte geluk, mijnheer von Frankena!

Men had het zeer druk op Sindang-sari. Een van de buurlieden gaf eene danspartij, waarop mevrouw de weduwe, met hare dochter en nicht, benevens mijnheer de vicomte, geïnviteerd waren.

Adèle wenschte thuis te blijven; niet omdat zij niet van dansen hield, maar omdat zij van den

vrijen tijd gebruik wilde maken om Mabel Sandor te kunnen spreken.

Zij hielp mevrouw en Melita aan beider toilet dat men voor het grootste gedeelte uit Europa en Batavia had medegebracht; hier moest nog een strookje of lintje meer aangezet worden, daar een falbela afgetornd en door kant vervangen; en zij zette de kroon op al haar werk, door de beide dames op eene keurige wijze te friseeren.

»Gij hadt bepaald modiste moeten worden of met een kapper moeten trouwen,» zeide de weduwe, toen zij geheel gekleed voor den spiegel stond.

»Ge ziet er keurig uit,» sprak de Castro glimlachende.

»Voor kameniers en dienstmeiden zijn de Duitse meisjes perfect te gebruiken,» voegde mevrouw er bij, terwijl zij in den wagen stapte.

»Denk aan Meli,» fluisterde deze tegen Adèle, en kuste haar.

Nauwelijks waren de huisgenooten vertrokken of Adèle begaf zich vergezeld van eene vrouwelijke bediende, op weg naar den ouden Mabel. Deze ontving haar op eene zeer hartelijke wijze en vertelde haar, reeds onder het binnentreden van zijn woning, dat zijn zoon in de residentie geplaatst was en spoedig zoude aankomen. De blijdschap van den ouden man kende geen grenzen. Het eenige wezen, dat de hemel hem op deze wereld had gelaten, en dat hem liefde en achting toedroeg, zou

hij spoedig aan zijn hart mogen drukken. Hij reikhalste naar dat oogenblik met het levendigste ongeduld.

De gelukkige mensch kan geen ongelukkige ontmoeten, zonder medegevoel te hebben voor diens ongeluk en het verlangen om hem te helpen. Het was misschien vooral aan deze omstandigheid toe te schrijven, dat Mabel met groote oplettendheid naar het verhaal van Adèle luisterde, en haar, toen zij daarmede eindigde, met vele bereidvaardigheid verklaarde, alles te willen doen om haar te helpen.

»Ik begrijp u zeer goed,» zeide hij. »Een wel opgevoed meisje kan niet in de onmiddellijke nabijheid van twee menschen blijven wonen, die niet alleen de goede zeden met voeten treden, maar zelfs elke voorwaarde die de beschaving en de burgerlijke beleefdheid ons voorschrijven. Ik geef u dus den vriendelijken raad, om het huis van uwe lieve tante onmiddellijk te verlaten, en bij mij te komen inwonen, zoodra men u nog eens onheusch of gemeen behandelt. Hier heb ik eene logeerkamer; die is voor mijnen zoon bestemd, als hij bij mij mocht komen; maar in de omstandigheid waarin u verkeert, zal zich de deur van die kamer voor niemand anders openen dan voor u. En hiermede basta. Terremtete! Ik heet Mabel Sandor, en als de landloop... ik wil zeggen de vicomte van Schoftenhausen maar één woord spreekt, dat uw

gevoel van eerbaarheid kwetst . . . dan daag ik hem uit, mijn kind! Daar hangt mijne Turksche sabel, Eljen Honoed!" Ik zal hem dan leeren hoe men met brave vrouwen omgaat."

Adèle bedankte hem voor de toegezegde hulp, en wilde dadelijk weder huiswaarts keeren.

»Goed!" riep hij, »ik zal u niet ophouden; maar ik zal u het geleide geven."

Adèle was blijde dat hij dit deed.

Onderweg sprak hij nog menig hartelijk woord tegen haar, informeerde naar de weduwe en naar Melita, en gaf haar den raad om hem, wanneer het mocht gebeuren, dat zij niet langer blijven kon, eerst een paar regeltjes te schrijven, opdat hij haar met fatsoen zoude kunnen komen afhalen.

»Geen tegenwerpingen, mijne goede freule! Ik weet wat mij te doen staat, en hij zal eieren voor zijn geld kiezen als ik hem vertel hoe de marktprijzen staan! Terremtete!"

Adèle liet niet toe, dat hij haar tot voor het heerenhuis van Sindang-sari bracht, maar nam op eenigen afstand van daar, afscheid van hem, hem nogmaals voor zijne toegezegde hulp haren dank betuigende.

Wat was toch oorzaak, dat mevrouw de weduwe, den dag daaropvolgende zoo stuursch uit hare oogen keek? Wil ik het u vertellen? De heer vicomte de Castro had op de danspartij niet genoeg met haar, en te veel met andere dames gedanst.

Ziet u, dat kon zij maar niet verduwen. Het kon haar niet schelen, als hij met andere dames praatjes ging maken, dat kon hij doen zooveel hij maar wilde; maar met haar te gaan walsen of galopeeren, dat vond zij, van haar standpunt bezien, niet zooals het behoorde. Vooral hinderde haar het galopeeren. Zij wist het immers uit eigene ondervinding, dat er heeren waren, die, ondeugend genoeg, hunnen rechterarm bijna om het geheele middel van hunne dame sloegen, en dan weleens, bij vergissing in eene plooi verdwaald raakten. De Castro was er juist een van die soort! Wie gaf haar de verzekering, dat niet gisteren, toen hij met de dikke vrouw van den dokter danste, zulk eene vergissing plaats had gehad, daar die opeens zoo luidruchtig en mal begon te lachen en hare ceintuur verloor.

Zij kende hare wereld veel te goed, om niet daarin eene reden tot vrees te zien.

Die vrees oefende eenen nederdrukkenden invloed op haar uit; en de in den laatsten tijd reeds tamelijk kregelig gewordene vrouw, werd nu zoo lichtgeraakt, dat zij bij de geringste kleinigheid opvloog en in hevige drift ontstak.

Dan moesten de bedienden en meiden en zelfs de huisgenooten het ontgelden, terwijl de aanleidende oorzaak van deze kwade luim der huisvrouw zich in de fabriek bevond, en daar insgelijks op zijne wijze den tiran speelde.

Zonder in het minst verstand van de zaken te

hebben, wilde hij toch alles beter weten, dan oude en geroutineerde dienaren, en waagde zich zelfs aan den machinist, van wiens bezigheid hij zich geen rekenschap wist te geven.

Of deze hem nu al de verzekering gaf of niet, dat de stoom niets meer en niets minder is dan water, enz. enz. en dat men, om het water in dien toestand te brengen niets anders noodig heeft dan warmte, streed hij toch steeds op leven en dood daartegen, bewerende, dat de Fransche ingenieurs iets in het water doen om nog meer stoom en dus meer werkkraft daaruit te kunnen halen.

Deze veel- en beter-weterij — die hij overal in toepassing wilde brengen, en die hij zelfs uitstreckte tot het brandhout dat hij nat gemaakt wilde hebben, alvorens men het in de ovens deed — liet hem overal flaters begaan, joeg de menschen tegen hem in het harnas, en bracht onberekenbare schade toe aan de zaak van zijne lastgeefster.

Van een erkennen van zijne fouten was nooit sprake; en al liep alles mis, en dus anders dan hij het wilde hebben. zoo werd dit niet door hem geweten aan zijn eigene onkunde, maar aan gebreken in de machinerie of wel aan den ouden sleur van werken — de door Mabel gevolgde wijze — die van alles wat verkeerd uitkwam, de schuld moest dragen.

Die Mabel Sandor was zijn booze geest, — slechter had de heer vicomte de Castro het nooit kun-

nen treffen — die Mabel stond hem overal in den weg; overal, waar hij zijnen neus pas in wilde steken, moest hij hooren dat de andere al lang zijnen neus er in gestoken had. Dit was vervelend, kwetsend en op den duur onverdraaglijk. Als hij dien Hongaarschen schobberd eene kool kon stoven, hem van Klépoe weg kon goochelen, of nog beter, geheel en al uit de wereld kon moffelen, hij zou zich geen oogenblik er over bedenken!

En dan, aan den anderen kant, de jaloezie van zijne aanstaande... namelijk van haar, die nog steeds smoorlijk op hem verliefd was. Hij verbleekte een oogenblik toen hij aan zekere omstandigheid dacht — aan zijne papieren, namelijk, die hij bij zijn voorgenomen huwelijk hoog noodig had — jammer maar, dat ze zoo lang wegbleven!

»Ik begrijp er niets van,» had Catharina eergisteren tegen hem gezegd. »Ge hadt ze toch uit uwe geboorteplaats, aan de grens van Spanje, kunnen medebrengeu. Wie, in 's-hemels naam, gaat zonder geboorte-akte op reis?»

»Als ik in Frankrijk reis is het overal voldoende, wanneer ik het wapen van mijn zegelring vertoon,» antwoordde hij, eene hooge borst zettende. »Alleen in dit verdraaide land, waar toch reeds zoo weinig Europeanen leven, wil men van iedereen weten, hoe zijn overgrootvader gedoopt is geworden en of hij met of zonder helm geboren is. Ik heb aan den Franschen minister van Binnenlandsche

Zaken, en aan den maréchal le duc de la Cocherie, eigenhandig geschreven, om er haast mee te maken; maar, mon dieu! ik kan niet vliegen en ben de brieven van securité uit de handen nemen, dat begrijp je toch, ma belle?"

»Doe dan wat mijnheer Van Boelsing u aangeraden heeft," zeide zij; »laat eene akte van onbekendheid opmaken, — zoo noemt men immers dat stuk?"

Wat de onbekendheid aangaat, dacht hij, daar mankeerde niets aan. Beter onbekend dan bekend. Hoe bekender hij hier werd, hoe meer kans hij had dat ze hem in de doos stopten.

»Maar," zoo besloot hij zijne redeneeringen tegenover Catharina; »zij had even veel belang bij de zaak als hij; zij kende ook de buurlui meer van nabij; hij had er dus volstrekt niets tegen als zij zoo'n akte liet opmaken. Hij zoude zijn naam en toenaamen, enz. opgeven, zij kon dan zien wat zij met deze bouwstoffen en hare vrienden tot stand kon brengen. Intusschen had hij, nog kort geleden, eenen eigenhandigen brief aan Keizer Napoleon III geschreven, dien hij persoonlijk kende, en die, zoo hij hoopte, er niet mee spelen zou, als een van de ministers tegen zijn huwelijk met eene . . . . . niet adellijke dame, iets mocht in te brengen hebben."

»Ja, mijne beste Catharina! wij leven nu eenmaal in eene wereld vol vooroordeelen. Kan ik het hel-

pen, wanneer de minister of le duc de la Cocherie mij pertinent last geeft, om oogenblikkelijk naar Frankrijk terug te komen, en eene van zijne nichtjes te komen trouwen?"

»Nu jok je toch, Alfons,» beet ze hem toe. »Trouwens, er gebeuren nog al rare dingen in de wereld. Als ge dan met alle geweld met eene dame van je eigen kliek moet gaan trouwen, dan is het beter, dat ge mij hoe eerder hoe beter alleen laat.»

Dit gezegde, een stroom van tranen en eene plotselinge scheur in haar korset, brachten hem weder uit de hooge sfeer van den Franschen adel, terug bij de afstammeling van den Perziaanschen fortuinzoeker Pedro, en tot het opmaken van eene akte van onbekendheid.

Zooals wij gezien hebben was Catharina, op den dag na de danspartij volstrekt niet prettig gestemd en duurde deze toestand tot tegen den middag. Ongelukkigerwijze had zij, tot nog toe geen genoegzaam krachtige afleiding gevonden, zoodat nog alles in volle werking was, toen de Castro uit de fabriek kwam.

Deze brave cavalier, die, zooals wij reeds weten, in geen betere stemming verkeerd had dan madame, was toch weder op zijn verhaal gekomen en wel door tusschenkomst van zijn spion. Hij hield er namelijk zulk een sujet op na, dat hem, tegen eene billijke vergoeding, op de hoogte hield van al het-

geen er in zijne afwezigheid voorviel. Hoofdzakelijk was het de taak van dien spion, om op den ouden Mabel een waakzaam oog te houden en alles te berichten wat daar gebeurde.

Deze spion nu was tevens de man van de huismeid van Adèle, die gisteren avond aan hare gebiedster het geleide tot aan het huis van Mabel had gegeven. Van haar had hij er van gehoord en zich gehaast om het gehoorde aan de Castro te gaan vertellen.

Dit bericht bracht den vicomte terug tot zijnen normalen toestand en tevens op zijn stokpaardje — zijnen haat tegen Mabel en Adèle.

»Ik zal er van profiteeren,” sprak hij in zijne handen wrijvende bij zich zelve. »Hieruit kan iets groeien.”

Met dit loffelijke voornemen toegerust kwam hij zeer vroolijk naar huis, groette allermorzaamst, en gaf aan Catharina eenen wenk om hem even te volgen.

Toen zij alleen waren, vertelde hij haar het gebeurde van verleden nacht en tevens nog, dat de oude Mabel haar tot naar Sindang-sari het geleide had gegeven.

Dat was iets voor madame. Met een tooverslag was hare booze luim van van ochtend verdwenen, en trok de demon van den nijd met vliegende vaandels en slaande trom haar hart binnen.

»Ik ben benieuwd, wat zij voor een gezicht zal

zetten," zeide zij. »Gij moet er mee beginnen, dan zal ik je helpen. Wij beidjes zullen dien neef wel klein krijgen, niet waar, Alfons?"

Zoo sluiten twee jakhalzen vrede met elkander, om gezamenlijk het arme schaap te gaan overvallen.

»Weet ge wel dat ons huis gedurende den afgelopen nacht leeg heeft gestaan?" sprak de Castro, des avonds aan tafel zittende, tot zijne aanstaande.

»Leeg, hoe kan dat? Adèle is er toch geweest!" antwoordde madame.

»Adèle is uitgeweest," hernam de Castro.

»Uit?" vroeg de andere. »Ik geloof dat ge u vergist — alleen Melita is meegeweest naar de partij."

»En toch herhaal ik wat ik u zeg, dat juffrouw Adèle uitgeweest is, op visite — en gij zult nooit raden bij wien . . . bij den heer Mabel."

»Bij Mabel op visite?" vroeg mevrouw, en keek de arme Adèle met vlammende oogen aan. »Zijt gij bij dien schooier geweest? spreek, is het waar of niet?"

»Ja," antwoordde Adèle zeer bedaard. »Ik ben bij den heer Mabel Sandor geweest."

»Ziet ge dat ik gelijk had! zij ontkent het niet," merkte de Castro aan.

»Maar dat is toch verschrikkelijk!" riep madame met geveinsde verontwaardiging uit. »Mijn huis dat ik je ter bewaking toevertrouwd had, open te laten staan en visites te gaan maken bij on-

getrouwde heeren!" En de Castro aanzierende voegde zij er bij: »Wat zegt gij daarvan?"

»Wat zal ik er van zeggen, ma chère? Wat aangaat het maken van visites bij ongetrouwde heeren, daartegen kunnen wij niets inbrengen — dat is hare eigene zaak. Maar ik spreek hier slechts van het verlaten van ons huis, weet ge dat is onze zaak; en daarvoor dient zij een schrobbeering te hebben . . . . Ja, kijk mij maar zoo kwaadaardig niet aan, mademoiselle!"

»Kijkt zij kwaadaardig?" vroeg mevrouw. »Neen maar nu begint mij de geschiedenis met haar te vervelen — daar moet een eind aan komen! En zich tot Adèle wendende: »Niet alleen dat ge achter mijn rug met een onderofficier aan het vrijen zijt, maar nu loopt ge nog — en dat nog wel 's-nachts nota bene — de deur uit, om bij dien ouden huichelaar God weet wat tegen mij te intrigeeren . . . . als het niet nog erger is."

»Hij heeft haar eerst tegen den ochtend, kort voor onze thuiskomst teruggebracht," voegde de Castro er bij.

»Wat hebt gij daar uitgevoerd?" vroeg de weduwe.

Adèle gevoelde dat het oogenblik gekomen was, om zich, met een flink genomen besluit, voor altijd uit de afhankelijkheid van dit monsterpaar te redden. Zij stond op, legde haar servet op haar bord, en antwoordde:

»De manier, waarop u mij hier behandelt, tante! is van dien aard, dat ik niet langer in uw huis verblijf kan houden. Ik geef u dus kennis, dat ik morgen ochtend van hier vertrek . . . .»

»Zoo! wil je wegloopen?» riep mevrouw, die wederom een aanval van woede kreeg. »Wil je de deur uit, en eene landloopster worden? Gauw, uit mijne oogen, ondankbaar schepsel! ik zal je morgen vertellen waar je naar toe moet!»

Adèle had niet veel lust om eene onverdiende boetpredikatie te blijven aanhooren — zij verwijderde zich zonder een woord te spreken, en sloot zich in hare slaapkamer op.

In plaats van nu, zooals gewoonlijk geschiedde, nog te tieren en te schreeuwen, werd mevrouw eensklaps stil. De flinke houding en het edele voorkomen van Adèle imponeerden haar, en riepen haar het oogenblik in het geheugen terug, toen zij haar voor het eerst in Europa ontmoet had. Zij zag tevens haren man voor zich, en hoorde hem vragen: »Waar hebt ge het rolletje Willempjes, dat ik u gegeven heb?» Eene rilling liep haar over al de leden toen zij haren amant aankeek en zich tevens herinnerde, dat hij vroeger zoo'n zwaren baard had gedragen en zich nu altijd glad schoor.

Ik kan u de verzekering geven, beste lezer! dat haar op dit oogenblik dergelijke zonderlinge, volstrekt niet verlangde en ook niet verwachte herinneringen voor den geest kwamen. Het waren

meteoorachtige nevelbeelden, die haar moesten wakker schudden uit den droom, waarin zij gevangen lag.

Maar, helaas! die flauwe straal van licht, die in haar gemoedsleven voorbijgleed, werd dadelijk weder in het donker teruggedrongen door het demonische licht uit de oogen van de Castro.

»Laat haar gerust vertrekken, en de andere ook!» riep hij tegen haar, met den vinger naar Melita wijzende, die Adèle gevolgd was. »Spannen zij samen tegen ons, dan doen wij het ook tegen haar. Hebben zij u niet noodig, wij kunnen haar ook missen, dat staat vast. Ik zal wel zorgen dat er in ons huishouden van nu af aan een andere geest komt.»

Onder dezen indruk gingen beiden naar bed — elk in zijn eigen bed, natuurlijk — en dachten er over na, hoe die geest op de gemakkelijkste en minst bezwarende wijze in het huishouden te brengen zoude zijn.

Toen men des morgens aan het ontbijt ging, miste men Adèle. Zij had het huis met pak en zak verlaten, en slechts de boodschap achtergelaten, dat zij bij den heer Mabel Sandor haren intrek had genomen.

Juist op dezen voor Adèle zoo gedenkwaardigen dag was te Soerabaia, bij de militaire macht,

alles in rep en roer. Het geheele garnizoen was des ochtends uitgerukt, en stond in groot tenue op het paradeplein geschaard.

Op een gegeven teeken verschenen eenige officieren, onderofficieren en soldaten voor het front, en ontvingen, uit de hand van den afdeelingcommandant het door den Koning der Nederlanden, voor hunne dapperheid gedurende de expeditie tegen Boni aan hen toegekende en welverdiende Kruis van de Militaire Willemsorde.

Eene kernachtige aanspraak van den kolonel tot de nieuw benoemde ridders, besloot deze plechtigheid, van welke wij nog geen afscheid kunnen nemen, zonder daarvan eene kleine passage aan den lezer mede te deelen.

Nadat namelijk de kolonel in het algemeen tot de gedecoreerden had gesproken, richtte hij nog in het bijzonder het woord tot een jongen, zeer bleek uitzienenden tweeden luitenant, op wien deze toespraak een bijzonder diepen indruk scheen te maken.

»En vooral voor u, jonkman! die te gelijk met deze ridderlijke decoratie ook nog de epauletten hebt mogen verwerven, vooral voor u moet de dag van heden eer- dag van het hoogste gewicht zijn. Ik wensch u van harte geluk, mijnheer von Frankenau!»

Na deze aanspraak presenteerden de troepen het geweer, speelde de muziek het Nederlandsch volks-

lied, en werd hierop voor de nieuwe ridders gede-
fileerd.

Wie was gelukkiger dan Frans? Ach, hij wist niet, dat zijne Adèle op hetzelfde oogenblik in het huis van eenen vreemde bitter zat te schreien.

Na regen komt zonneschijn!

XII.

Hier staat de booze geest van ons huis! Is er iemand, die hem in het water heeft zien vallen? Zie, dat hij zijn baard terugkrijgt.

Na het voorgevallene met Adèle scheen eene zekere rust in Sindang-sari haren intrek te hebben genomen. Maar aan den anderen kant noodzaakte deze omstandigheid de huisvrouw, om nu zelve de huishouding op zich te nemen of die aan Melita toe te vertrouwen.

Adèle had voor alles zorg gedragen, zoodat madame, als het ware, niets anders te doen had, dan aan tafel te komen plaats nemen, te eten en te drinken, en den overigen tijd van den dag, met de Castro of hare garderobe te gaan verbeuzelen.

Zij had nooit veel met het huishouden opgehad en zich het liefst met andere zaken bemoeid,

die haar meer aanstonden. Het hinderde haar, wanneer de kok iets vergeten had en zij dan van haar werk moest opstaan, om een paar eieren of wat boter te moeten aangeven.

Niets vond zij erger beneden hare waardigheid van rijke dame, dan zich met de dispens of keuken te moeten bemoeien — dat was het werk van de Europeesche winkeliersters. Maar hare stiefdochter moest er aan gelooven, of zij nu wilde of niet wilde. Waarvoor had men zulk een jong ding in huis? Zij nam haar dus op eenen goeden ochtend eens onderhanden.

»Ge moet nu de huishouding op je nemen, Meli! dat zal je eenige afleiding geven.»

»Dank u, mama! voor de goede bedoeling,» antwoordde deze, »maar voor zulk werk ben ik volstrekt niet geschikt; het zou stellig den derden dag reeds mis zijn, daar ik wat driftig van aard ben.»

»Kom, kom, dat verbeeld je je maar, Meli!» antwoordde de brave stiefmoeder. »Ge hebt er veel meer slag van om met de bedienden en meiden om te gaan, dan Adèle — probeer het maar eens; het is eerder plezierig dan vervelend.»

»Ik doe het in geen geval, mama! en om de eenvoudige reden, dat ik er niet tegen kan, wanneer iemand mij onverdiend een standje maakt.»

»Wat bedoelt gij daarmee? Wie zou u een standje willen maken?» vroeg mama.

»Wie? wel, dezelfde persoon, die aan Adèle een

standje geschopt heeft, toen de melk aangebrand was, in weerwil dat zij die toch waarlijk niet zelve gekookt had."

»Ge bedoelt den heer de Castro, uwen aanstaanden stiefvader," zeide mama. »Het spijt mij, dat ge niet verstandiger zijt en dat ge even als dat dwaze schepsel, u door hartstocht laat regeeren. De heer de Castro wordt binnen kort mijn man, en dus uw stiefvader. Elke insinuatie, die hem moet treffen, treft ook mij, dit dient gij in het oog te houden, als gij wilt hebben, dat wij u met die onderscheiding behandelen zullen, waarop gij als dochter van den huize aanspraak maakt. In het tegenovergestelde geval zult gij spoedig ondervinden, dat wij ons door u even min iets laten voorschrijven, als wij ons dat door uw nichtje hebben laten doen. Hier is, dunkt mij, de keuze niet moeilijk: óf ge doet wat wij verkiezen en ge blijft onze goede dochter, óf ge doet het niet, en dan is daar de deur, want dan zal het u vrijstaan te vertrekken."

»Ik wil niet van hier vertrekken!" riep Melita; »maar ik wil ook nooit den heer de Castro tot vader hebben!"

»Niet?" vroeg deze, die juist van buiten kwam, en de laatste zinsnede hoorde. »Het schijnt dat de jongejuffrouw het vaderschap in het algemeen niet erg genegen is; want haar werkelijke vader heeft er ook niet op kunnen roemen, dat hij bijzonder sterk door haar bemind werd."

»O, dat hij nog leefde!» riep Melita uit; »dat hij nog leefde, en aanschouwen kon, wat ik, met een gebroken hart, gedwongen ben aan te zien!»

»Onredelijk schepsel, welke booze geest sprekt uit u?» schreeuwde de stiefmama en scheen haar aan te willen vliegen.

»Booze geest, zegt u?» hernam Melita, een paar passen achteruit tredende en te gelijk met de uitgestrekte rechterhand naar de Castro wijzende. »Hier staat de booze geest van ons huis! hij is het, die u in zijne netten heeft gevangen, mama! die door zijne gemeene kunstgrepen Adèle ons huis uitgejaagd heeft, en die u zal opstoken om met mij hetzelfde te doen. Maar ik tart hem om een vinger tegen mij uit te steken, met het doel om mij . . . . . overboord . . . . . te werpen.

Dit gezegd hebbende, keek zij hem met hare groote oogen strak aan, en verwijderde zich toen langzaam, het minnende paar in eenen deplorabelen toestand achterlatende.

De Castro was zoo bleek geworden als de muur en had in het eerste oogenblik moeite om zich op de been te houden. Hij wierp zich in een fauteuil, hield beide zijne handen voor zijn aangezicht, en sprak met eene stem, die van aandoening en verontwaardigd gevoel van beleedigde eer scheen te beven: »Wat heb ik haar gedaan, dat zij mij zoo belastert? Ellendige menschen, bij wie ik gekomen ben! Vloekwaardig noodlot, dat mij naar dit er-

barmelijke land heeft gedreven, om hier zoo gruwelijk miskend en mishandeld te worden!”

Dat was te veel voor het zachte gemoed van Catharina.

»Houd op, Alfons! gij maakt mij wanhopig! Wie mishandelt u? Waarom luistert gij naar de dwaze praatjes van dat onnoozele schepsel, uit wier mond niemand anders spreekt dan de u bekende ondankbare ellendeling!»

»Ik wil niet langer in zulk eenen toestand blijven! Of ik verlaat uw huis en keer terug naar Europa, of ook zij, uwe stiefdochter moet hier van daan!» riep hij uit; en meteen van den stoel opspringende, ging hij door het huis loopen als een razende.

»Bedaar, Alfons! bedaar — laat ons dan bedaard daarover spreken!» riep zij hem toe, terwijl zij hem volgde met dezelfde haast, waarmede hij voor haar uit liep.

Het mocht haar eindelijk gelukken, hem tot bedaren te brengen. Zij beloofde hem tevens op staanden voet, bij een der buurlieden — suikerfabrikanten te zullen gaan, en haar best te doen, dat Melita daar of elders opgenomen werd.

De Castro liet zich — en, zooals hij verklaarde, nu voor den laatsten keer — overhalen, om te blijven. Als voorwaarde stelde hij de verwijdering van Melita en eene spoedige echtvereeniging met de weduwe.

Door eene voor gewone menschen onbegrijpelijke

aantrekkingskracht aan de Castro geketend, verbeeldde de weduwe zich, dat zij — zonder hem niet meer kon leven; zij zag in hem niets meer en niets minder dan een man van hooge geboorte en uitstekende hoedanigheden, en daarbij volgens hare begrippen, eenen Adonis . . . Zij was dan ook volkomen bereid om al zijne wenschen te vervullen. Zij liet een wagen inspannen, en reed naar een der suikerbaronnen, terwijl de Castro te paard ging zitten, om een toertje te maken door de suikerrietvelden.

Melita, die het overhaaste vertrek van stiefmama opgemerkt had, nam een parasol, gebod aan hare meid om met haar mede te gaan en verwijderde zich insgelijks uit het huis, de richting van den weg volgende, die naar Klépoe liep.

Eene prettige huishouding, niet waar, lezer?

Maar wij zijn nog niet waar wij wezen moeten. Geduld, alles komt terecht; »en al is de heer Van Walraad in het water gevallen, daarom bestaat er nog geen rechtsgeldig bewijs dat Zijn Edele dood is.»

Alzoo sprak de ambtenaar van den Burgerlijken Stand, tegen mevrouw de weduwe Van Walraad, die van plan was om even als de Romeinsche keizer Domitianus, bijgenaamd de Vliegenheld, twee vliegen in één klap te slaan.

Met de eerste vlieg was het mis geweest De buurman — suikerfabrikant bedankte namelijk voor de eer, om freule Melita te logeeren. Hij en zijne

vrouw hadden zooveel van haar gehoord, wisten zich zoo goed den tijd te herinneren, toen zij nog een kind zijnde, in het vaderlijke huis, tot ergernis strekte . . . dat zij zich uit vrees voor de gevolgen niet er aan durfden wagen, haar bij zich in te nemen. Als een kind in het vaderlijke huis niet deugen wilde, hoe moest het dan bij vreemden gaan?

Enfin, madame reed naar de stad, en probeerde het met de tweede vlieg.

»Maar,» zoo vervolgde de bovenbedoelde ambtenaar van den Burgerlijken Stand, »is er iemand, die hem in het water heeft zien vallen, of een ander, die ons kan bewijzen, dat hij hem heeft zien verdrinken of sterven, hetgeen zoo tamelijk hetzelfde is, breng dien persoon hier; dan zullen wij hem eenen eed afnemen, en vervolgens de behoorlijke afkondiging doen.»

Catharina had zeer weinig verstand van het Burgerlijke Recht. Zij vermeende, dat eene vrouw, wier man opeens verdwenen was, ook onmiddellijk weder mocht gaan trouwen met een ander. Met verwondering vernam zij, dat de ambtenaar, die haar met de Castro moest verbinden, hiervan niets wilde weten, voordat er een zekere tijd verstreken zou zijn. Kwam de heer Van Walraad in dien tusschentijd niet terug, uit de zee, waarin hij, zoo als men vermoedde, gevallen was, alsdan kon zij gaan trouwen, maar eerder niet.

Dus ook dit was mis. Buitengewoon mismoedig keerde zij terug naar Sindang-sari.

Alvorens wij haar kunnen volgen moeten wij eerst nog Melita vergezellen en zien wat die bij Mabel Sandor wil.

Voor dezen keer kwam zij klagen, en tevens een kijkje nemen naar Adèle. Maar zie wat het toeval wilde.

Het huis binnentredende vond zij niet alleen de beide personen, die zij zocht, maar nog een derden persoon, die . . . haar zocht. Zij schrikte toen zij in den jongen man, die haar te gemoet kwam, niemand anders herkende dan den heer Stephanus Sandor, die haar, van de mailboot naar de Nederlandsche boot op Singapoera, gebracht had, en die vervolgens tot Batavia medegereisd was.

Na elkander beleefd gegroet te hebben hoorde zij, uit den mond van den ouden heer, dat de zoon in de afdeeling Sindang-sari als controleur geplaatst was.

Papa Mabel was hiermede zeer in zijn schik, vooral om reden, dat het woonhuis van den controleur eenen afstand van twee palen van Klépoe verwijderd was. De gelegenheid bestond dus, dat zij na eene scheiding van ruim tien jaren, dagelijks bij elkander konden komen.

Stephanus had van Batavia een zeer lichten Amerikaanschen wagen medegebracht — daarmede zou men de korte distantie in weinige minuten kunnen afleggen. Er was nu stof tot praten genoeg.

Toen men het voornaamste nieuws gezellig en vroolijk bepraat had, kwam men op de mailreis, en verwonderden zich de meisjes ten hoogste, dat zij den jongen man eerst opgemerkt hadden, toen men te Singapoera aan wal stapte.

Hij wisselde met Mabel een paar geheimzinnige blikken, en antwoordde, dat het niet anders kon, omdat hij uit zuinigheid de reis gedaan had als passagier der tweede klasse.

Toen ze hem vroegen, of hij haar gezien had, vernamen zij met verbazing, dat dit dagelijks het geval was geweest.

»Maar dit alles ter zijde gelaten,» merkte de jonge man, terwijl hij een zakboekje te voorschijn bracht en een photographisch portret daaruit haalde, dat hij aan Adèle liet zien: »Kent u dezen persoon?»

Nieuwsgierig bekeken de beide jonge dames het portret. Het stelde een man voor, wiens aangezicht onder eenen zwaren baard, als het ware verscholen zat.

Geen van beiden herinnerden zich, dien man ooit van haar leven ontmoet te hebben.

»He!» zeide de jonge controleur. »En toch moet deze afbeelding iemand voorstellen, die aan u beiden zeer goed bekend is. Het is het portret van den . . . . 'vicomte . . . . '»

»De Castro,» voegde papa Mabel er bij.

»Juist, de Castro,» bevestigde de zoon.

De beide meisjes beschouwden het beeld nog eenigen tijd, doch legden het toen op de tafel neder met de verklaring, dat zij achter dat bosch van haar, met geen mogelijkheid den aangebeden vrijer van mama of tante herkenden.

Melita begon nu te vertellen, wat er gedurende Adèle's afwezigheid op Sindang-sari gebeurd was, en hoe zij merkte, dat men ook haar gaarne kwijt wilde zijn.

Het eene woord haalde het andere uit, en op het laatst bracht de jonge man nog eens het portret van den heer de Castro voor den dag, en vroeg aan Melita schetsenderwijze: »Zou u mij een genoegen willen doen?»

»Gaarne," antwoordde Melita, »als ik er slechts toe in staat ben . . . ."

»O ja," hernam Stephanus Sandor. »Voor zoover ik nu uit den mond van papa en van u weet, staat deze . . . . vicomte bij u alles behalve goed aangeschreven."

»Foei! het is een monster!" riep Adèle.

»Een ellendeling!" voegde Melita er bij.

»Ik wil u beiden van hem verlossen," vervolgde de jongeling, »mits juffrouw Melita op zich neme te bewerken dat de . . . . vicomte weder zijnen baard laat groeien, totdat dit portret op hem gelijkijkt."

De beide meisjes keken elkander aan, de oude heer Mabel Sandor maakte met zijn hoofd eene

toestemmende beweging, en Stephanus stak het portret in quaestie weder in zijn zakboekje.

»Dit is eene zonderlinge opdracht,» zeide Adèle.

»Dat geef ik toe,» antwoordde Stephanus; »maar met eenig overleg en beleid, niet zoo moeielijk te volbrengen, als het u, op het eerste oogenblik wel toeschijnt.»

»Ik begrijp niet waartoe die geprovoceerde baardgroeiing moet dienen?» merkte Adèle aan.

»Mogelijk gaat de heer Sandor van de vooronderstelling uit, dat mama minder van den vicomte zal blijven houden, wanneer zij zijn gezicht zoo abominabel met haar begroeid ziet,» sprak Melita.

De beide mannen lachten.

Als wij in staat waren hem in éénen nacht, zulk een vervaarlijken baard op zijn aangezicht te tooveren, dan zou zulk een wonder misschien kunnen gebeuren,» sprak de jonge Sandor. »Maar wij kunnen mevrouw hier gerust buiten het spel laten, daar haar lot of hare neigingen ons hoegenaamd niet interesseeren. Hij is degene, die zoo ver door ons gebracht moet worden, dat wij, met dit portret in de hand, en een zeker papier er bij, tegen hem kunnen zeggen: Mijnheer... zoo en zoo... vergun mij, dat ik u even in 's-lands gevangenis breng, want gij zijt een schurk van de allerergste soort.»

»Mijn hemel!» riepen beide meisjes, met eene door vrees ontstelde stem.

»Ja, mijne dames!» vervolgde de jonge man, het portret van de Castro nogmaals uit zijnen zak halende. »Neemt dit vergrootglas eens in uwe hand, en bekijkt dan eens goed de doekspeld, die mijnheer de Castro in zijne das draagt.»

De meisjes deden dit een voor een. Eindelijk riep Adèle: »Die speld bezit hij nog; ik heb die zelve eens in mijne handen gehad, en toen vertelde hij, dat dit een cadeau was, van den Hongaarschen Graaf . . . . den naam kan ik mij niet meer herinneren.»

De oude Mabel lachte en zeide: »Wat den Graaf aangaat, van wien de speld afkomstig is, heeft hij de waarheid gesproken; maar het is eene leugen, dat hij die van hem heeft ontvangen als cadeau. Hij heeft die uit den reiskoffer van den Graaf gestolen, — zoo is het geval geweest.»

»Hoe is het mogelijk! de Vicomte?» vroeg Adèle.»

»Ja, die titel komt hem even weinig van rechtswege toe, als de doekspeld, en nog menig ander ding, waarover ik nu niet wensch te spreken. Mijne bedoeling wil ik u echter niet verzwijgen. Ik ben van plan hem te ontmaskeren en u beiden van hem te verlossen. Heb ik het eenmaal zoo ver gebracht dan moet uwe tante weten, wat haar verder te doen staat. In elk geval doen wij niet alleen onzen plicht tegenover de maatschappij, tegen welke hij zich vergrepen heeft, maar bevorde-

ren tevens onze eigene belangen en die van derden en vierden."

»Ik heb het!" riep Melita opeens, en klapte in hare handjes.

»Wat hebt ge, beste Meli?" vroeg Adèle.

»Ik beloof ulieden, dat ik den heer de Castro zoo ver zal brengen, dat hij zijnen baard weder laat groeien."

»Meent gij dat wezenlijk?" vroeg haar de oude Mabel.

»Ja, zeer zeker meen ik dat!" riep zij vroolijk in de rondte huppelende uit. »Laat mij maar begaan — ik ga dadelijk een begin maken met mijne operaties; dus, ik moet nu naar huis."

Zij had geen rust meer, nam hoed en parasol, riep hare meid, en vertrok.

Adèle en de jonge Stephanus Sandor, wilden haar het geleide geven, maar zij bedankte daarvoor, en vloog, vlug als eene hinde over den weg naar huis, met het vaste voornemen in haar gemoed, om zich te wreken voor al het harteleed, dat zij en hare vriendin Adèle, door toedoen van dien slechten man hadden moeten verduren.

Haar plan van aanval was reeds kant en klaar; en zij twijfelde geen oogenblik, of het zou met het beste gevolg bekroond worden.

»Wil hij mij uit vaders huis verjagen, hij, die zelf door de heilige Justitie achtervolgd wordt, en die mogelijk niet waard is den dienaar te mogen

spelen, daar waar hij nu, op eene zoo gemeene wijze, den heer speelt? Al ben ik ook maar een zwak meisje, ik zal dien schurk wel klein krijgen!"

»Ga je gang, Meli! beste meid!"

XIII.

Is zij werkelijk ziek? De Castro heeft zijn baard teruggekregen. Was dit niet Adèle? Hij is officier en gedecoreerd er bij.

De avond van den dag, waarover wij in het laatste hoofdstuk gesproken hebben, was voor de bewoners van het heerenhuis van Sindang-sari zeer vervelend.

Mevrouw was, zooals wij reeds weten, van haren kruistocht tegen de twee vliegen te leur gesteld en zeer mismoedig naar huis gekomen en vond niemand.

Eerst laat, en toen het reeds donker begon te worden, kwam de Castro, en ook hij was stroef, afgetobd en mismoedig.

Met moeite kreeg madame eenige afgebroken volzinnen uit hem, waaruit zij kon opmaken, dat hij, om zich eenigszins te verstrooien, een toertje naar het gebergte had gemaakt, en dat hij nu moede was en naar rust verlangde.

Aan tafel komende, miste men Melita. Zij liet weten, dat zij rillende van de koorts te bed lag. Wij weten het echter beter, en kunnen de opletten- de lezeres verzekeren, dat zij twee borden vol rijst, met de noodige toespis er bij, opgepeuzeld had en toen was gaan liggen. Zij wilde expres niet aan tafel verschijnen.

Dezelfde manoeuvre herhaalde zij den volgenden dag.

»Zij moet toch werkelijk ziek zijn,» merkte madame tegen de Castro aan. »Wij kunnen haar dus niet aan haar lot overlaten.»

»Als zij op eene fatsoenlijke wijze uitstapt, dan zijn wij haar kwijt, verkoopen den vervelenden suikerwinkel hier, en gaan er van door. Te Singapoera laten wij ons, voor de grap, of omdat het niet anders kan, trouwen, en marcheeren dan af naar het gelukkige Frankrijk, waar geen sterveling op den inval zal komen om er naar te vragen of wij werkelijk getrouwd zijn of niet. Ik ken geen vervelender volk dan de Hollanders. Wat in 's-duivels naam, kan het zoo'n ambtenaar schelen of er iemand leeft, die den heer Van Walraad in het water heeft zien vallen of niet? De kerel is dood, dat is zoo zeker als dat gij nog leeft en het recht hebt om te gaan trouwen, wanneer en met wien gij verkiest.»

Dit gezegd hebbende verwijderde hij zich naar de fabriek, de weduwe in eenen beklagenswaardigen toestand achterlatende.

Voor den eersten keer, sedert zij met hem in kennis was gekomen, gevoelde zij iets in haar hart, dat haar griefde en pijnlijk aandeed.

Zijn mond vloeide bij de onbeduidendste aanleiding over van smaadwoorden tegen Indië, tegen de Hollanders en tegen den toestand, waarin hij zich, zooals hij het geliefde te noemen, hals over kop, gestort had. Hij hield van haar, dit kon zij niet ontkennen; maar voor zoo ver zij wist, deed hij zich op geenerlei wijze daarbij te kort. Want, hoe rijk hij, volgens zijn zeggen, ook zijn mocht, had zij toch nog nooit kunnen merken, dat hij iets had of kreeg. Ja, het was haar zelfs niet ontgaan, dat hij gedurende hun verblijf in Indië, nog nooit eenen brief uit Europa had ontvangen. Zij dacht er niet verder over na, en bleef alleen stilstaan bij één feit, bij de zoo gewichtige omstandigheid, dat de door hem aangevraagde papieren, hoe dikwijls hij er ook reeds om geschreven had, maar niet schenen te komen opdagen.

Een man als hij, die, zooals hij beweerde, in Frankrijk zoo vele voorname vrienden had, moest slechts één brief hebben behoeven te schrijven, dacht zij, om dadelijk geholpen te worden.

En dan ook zijn tegenzin, of beter gezegd, zijne onverschilligheid, ten opzichte van het huwelijk.

Zij zuchtte, en begaf zich, om eenige afleiding te hebben, naar de kamer van Melita.

Hier werd zij in de hoogste mate verrast, door-

dien hare stiefdochter haar snikkende van aandoening om vergiffenis vroeg voor hetgeen zij gisteren, in wilde drift, tegen haar en den heer de Castro gesproken had. Zij kon zich maar niet verklaren waarom, maar zij had een tegenzin in hem, waarvoor zij zelve geen reden wist. Het kwam haar altijd voor, alsof hij niet was, zooals hij wezen moest, alsof er iets aan zijn persoonlijk uiterlijk mankeerde — zij kon het zoo niet zeggen als zij het gevoelde, maar het was toch zoo.

Madame was als uit de wolken gevallen over deze geheimzinnige bekentenis. Zij betuigde van haren kant dat zij er niets van begrijpen kon. De Castro was altoos dezelfde, zij had hem nooit anders gekend. Er moest in het gemoed van Melita of in haar gevoel — zij wist niet bepaald te zeggen waar, — eene verkeerde voorstelling opgekomen zijn; mogelijk had zij van zoo iets gedroomd, en had dat haar op zulk eene zonderlinge gedachte gebracht.

Melita antwoordde hierop, dat zij zich dikwijls verbeeld had, dat de heer de Castro — mama moest haar dit gezegde niet kwalijk nemen — »een jood was.»

»Een jood?!» riep Catharina. »Kind, kind! dat moet gij gedroomd hebben!»

»Wel mogelijk, mama!» antwoordde het slimme stiefdochtertje, dat nu eindelijk gekomen was op het punt, waar zij wezen moest. »Maar ik geef u

de heilige verzekering, dat dit idee ook bij dag, en als ik klaar wakker ben en den heer de Castro maar even aanzie, telkens dadelijk bij mij opkomt. Heeft u nooit die breede, blauwe strepen opgemerkt, die rondom zijn aangezicht loopen en op zijne bovenlip, waar andere heeren eenen knevel dragen?"

»Nu, wat zou dat?" vroeg mama, niet geheel op haar gemak zijnde, daar Melita in haar bed was gaan zitten, en met den vinger naar mama's aangezicht wees, als wilde zij daarop de plaatsen aanwijzen, welke op de Castro's aangezicht blauw waren.

»Wat zou dat, mama?" herhaalde Melita. »Wel, daar moet vroeger een baard hebben gezeten, een volle, mannelijke baard, maar niet die kale, blauwe streep, die mij eene rilling over het lijf jaagt en mij eenen jood herinnert, dien ik eens in onze stad in Holland, wegens bedriegerij op het schavot heb zien staan."

»Verschrikkelijk!" riep de weduwe, en liet zich, terwijl zij hare handen voor haar aangezicht hield, in den fauteuil vallen.

Melita was insgelijks gaan liggen, en dacht bij zich zelve: »zie zoo, ik heb mijn best gedaan; als zij verstandig is, zal zij nu ook haar best doen."

En waarlijk, deze korte samenspraak met de stiefdochter riep in het gemoed van de weduwe allerzonderlingste gewaarwordingen in het leven,

en herinnerde haar eerstens den tijd, toen de Castro werkelijk een zwaren baard gedragen had. Aan deze herinnering sloot zich eene tweede aan, namelijk hare bevreemding bij de weder-ontmoeting aan boord van den Franschen mailsteamer, waar zij de Castro terugzag zonder baard.

Zij vond dit toen, wel is waar, zonderling, maar schreef die verandering toe aan eene luim van de Castro, daar er niets bijzonder ongewoons in was, dat een heer, voor de verandering, zijnen baard eens afschoor. Later had zij weleens er over gedacht, maar nooit iets anders er in gezien, dan iets geheel toevalligs. Nu echter Melita op eene zoo rare en nare wijze er over sprak en verklaarde, dat haar tegenzin ten aanzien van de Castro alleen was toe te schrijven aan het idee, dat hij een jood was, een jood, die nog daarbij eenige gelijkenis met eenen anderen had, dien zij op het schav . . . had zien staan . . . nu begon de zaak een ander aanzien te krijgen.

Melita verzocht haar om niets hiervan aan den heer de Castro te gaan vertellen; zij, van haren kant, wilde haar best doen, om haren tegenzin met geweld te overwinnen, en beloofde tevens, in het vervolg, eene goede dochter te zullen wezen, en zich ook met de huishouding te willen bemoeien.

Dat was goed, vond mama; zij moest nu maar rustig blijven liggen, en later niet meer zoo driftig

zijn. Voorshands had zij haar alles vergeven, en de Castro zou er ook wel in berusten.

Maar de tour de force van de slimme Meli was niet zonder uitwerking gebleven op de denkwijze van de weduwe. Zij moest bekennen, dat de Castro, al zag hij er zonder baard niet uit als een jood, toch met eenen baard veel beter er uitzag. Het idee reeds, dat er nog meer menschen konden zijn, die hem voor eenen jood aanzagen, joeg haar het bloed in het aangezicht, en deed haar blozen van schaamte.

Ik wil de geduldige lezeres niet vermoeien met het verhalen van de middelen, welke de weduwe bezigde, om haren vrijer er toe over te halen, dat hij, zoo als vroeger, weder zijnen vollen baard liet groeien. Dit alleen kan en moet ik, als aan de waarheid getrouw schrijver berichten, dat de heer de Castro, twee maanden na dato, reeds wederom in het bezit was van dien vollen baard, en dat, op eenen goeden avond, toen Melita en Stephanus Sandor op visite waren bij papa Sandor, het navolgende gesprek daar gevoerd werd.

»U is eene tooveres, juffrouw! en aangeklaagd den heer de Castro betooverd te hebben,» sprak de jonge Sandor tegen haar.

»Ben ik dan degene, op wier bevel zijn baard weder op zijn aangezicht verrezen is?» vroeg Melita glimlachende.

Dan heeft u haar betooverd, die hem zoover heeft gebracht," zeide Mabel, en dreigde met den vinger.

»Hoe dit ook zijn moge," sprak Stephanus, »ik buig mij nederig in het stof voor uw talent, en hoop dat u uwe sterke hand ook op mijn hoofd moogt laten rusten."

»Is dat óók al om een paar bakkebaarden?" vroeg Melita lachende.

»Eene goede en degelijke tooveres heeft evenveel invloed op de harten der menschen, als op hunne bakkebaarden," beweerde de jongeling.

»Met zulke reken-exempels houd ik mij niet op," zeide Melita; »maar toch geloof ik te mogen beweren, dat de baard spoediger groeit dan de liefde."

»Spreek niet van liefde in tegenwoordigheid van eene bruid," sprak Mabel, en wees op Adèle, die daarbij een kleur kreeg als een roos.

»Is het waar, Adèle! zijt gij de bruid?" vroeg Melita, en wierp zich in wilde vreugde in hare armen.

»Zij is de gelukkige," liet Mabel er op volgen. En nu vertelde hij aan Melita alles wat wij reeds weten. Dat haar beminde niet alleen gedecoreerd en officier was geworden, maar dat hij ook, van het militaire departement de toestemming tot zijn huwelijk had verkregen, en dus elken dag kon gaan trouwen.

Deze gelukkige tijding had Adèle, kort voor de

komst van Melita, uit Soerabaia ontvangen. De oude Mabel was er even zeer mede in zijn schik als de bruid en de beide burens. De jonge controleur beweerde, dat men dergelijke gebeurtenissen als een voorbeeld ter navolging moest beschouwen, bij welk gezegde hij de jonge juffrouw Melita van ter zijde veelbeteekenend en oplettend aankeek. Deze van haren kant, keek hem even veelbeteekenend en uitvorschend aan en antwoordde, dat hij dan verstandig zou doen zijnen gang te gaan, en dat zij hem, voor het geval hij reeds op den goeden weg was, veel geluk daarop toewenschte.

Hij boog zeer deftig tegen haar, zoodat de oude heer het uitproestte van den lach, terwijl Adèle, hare eigene gelukkige positie in aanmerking nemende, iets begon te merken.

Als het waar is, wat de wereld vertelt, dat namelijk huwelijken in den hemel gesloten worden, dan was men in het huis van Mabel op de goede plaats. Niet alleen was hij gewoon zijne huizinge zijn hemelrijk te noemen, maar hij kon zich zelfs verbeelden dat hij zich in het werkelijke hemelrijk bevond, wanneer hij in de kamer ging zitten, waar de portretten van de vermaarde Hongaarsche krijgsoversten hingen, die allen eenen meer of minder natuurlijke dood gestorven waren.

»Wie weet wat er nog eens gebeurt,» dacht hij, toen de jonge luitjes zoo met elkander aan het stoeien waren.

En wat dachten de beide bewoners van Sindang-sari, wisten zij dat de nieuwe controleur de zoon wás van den verachten landlooper Mabel zooals zij hem noemden? Ontging het hun niet, dat Melita bijna elken dag bij Adèle eene visite ging maken, eene visite, die even goed den jongen controleur kon gelden als de nicht?"

Alles wisten zij, niets was hun ontgaan.

De beide meisjes zoo spoedig mogelijk te loozen, en dan het rijk alleen te kunnen hebben, dat was hun streven.

Daar het nichtje weggeloopt was, zou het hun niets kunnen schelen als ook de stiefdochter denzelfden weg opging. Ja, zij dachten ten dezen opzichte, zoo verregaande slecht, dat zij er zich van overtuigd hielden, dat Adèle de maitresse was van den ouden Mabel en dat Melita binnen kort in dezelfde betrekking tot diens zoon zoude komen te staan.

Niet weinig stonden zij op eenen goeden dag te kijken, toen de wagen van den resident voorbijreed, waarin deze hoofdambtenaar zelf zat vergezeld van Adèle en den jongen controleur.

»Was dat niet Adèle?" vroeg de weduwe aan Melita, die met haren zakdoek wuifde.

»Ja, mama! zij gaat bij den resident logeeren, totdat zij gaat trouwen."

»Gaat zij dan toch met dien sergeant trouwen?" vroeg mama, met minachting den neus optrekkende.

»Hij is al lang officier en gedecoreerd er bij,» antwoordde Melita.

»Zoo, waarlijk!» hernam de dame des huizes. »Dat vind ik allergemeenst, dat zij ons niets daarvan heeft laten weten. Nu, als wij gaan trouwen, kan zij ook thuis blijven. Zij is en blijft toch een gemeen schepsel. Ook begrijp ik niet hoe de resident er aan komt om haar ten zijnen te logeeren te nemen.»

Zij sprak hierover met de Castro, die verklaarde er óók geen hoogte van te hebben.

Wie was zij toch, dat haar de eerste ambtenaar van de residentie in eigen persoon kwam afhalen?

Dat zullen wij even gaan hooren.

De lezer gelieve zich den kapitein te herinneren, die bij de Bonische expeditie, te gelijk met von Frankenau gekwetst werd. Diens broeder bezat eene koffie-plantage in het Soerabaiasche, en was getrouwd met eene zuster van den resident, van wien noch de weduwe Van Walraad, noch de heer de Castro begrijpen konde, dat hij Adèle bij zich in huis nam. Maar von Frankenau had gedurende den tijd van drie maanden, op het land van den heer Arnoldus tot herstel van gezondheid doorgebracht, was daar in kennis gekomen met diens echtgenoot, enz., en verkreeg van haar de verzekering, dat zij wel voor Adèle zoude zorgen, wanneer het arme schaap bij hare zoogenaamde tante niet terecht mocht komen.

Een brief van haar was voldoende om haren broeder, den resident, te bewegen, dat hij Adèle ging afhalen om haar bij zijne eigene familie te brengen.

In de binnenlanden van Java, op plaatsen, waar zich maar een klein Europeesch personeel bevindt, en waar de resident de motor is, waarnaar men bij elke gebeurtenis gaat kijken en vragen, verwekt elke buitengewone stap, dien hij doet, de aandacht van het publiek. Niemand had zich tot nu toe met het nichtje van de weduwe bemoeid, daar deze, als men haar daarnaar vroeg, slechts de verzekering gaf, dat zij eene doodarme wees was, die bij haar het genadebrood at.

Nu zij echter bij den resident logeerde, met wien de weduwe en haar vrijer, de heer de Castro, op eenen alles behalve goeden voet stonden, nu begon men te bevroeden, dat er iets achter schuilde.

Ook merkte men op, dat de heer Mabel Sandor, die vroeger als een gewoon receptie-bezoeker met de gewone receptie-vriendelijkheid ontvangen werd, sedert de aanwezigheid van zijnen zoon, den controleur, door den resident met buitengewone oplettendheid werd behandeld. »Een gewoon administrateur, op wachtgeld . . . een vreemdeling, die niets heeft dan een huis vol prenten en een hoofd vol republikeinsche dwaasheden, hoe komt die tot de eer, om met het hoofd van het gewestelijk bestuur een partijtje whist te gaan maken, terwijl de pak-

huismeester, die toch een Gouvernements-ambtenaar is, moet blijven zitten?"

Zoo vroeg het publiek; want het publiek op kleine plaatsen is zeer gevoelig op het punt van eer, ja, even gevoelig, als de hofdames aan het hof van Lodewijk XIV het waren op het punt van . . . . oneer.

Dat gaf stof tot praten, dit verzeker ik u. Hier eene soort van gelukzoeker . . . daar een doodarme wees, die niet genoeg te eten had. En beiden zeer gezien bij den resident.

»Onze positie op Sindang-sari begint onhoudbaar te worden,» sprak op een goeden ochtend de Castro tegen de door hem beminde weduwe. »De zaak begint mij te vervelen; ik verkies niet langer hier te blijven. Zoodra mijne wissels aankomen, ga ik er van door.»

O, die wissels! Bijna elk uur van den dag, bij de geringste kleinigheid, die hem in den weg kwam, riep hij om zijne wissels.

En Catharina kon maar zonder hem niet meer leven, hij was haar afgod, haar tweede ik.

Het moet ons dan ook niet verwonderen, dat zij eindelijk het besluit nam, om de beide fabrieken te gaan verkoopen, met de Castro te Singapoera te gaan trouwen, en dan terug te keeren naar het schoone Frankrijk, waar men op een van zijne kas-teelen een vorstelijk leven zou kunnen leiden.

En Melita?

»Die delegeeren wij aan den signore Mabel, of aan den heer resident,» zeide de Castro spottenderwijze; »niet waar, mijn engel?»

Een volle blik der liefde zwom in hare oogen, en, zwak als zij was, legde zij haar hoofd aan zijne mannelijke borst!

O! Waar zit Amor toch — die kwajongen? roep hem gauw hier!!

XIV.

Iets over de Javanen, den heer de Castro, djimats, Hongaarsche Graven en de Hoekschen en Kabeljauwschen.

De Javaan is, wat men ook daartegen moge aanhalen, een werkzaam mensch, wanneer hij voor zijn werk eene geëvenredigde betaling ontvangt. Is dit niet het geval, dan werkt hij met tegenzin, hetgeen men luiheid gelieft te noemen, en wordt hij daarbij nog met gestrengheid bewaakt of mishandeld, dan steekt hij den kop in den wind, of tusschen de voorbeenen, zooals de ezel het doet, en schopt en bijt om zich van zijnen lastgever te ontslaan.

Hij doet, in zoodanig geval, niet anders dan zijn meer beschaafde broeder in Ierland, in Saksen of in Frankrijk doet, en zou er zich overigens misschien bij neerleggen, ware het niet, dat hij nog

meer opgewonden raakte, door de opstokerijen van zijne priesters of andere in zijne oogen bevoorrechte personen.

De lezer weet uit de voorgaande hoofdstukken, dat de heer de Castro met zeer weinig overleg de geëmployeerden behandelde op de beide fabrieken, welke hem door zijne aanstaande echtgenootte ter administratie waren toegewezen.

Met nog grooter arroganco behandelde hij het inlandsche personeel, dat, onverschillig welke diensten het ook verrichtte en welken stand het ook in de Javaansche maatschappij bekleedde, om zoo te zeggen over één kam door hem geschoren werd.

De Javaan was, volgens zijn inzicht, niets dan de knecht, de koelie van den Europeaan, en verplicht om voor hem te werken zoolang als hij het verkoos. Dat hij hem voor dat werk betaalde, was niets meer dan eene vrijwillige tegemoetkoming, eene zwakheid van zijne zijde, die echter het recht niet omverwierp, om hem ook zonder betaling te mogen laten werken.

Zoodra men met dezen stelregel ten volle bekend was, ging men vertoogen daartegen inbrengen, en toen dat niet mocht baten, begon men zich feitelijk daartegen te verzetten. De eene werd ziek, de tweede deed zijn werk slecht, en de derde maar half, terwijl er bovendien kwade praktijken gedreven werden, die ten doel hadden om hem te dwarsboomen of, zelfs zoo ver gingen, dat

daaruit de grootste nadeelen, voor de machine-rieën en het product voortvloeiden.

Klachten bij het bestuur hierover ingebracht riepen een onderzoek in het leven, waarbij de resident zelf tegenwoordig was. Vele misbruiken kwamen daarbij aan het licht, die sedert de administratie van de Castro ingeslopen waren. Mabel Sandor werd opgeroepen als getuige om bij de ondervragingen te kunnen constateeren, hoe onder zijn bestuur gehandeld werd. Er moest recht gedaan worden. Men kon het niet dulden dat de inlander gekneveld werd.

Voor dezen keer vermeende de resident het bij eenen ernstigen uitbrander te mogen laten. Hij nam den heer de Castro ter zijde, en dreigde hem met eene opzegging van het bestaande contract, van gouvernementswege, in geval door de bevolking, nog eens tegen zijne wijze van behandeling gegronde klachten mochten inkomen.

Aan de bevolking werd, bij monde van den jongen controleur Stephanus Sandor aangezegd, dat voor hare belangen gezorgd was, mits zij verder voldeed, aan het bij gouvernements-besluit, als haar aandeel in het werk, voorgeschrevene.

Niet zeer voldaan gingen de aanklagers naar huis. Wel is waar werd hun beloofd, dat zij beter behandeld zouden worden dan vroeger; maar dit nam niet weg, dat de aanleiding tot misnoegen, de heer de Castro, niet werd verwijderd. Dit

wilden zij doorgedreven hebben, anders niets.

Spoedig moesten zij ook ondervinden, dat de mooie woorden van den resident, bij den heer de Castro, niet alleen niets geholpen, maar juist eene tegenovergestelde uitwerking in het leven geroepen hadden.

In plaats dat hij de werklieden beter behandelde dan vroeger, hun minder zwaar werk oplegde, en hen minder lang liet doorwerken, gebeurde juist het tegendeel.

Hij deed al het mogelijke, om het volk te plagen en zich op deze wijze te wreken, wegens de aanklacht.

De Javaan kan veel verdragen en verdraagt ook veel. Maar alles moet gaan volgens oud gebruik, of zoo, als het door de hoofden, op last van het Europeesche Bestuur, wordt voorgeschreven.

In het bovenstaande geval was het een enkele Europeaan, die het hun lastig maakte, en een van hunne hoofden, die zich niet daarom bekommerde.

Pruttelen hielp niets. Welaan, dan moest men zich op eene andere wijze zoeken te helpen.

In den tijd waarin deze geschiedenis voorvalt, leefde er in eene van de dessa's, in de nabijheid van de hoofdplaats, een man, die tooveren kon en djimats (talismanen) verkocht. Voor hem was niets onmogelijk. Kocht ge van hem, voor een gulden of wat, zulk eene amulet, bestaande uit een strookje papier, waarop eene spreuk uit den alkoran ge-

schreven stond, dan was je klaar voor je duiten en moest maar even wachten totdat uw wensch vervuld werd.

Schippers betaalden gaarne een paar gulden, om zich eene behoudene reis gewaarborgd te zien; visschers gingen niet zonder zoo'n heilig lapje naar zee, zich verzekerd houdende, dat de visschen hun in het net zouden toestroomen; mannen, die onvruchtbare vrouwen hadden, meisjes die gaarne wilden trouwen, boeren, die eenen overvloedigen oogst verlangden — allen kwamen bij den toovenaar, en verkregen de gewenschte hulp.

Niet te verwonderen is het dus, dat men ook in het bovenstaande geval bij hem kwam, en eene amulet wenschte te koopen, tegen de slechte behandeling van den heer de Castro.

De toovenaar wist in het eerst geen middel hiervoor. Hij was een slimme vogel. Als ge met den booze wilt gaan tandakken 1) zet hij u een been, en dan ligt ge op uwen neus. Met het Gouvernement is het niet goed gekscheren, en aan *dji mats* gelooft het Gouvernement niet.

Maar van lieverlede bemoeiden zich ook de priesters er mede, staken de hoofden samen, en pruttelden. Ja het kwam eindelijk zoo ver, dat men des nachts, in het geheim, bij den toovenaar sa-

---

1) Dansen.

menkomsten hield, om te beraadslagen wat men in dit geval zoude moeten doen.

Nu verkocht hij zijne waar; want iedereen wilde schotvrij zijn. Voor de bagatel van een gulden was men verzekerd, dat men van de blanda's, noch door hunne kogels, noch door hunne sabels, iets te vreezen had.

Men kon dus beginnen.

Geen mensch in de geheele residentie vermoedde iets van hetgeen er gaande was — het allermintst de heer de Castro. Wat kon het hem schelen wanneer zoo'n Javaan een stuursch gezicht trok, of van het werk wegbleef. Over korten tijd moest de boel toch verkocht worden, en dan kon een ander met dit gespuis werken.

Men sprak over dit onderwerp dagelijks aan tafel, zoódat Melita, met de plannen van de stiefmama en den heer de Castro bekend werd. Zij vertelde alles aan de beide Sandors, en deze spraken wederom met anderen daarover.

De jonge Sandor maakte zich ernstig ongerust, en onderhield zich eens met zijnen vader er over. Wat zij bij deze gelegenheid beredeneerden is van dien aard, dat wij het aan den lezer moeten mededeelen.

»U zal zien, papa!» sprak de jonge man, »dat beiden, op eenen goeden morgen met Melita zullen verdwijnen, zonder wederom te komen. Zij zullen haar van de ophanden zijnde reis niets vertel-

len, haar daarmede overrompelen, en haar den tijd niet laten om ons daarmede in kennis te kunnen stellen. Even gauw en onverwachts als zij op Java gekomen zijn, kunnen zij ook wederom vertrekken, en dan is mijne hoop, om haar eenmaal de mijne te mogen noemen, verdwenen."

»Het zal zoo spoedig niet geschieden, wees daarvan verzekerd, Stephanus! Mijn gemachtigde te Batavia schrijft er mij nog niets van. Vertrouw op mij, ik heb je de hand van Melita beloofd, en ik zal zorg dragen, dat het gebeurt."

»Maar, neem het mij niet kwalijk, papa! dat ik dezen keer aan uwe belofte op dat punt niet zoo grif kan gelooven, als ik er in elk ander geval aan geloof. U schijnt dezen keer elke gewone redeneering, elke berekening, als ik het zoo mag zeggen, ter zijde te stellen, daar u aan mij, die niets bezit dan mijn traktement, de rijke dochter belooft van eene vrouw, die noch mij noch u lijden mag."

»Beste jongen!" antwoordde de oude heer lachende, »wij zijn veel rijker dan de Van Walraads."

»Dat zegt u altijd, papa!" riep Stephanus en ging mismoedig in eenen stoel zitten. »U spreekt altijd van onze rijkdommen, terwijl u hier een armoedig en bekrompen leven leidt. Er mankeert nog maar aan dat u, in den trant van den heer de Castro, op uwe kasteelen gaat roemen, die, evenals de zijne, in Spanje of . . . . neem mij niet kwalijk, papa! . . . . of in de maan liggen."

»O, gij Satan!» 1) riep Mabel, en sloeg met de vuist op de tafel, dat de glazen rinkelden.

»Geloofst gij niet aan de woorden van uwen vader? Ha, ha, ha. Terremtete! Onze kasteelen liggen noch in Hispaniola noch in de maan, maar in Hongarije — begrepen? Schud uw hoofd maar, Stephanus! Over eene week of twee zult gij over onze bezittingen niet meer zoo minachtend spreken, als ge daareven gedaan hebt. Wat een Hongaar belooft, dat gebeurt, al stonden de Turken voor Weisenburg of voor Buda! Terremtete!» 2)

»Dat heeft u mij reeds zoo dikwijls gezegd, papa! dat ik niet meer beoordeelen kan en wil, in hoeverre u mij daarmede wil plagen of voor den gek houden,» zeide de jonge man. »Altijd verwijst u mij naar de toekomst, maar ik zie even min iets uit de verte komen als zuster Anna.»

»Wijst deze omstandigheid niet aan mij,» antwoordde de vader zeer ernstig. »Wij zijn gedurende ons geheele leven, speeltuigen van het toeval of van het noodlot, of hoe men het ook verkiest te noemen; en ik, uw vader, kan er van meepraten. Ik heb nooit ernstig over dit punt met u gesproken, Stephanus! en wel om reden, dat daartoe

---

1) Duivel.

2) Buda of Pesth, de hoofdstad van Hongarije.

geen aanleiding bestond. Als ik eenmaal dood was, zoudt gij van zelf achter mijne geheimen moeten komen, daar mijn testament, dat met andere papieren in mijn lessenaar geborgen is, er over spreekt. Maar omdat gij nu niet langer meer kunt wachten . . . .”

»Papa! wat meent u hiermede?» vroeg de jonge man, wien de ernst, waarmede zijn vader tot hem sprak, eenigszins ongerust maakte. »Ik heb u toch niet beleedigd?»

»Neen, althans niet in den zin, waarmede men iemand meent te kwetsen. Gij hebt volkomen gelijk, wanneer ge mij het verwijt doet, dat ik steeds naar de toekomst verwijs, en dat die toekomst altijd even ver verwijderd blijft. Hoor mij aan, ik zal iets aan u vertellen.»

De jonge man keek verbaasd naar zijnen vader, die met de eene hand zijn voorhoofd wreef, als wilde hij de daar rustende beelden der herinnering rangschikken, terwijl hij zijne oogen, als het weerlicht, over de portretten van de Hongaarsche generaals liet glijden, en toen begon te vertellen.

»De Sandors behooren tot den oudsten Hongaarschen adel — wij waren reeds Graven onder de eerste Keizers, en hebben altijd getrouw de zijde der Habsburgers gehouden. Mijn oudste broeder was getrouwd met eene dochter van Prins Metternich, en uwe moeder is eene Bathyani, eene zuster van

hem, dien Heinau heeft laten doodschieten.” 1)

»Mijne moeder?» vroeg Stephanus en keek vragend den verhaler aan.

»Zij ligt lang begraven te Nagy Nazarhèli,» sprak zuchtende de oude heer, en streek wederom met de hand over zijn voorhoofd.

»Ik bekleedde geen betrekking, maar zat reeds vóór de Fransche revolutie van acht en veertig, aan de tafel van de magnaten te Presburg. Op grond van mijne vriendschappelijke betrekking met de meeste voorname Hongaren, mijne sympathie voor Kossuth, en mijn tegenzin in den toenmaligen Keizer Ferdinand, sloot ik mij aan de revolutionaire partij aan, vocht mede in de veldslagen tegen de Oostenrijkers, en ontsnapte ternauwernood met u en een getrouwen huzaar, over de grens, naar Pruisen.

Gelukkig voor mij, bezat ik op het oogenblik van mijne ontsnapping, nog eenig contant geld, en ontving later nog een paar duizend gulden, door tusschenkomst van eenen vriend in den Haag. Met deze som en met u vertrok ik naar Indië, en kwam mij hier nederzetten. Ik had een afschuw gekregen van de Europeesche maatschappij — een afschuw van de moordenaars mijner vrienden — en nam

---

1) Graaf Bathyani zoude opgehangen worden, wist zich aan den hals te kwetsen en werd van achteren doodgeschoten.

mij voor, om hier in den vreemde, onbekend en onbeklaagd te zullen leven, tot de dood mij van alle booze herinneringen zou komen bevrijden.

Intusschen zond ik u naar Europa, en kregen langzamerhand bijna alle verbannene Hongaren, als ze maar daarom vroegen, hunne verbeurdverklaarde bezittingen terug, mits zij zich aan den nieuwen staat van zaken onderwierpen. Ik was te trotsch om dat te doen, en wel gedeeltelijk omdat het mij in mijne eigen gekozene ballingschap beviel, en omdat ik hoegenaamd geen behoefte voelde naar den rijkdom, dien ik vroeger bezeten had. Eerst kort geleden, toen ik u na eene lange afwezigheid weder aan mijn hart mocht drukken, en u aanschouwde in de volle kracht van den man voor wien het leven nog al zijne waarde bezit . . . . toen eerst herdacht ik den tijd van vroeger, mijne positie in de maatschappij, en de rechten welke gij de bevoegdheid hebt, te doen gelden.

»O, mijn beste vader!» riep Stephanus en schoof zijnen stoel dicht bij dien van den ouden heer.

»Ik schreef naar Batavia aan den Oostenrijkschen consul,» vervolgde deze, »zond hem alles wat ik aan papieren bezat, en verzocht hem, om door zijne tusschenkomst en die van het Nederlandsche Ministerie, bij het hof van Weenen, mijne rehabilitatie te bewerken, en tevens mijne geconfisqueerde bezittingen terug te vragen.»

»Daarom dus plaagde u mij steeds met uwe

kasteelen in Hongarije," vroeg Stephanus glimlachende. Zijn hart sprong op van vreugde toen hij dáaraan en te gelijk aan Melita dacht.

»Ja, beste jongen! die kasteelen liggen niet in Spanje, zooals die van den heer de Castro. Zoals ik reeds verteld heb, verwacht ik met elke mail antwoord op mijne brieven. Komt dat — en het kan niet anders dan toestemmend uitvallen — dan zijt gij Graaf en Hongaarsche Magnaat, en kunt alleen, of met . . . . nog iemand, naar Europa gaan, om daar onze bezittingen te aanvaarden. Ik blijf hier . . . . en . . . . enfn, de rest zal wel terecht-komen.»

De lezer zal gemakkelijk den toestand begrijpen, waarin de jonge controleur zich door papa's mededeeling op eens verplaatst gevoelde.

Hoe philosophisch de mensch, die niets heeft en in het burgerlijke leven opgevoed is, ook denken moge, toch heeft het vooruitzicht, om op eens niet alleen rijk te worden, maar buitendien nog tot den adel te mogen behooren, zooveel aanlokkelijks dat het hoegenaamd niet mag verwonderen, wanneer zulk een filosoof opeens de vlag gaat strijken, en, gelukkig als een god, zich aan de zijde schaart van zijne nieuwe standgenooten.

Ik wil nu niet zeggen, dat Stephanus er oogenblikkelijk aan dacht, om zijn grafelijke wapen met de zevenpuntige kroon in zijn cachet te laten snijden, of zich een paar rijpaarden aan te schaf-

fen . . . dat niet. Maar u zal het hem niet kwalijk nemen, wanneer ik aan u de verzekering geef, dat hij in zijne gedachten Melita, met eene gouden kroon op het hoofd, in bruidsgewaad voor zich zag staan . . . .

Maar, wat een toeval! daar komt ze juist aan, van verre reeds met eenen brief in de hand wuivende, en verscheidene telegraphische teekens makende, die niets meer en niets minder wilden zeggen, dan dat zij een heelen boel te vertellen had.

»Een brief van Adèle!» riep zij, de deur binnekomende. »Haar vrijer is aangekomen; zij gaan over acht dagen trouwen!»

»Onmogelijk!» riep Mabel, zijne handen samenvouwende. »Zij heeft ons geen woord daarvan laten weten.»

»Ik verzet er mij tegen!» riep Stephanus; »wij willen hier niets van trouwen weten!»

»Haar aanstaande is Baron — zij heeft het mij eens tusschen licht en donker verteld. In Duitschland moet hij eens aan een prins of vorst, een klap in het aangezicht hebben gegeven, of zoo iets van dien aard, toen is hij sergeant moeten worden, weet u, tot straf; en nu is hij luitenant.»

Dat is eene verschrikkelijke geschiedenis!» riep Stephanus, »het is een moord! Daar wordt nu Adèle opeens Barones!»

»Ja zij treft het,» antwoordde Melita; »maar hij moet niet rijk zijn, zeide Adèle; de Barons in

het algemeen, en vooral de Duitsche Barons, hebben zelden veel inkomen, vertelde mij Adèle."

»Dat is zoo onjuist niet," merkte Mabel aan. »Een Graaf is een geheel ander man. De Graven zijn meestal rijk. Zou u niet gaarne eene Gravin willen zijn, dat wil zeggen, met eenen Graaf gaan trouwen?"

Melita hield beide handen voor haar aangezicht, en proestte het uit van den lach.

»Ik, eene Gravin!" riep zij herhaalde malen uit. »Als ik den naam van Gravin hoor uitspreken, denk ik dadelijk terug aan de kostschool in Holland, aan Jacoba van Beieren en aan de geschiedenis van de Hoekschen en Kabeljauwschen, waarmede de juffrouw mij zoo gemarteld heeft. Maar ik ben vandaag bijzonder sterk in den hoogen adel verdwaald, en zou bijna vergeten u te vertellen, dat de heer de Castro . . . ."

»U bedoelt den vicomte de Castro," verbeterde de oude heer Mabel.

»Juist, de vicomte," vervolgde Melita, »dat deze hooggeachte heer nog gedurende den loop van deze maand naar Europa zal vertrekken, medenevende mijne geachte stiefmama en zijne geachte stiefdochter." Bij dit laatste woord, wees zij met den vinger op zich zelve, en maakte eene komieke buiging voor papa Mabel.

»Nog in deze maand?"

»Hoe weet u dit?" vroegen vader en zoon te gelijk.

»De heer vicomte heeft aan tafel de goedheid gehad aan mama en mij een brief voor te lezen, dien hij uit Batavia ontvangen had.»

»Wat nu te doen?» vroeg Mabel en keek zijn zoon uitvorschende aan.

Deze begreep dien vaderlijken blik. Hij trad tusschen hem en Melita, vatte de hand van deze, en vroeg: »Mag ik, papa?»

»De oude heer Mabel stond op, fluisterde tegen Melita met een allerzonderlingsten glimlach: »hij heeft u iets te vertellen, juffrouw! geef hem geen antwoord, — doe mij het genoegen,» en vertrok naar zijnen tuin.

Melita kon zich in den beginne maar geen begrip vormen, waarom vader en zoon, zoo buitengewone, geheimzinnige woorden fluisterden, zij keek verwonderd naar den vertrekkenden ouden heer, en vervolgens even verwonderd naar diens zoon, die haar de hand drukte, met zooveel kracht, dat zij zich had kunnen verbeelden, dat hij die uit het lid wilde draaien.

Toen hij echter van zijne liefde tot haar begon te spreken, en haar vroeg, of zij ook van hem hield en met hem wilde gaan trouwen, toen hij haar met den vollen blik der liefde in de heldere oogjes keek . . . toen begreep zij hem, toen liet zij toe dat hij haar kuste en vervolgens papa ging roepen . . . en de zaak met de Gravin was gezond.

XV.

Mabel Sandor als zaakwaarnemer voor een rijk man.

Niet minder gezond was de zaak met de barones — ik bedoel hiermede Adèle, die, zoodra zij eenmaal met Frans von Frankenau getrouwd zoude zijn, op den weidschen titel van Barones aanspraak had.

Ik wil hiermede niet gezegd hebben, dat Adèle zooveel om dezen titel gaf of zoo bijzonder daarop gesteld was. Het was haar niet ontgaan, dat men zich in Indië zeer weinig er om bekreunde of iemand van adel was of niet. Zij had suikerfabrikanten hooren noemen, die Graaf van den B . . . heetten, en wederom anderen, die zich eenvoudig Jakobs of Be-ont-jan schreven. Hetzelfde was het geval bij de officieren. In de samenleving werd iedereen op dezelfde wijze behandeld, en alleen degene die prompt zijne rekeningen betaalde, en daarbij zijn plicht deed, kon er op roemen, dat men hem een gentleman noemde, hetgeen gelijkstond met Baron of Graaf.

Toen von Frankenau eindelijk zijn doel bereikt had, liet hem zijn ongeduld niet langer op Soerabaia blijven. Hij nam verlof, en kwam met zijn vriend en beschermer, kapitein Arnoldus, over zee

naar X., waar Adèle bij den resident logeerde.

Arnoldus liet het zich niet uit het hoofd praten, om mee te gaan. Hij moest getuige zijn van het geluk van zijn jongen vriend. Hij wilde de bruid zien, aan wie Frans zich verkocht had, en over wie hij, sedert de affaire op Boni dag aan dag zooveel had moeten slikken.

»t Zal wat moois zijn,” zeide hij voor den honderdsten keer tegen Frankenau, toen men in de sloep stapte, om zich naar den wal te laten brengen. »Als ge berouw hebt, Frank! is het nog niet te laat. Wij geven aan de roeiers een muntje van tien gulden, zij gaan met ons over stag en keeren terug naar de boot, of wij laten ons daar ergens op zijde aan wal zetten, nemen postpaarden, en snijden er van door, om nooit meer terug te komen.”

»Ik zie haar met een paar andere dames aan wal staan!” riep dronken van vreugde de jongeling, die wel is waar van hetgeen de kapitein zeide geen woord gehoord had, maar toch, zooals gewoonlijk, er over lachte.

»Aan wal, zegt ge? Is het die met dien langen neus?” vroeg Arnoldus.

»Neen, de andere,” antwoordde von Frankenau, die met zijn zakdoek wuifde.

»Jongen! ik geloof waarachtig, dat ze scheel kijkt,” hernam de plaaggeest. »Kijk eens, hoe raar ze loopt. Heeft zij een mankement aan haar been? Nu, ik gun ze je — ik wil ze niet hebben.”

Onder deze en andere satirieke en gekke praatjes, kwam men eindelijk aan wal, en vond daar de bruid met den resident, diens vrouw en eenige kennissen van Adèle, waaronder Melita met Stephanus Sandor.

De ontvangst was allerhartelijkst, en de beide heeren werden bij den resident te logeeren verzocht.

Adèle zag er uit als eene roos; en Arnoldus bekende later aan Frankenau, dat hij óf niet goed gezien had, toen hij zich verbeeldde dat zij scheel en mank was, óf dat zij het in hare macht had, om recht of schuins te kijken, zooals zij het verkoos.

Dat men de beide jongeluitjes, na de eerste officieele preambulen, alleen liet, spreekt als een boek, en de lezer zal mij wel op mijn woord willen gelooven, dat zij aan elkander zeer veel te vertellen hadden. Zij begrepen beiden, dat zij het noodlot moesten prijzen, hetwelk hen naar Indië gebracht had; want als zij in Europa gebleven waren, zouden zij op dit oogenblik, als er geen wonder gebeurd was, nog lang niet op het punt hebben gestaan om te kunnen trouwen.

Al waren de vooruitzichten van een jong officier, in Indië zoo buitengewoon brillant niet, mocht men ze, in vergelijking met de Europeesche vooruitzichten, in elk geval voordeelig noemen.

Maar hierover spraken de jongelui niet, het

aan de toekomst overlatende en aan hunne oprechte liefde, om de zaken te gaan regelen, zooals de noodwendigheid vereischte.

Hetgeen wel van zelf spreekt, von Frankenau werd in kennis gebracht met Melita en den controleur Sandor, over welke twee hij reeds zoo veel, in Adèle's brieven vernomen had. Men nam zich voor, om over een paar dagen beleefdheidshalve bij de weduwe Van Walraad eene visite te gaan brengen. Ontmoette men bij die gelegenheid den heer vicomte de Castro, dan was het goed, in het tegenovergestelde geval had men hem toch niet noodig. Stephanus Sandor had reeds persoonlijk bij mevrouw om de hand van Melita gevraagd, en op haar antwoord, dat zij eerst de toestemming van haren aanstaanden echtgenoot wilde inwinnen, had hij haar de pertinente verzekering gegeven, dat men diens toestemming niet noodig oordeelde en ook niet van zins was om daarop te wachten.

Toen de weduwe zich daarover geraakt toonde en van eene verdere bespreking verschoond wenschte te blijven, werd haar door Stephanus Sandor in overweging gegeven, om het maar zonder den heer de Castro te doen.

»Want,» liet Sandor daarop volgen, »wat ging het dien man aan, die noch de vader noch de voogd van Melita was. Hij moest blijde wezen, van haar bevrijd te worden — dan had hij bij mevrouw het

rijk alleen, kon de beide fabrieken verkoopen, aan Melita haar aandeel uitbetalen, en dan met het resterende naar Europa terugkeeren, om het daar te gaan verkwisten."

Mevrouw werd hierover zeer boos, en wilde den heer de Castro gaan roepen.

»Doe dat niet, beste mevrouw!" riep Sandor haar toe, »want ik geef u de verzekering, dat ik dan geen oogenblik zal aarzelen, om hem hier in uwe presentie als dief en . . . moordenaar te doen arresteren!"

»Mijnheer!" riep zij hem toe, en wees met opgeheven hand naar de deur.

»Kent u dit portret?" vroeg Sandor, het ons reeds bekende portret van de Castro uit zijn roszak haltende en het haar voorhoudende.

»De Castro!" riep zij, hare hand daarnaar uitstekende.

»Neen, niet de Castro," beet Sandor haar toe, terwijl hij het portret schielijk terugtrok; »het is de vicomte de Durette uit Homburg, die verdacht werd gehouden een jong commis-voyageur vermoord te hebben."

»O God!" riep de weduwe, hare beide handen voor haar aangezicht houdende en zich op eene causeuse latende vallen.

»U begrijpt, mevrouw!" vervolgde Sandor, »dat het niet in mijne bedoeling ligt, om hier in Indië, een proces tegen den heer vicomte de Castro,

alias de Durette, aanhangig te willen maken, daar deze heer toch op het punt staat om naar Europa terug te keeren. Ik vraag eenvoudig de hand van uwe stiefdochter en tevens, uit naam van haar, hetgeen haar van rechtswege toekomt. Het staat in uwe keus, om, als ik met Melita ga trouwen, gezamenlijk met ons, bij den ambtenaar van den Burgerlijken Stand te verschijnen, en daar mondeling uwe toestemming te verleen, of wel mij die schriftelijk te doen geworden."

Toen de weduwe niet antwoordde, vervolgde hij: »Ik zal u het document zenden, u behoeft het maar te onderteekenen — vindt u dat goed, mevrouw?"

Zij knikte met het hoofd en gaf hem, met beide handen driftige gebaren makende, te verstaan, dat hij haar moest verlaten. Hij vertrok, zond haar nog dien zelfden dag het bewuste document, en ontving het geteekend terug.

Maar wat deed de weduwe verder? Gebood zij aan haren minnaar de Castro niet oogenblikkelijk om haar huis te gaan verlaten, wierp zij hem niet met verachting alles voor de voeten, wat zij uit den mond van den jongen man, omtrent het voorgvallene te Homburg vernomen had, en wat zij uit instinct gevoelde, de waarheid te zijn?

Neen, zij deed niets van dit alles. Vrees om hem dan te zullen verliezen hield haar hiervan terug. Vrees en haat.

Maar was deze vrees niets dan het uitvloeisel van hare verregaande zinnelijke begoocheling, welke haar den beminde voorstelde als het plechtanker, waaraan zij zich, zonder zich te bekommeren om hetgeen de wereld daarover mocht zeggen, konde vastklemmen, zoo had de haat zijnen oorsprong in hare stiefdochter, in Melita en in de beide Sandors.

Wat kon het haar schelen met wien het meisje ging trouwen? Maar dat zij juist met den zoon van dien verachten Mabel wilde gaan trouwen, dat die degene zoude zijn, die met de erfenis van Walraad zoude gaan strijken, dat hinderde haar verschrikkelijk.

Alle andere dingen vergetende, verhaalde zij aan de Castro, toen deze te huis kwam, de ontmoeting met den jongen Sandor, en dat die de hand van Melita gevraagd had. Zij haatte beiden; hij niet minder. Zij zoude gaarne een lid van hare pink willen missen, als zij er iets aan had kunnen doen, dat aan eene van beiden iets noodlottigs overkwam.

De Castro dacht precies zoo. Zijn haat was echter van eenen meer speculatieven aard, dan die van de weduwe. Hij dacht hoofdzakelijk aan de erfenis van Melita, welke zoodra de beide fabrieken verkocht werden, aan haar moest worden uitbetaald. Brachten die nu een ton of acht op, zoo behoorde de helft er van aan de dochter, en de

andere helft aan de weduwe. Vier ton, dat was wel geen kleinigheid, maar acht ton was toch nog veel beter, begrepen?

Een man als hij, die reeds voor een veel minderen prijs het hoogste dat hij bezat — ik bedoel niet zijn eer — zijn leven op het spel had gezet, behoefde in dit geval niet lang naar eenen uitweg te zoeken. Hij zou reeds lang iets gedaan hebben, om tot zijn doel te geraken, als er haast bij geweest was. Maar dit was hier tot dusverre volstrekt het geval niet. Hij moest met de uitvoering van zijn plan zoo lang wachten, totdat men met den eenen voet, als het ware, reeds te Singapoera aan wal stond, en de vervelende Hollandsche securiteit achter den rug had.

Wat baatte het hun beiden, wanneer Melita op een goeden morgen dood in haar bed gevonden werd. Zou niet de geheele Indische wereld, met den resident van X. en de beide Sandors aan het hoofd, een gevaarlijk spektakel maken, met de vingers naar hem wijzen en hem aanklagen als moordenaar?

Neen, dat zou te voorbarig zijn en zeer ongelukkig voor hem kunnen afloopen.

Beter was het, maar geheel onverschillig er over te denken.

»Onderteeken maar gerust het stuk, en zend het aan den heer controleur Sandor terug, ten bewijze, dat wij er niets tegen hebben. Als tijd komt,

komt raad. In elk geval hebben wij geen tijd te verliezen, om te maken dat wij van hier weggkomen. Ik gevoel mij hier in het geheel niet op mijn gemak en wenschte wel dat wij reeds te Singapoera zaten."

»Is er wederom iets in de fabriek voorgevallen?" vroeg de weduwe met belangstelling.

»Daar gaat geen dag om dat er niet iets gebeurt!" riep de Castro, met de vuist op de tafel slaande. »Het heeft verduiveld weinig gescheeld of ik had daareven een van de suikerkokers bij den kraag genomen en in de kokende suiker geworpen. Verbeeld u, dat die kerel mij, terwijl ik achter hem voorbijliep, met den steel van zijn langen pollepel, zoo geducht tegen mijn buik stiet, dat ik van de pijn moeite had om mij op de been te houden. Toen ik hem, in zeer natuurlijke drift ontstoken, een geduchte oorveeg gaf, wierp hij mij den lepel voor de voeten, keek mij met vlamme oogen aan, en ging er van door. In plaats van nu partij voor mij te kiezen, die dan toch de beleedigde persoon was, hielden de overige kokers insgelijks op met koken en keken mij allerbrutaalst aan."

»Ge moet u maar niet zoo driftig maken, Alfons!" zeide de weduwe. »Lang zal het in geen geval meer duren. Zitten we eenmaal goed en wel ergens in Europa, dan lachen wij er over."

»Ik zal dat canaille-pak vóór ons vertrek eens een lesje geven, dat belooft ik u!"

»Zij heeft geteekend!» riep de jonge Sandor, het papier aan Melita wijzende, die naast papa op de bank zat.

»Heeft zij?» vroeg papa, en bekeek de handtekening. »Nu wordt het tijd, dat onze goede Melita het vaderlijk huis uitga. Hoort nu, wat ik vermeen, dat wij nu moeten doen:

»Gij Stephanus! rijdt onmiddellijk naar Barangan, en verzoekt de familie Fischer, uit mijnen naam, of ze Meli zoo lang te logeeren willen nemen, totdat gij met haar kunt gaan trouwen. Als zij maar een oogenblik mochten aarzelen, noem dan den naam van Graaf Sandor, en beloof den heer des huizes dat ik hem zal helpen. Hij zal u dadelijk begrijpen, vat ge 't? Ik zal hem helpen, zegt ge. Ik zelf ga nog even naar de Castro, om met hem een paar woordjes onder vier oogen te spreken. Meli zal mij vergezellen, niet waar, mijne arme wees?»

Melita was gelukkig. De char-à-bancs werd ingespannen, vader en zoon hielpen haar in den wagen, de oude Mabel Sandor ging op den bok zitten, legde de lange zweep over de paarden, en vlug als de wind renden zij met den schoonen last, den weg op naar Sindang-sari.

Men was daar zeer verwonderd den ouden Mabel met Melita te zien aankomen; nog meer verwonderde men zich echter, toen eerstgenoemde den bok van den wagen verliet, en, Meli bij de hand nemende en haar den wagen uithelpende, de trap opkwam.

»Ik vind het alles behalve aardig van je, om zoo laat naar huis te komen, terwijl wij op je zitten te wachten,» sprak de weduwe tegen Melita, zonder Mabel te verwaardigen met een blik.

»Dat is mijne schuld, mevrouw!» antwoordde Mabel, wiens groet men onbeantwoord had gelaten. »U zal het echter voor dezen keer wel willen verontschuldigen. Een dag als die van heden komt in het leven van een meisje, in de meeste gevallen, maar ééns voor. Haar engagement met mijn zoon, en de vreugde hierover, heeft gemaakt dat wij niet zoo nauwkeurig op de klok konden letten. Het zou mij leed doen als u haar dezen dag, door een onvriendelijk woord tegen haar te spreken, op eene onaangename wijze wilde doen besluiten.»

»Ik zal haar niet opeten, en buitendien heb ik het recht om te spreken, zooals het mij goed dunkt. Ik laat mij in mijn huis geen wetten voorschrijven, vooral niet van iemand, dien ik ... veracht.»

Alzoo antwoordde de weduwe Van Walraad, terwijl zij aan Mabel Sandor den rug toekeerde.

»Heeft u nog iets voor mij?» vroeg de Castro, en keek met zekere uittarting in zijnen blik den Hongaar aan.

»Ja, ik heb iets voor u,» antwoordde de gevraagde en trok een papier uit zijn zak.

»Wat is dat?» vroeg de vicomte verblekende.

Hij werd altijd bleek, als iemand een brief voor hem had.

»Het is iets, waarover ik u onder vier oogen wenschte te spreken; en er is haast bij,» zeide Mabel.

»Waarom onder vier oogen?» vroeg de weduwe. »Tot welk doeleinde deze geheimen tegen den vicomte, die, zoo als u weet, mijn aanstaande echtgenoot is?»

De Castro was slim, en overlegde al dadelijk, dat een brief over hem, onder zekere geheimzinnige voorwaarden gepresenteerd, niet geheel pluis moest zijn. Men kon niet weten wat er in stond. Alvorens hij echter tot een besluit was gekomen, antwoordde Mabel tamelijk onverschillig:

»Als mevrouw over geldzaken iets wenscht te hooren, en haar een discours over interest, saldo, afrekening enz., niet verveelt, dan en natuurlijk als de heer vicomte er niets tegen heeft. . . .»

»Het is dus over geldzaken?» vroeg de Castro, die wederom met meer vrijheid adem begon te halen. Is u er op gesteld Catharina?» liet hij er op volgen, dadelijk wederom een hoogen toon aanslaande.

»Over geldzaken?» antwoordde zij. »Ik begrijp niet dat de heer Mabel met ons over geldzaken wil spreken; wij zijn hem toch niets meer schuldig . . . of heeft u nog iets van ons te goed?»

»Ik heb den last om de fabriek Klépoe van u

te koopen, mits u een redelijken prijs, op redelijke voorwaarden, er voor vraagt. Hier heb ik de benoodigde volmacht van Reijnst & Vinju."

»U wil mijne fabriek koopen?" vroeg de weduwe, en keek hem met strakke oogen aan. »U?"

»Ja, ik, mevrouw! niet voor den armen Mabel Sandor, maar voor een rijken Graaf, die uit Europa naar Java is gekomen, om hier een stil en tevreden leven te kunnen leiden."

»Dan beklag ik den armen cavalier," merkte de Castro aan, eene hooge borst zettende. »Om een stil en tevreden leven te kunnen leiden, zegt u? Hij moet mij niet komen vragen, wat voor tevreden leven ik onder deze miserabele, altijd ontevredene Javanen leid. Maar laat hem Klépoe maar koopen — ik wensch hem geluk er mee. Hoe hoog is zijn bod?"

»Reijnst & Vinju zijn gemachtigd om vier ton er voor uit te betalen," antwoordde Mabel.

»Vier ton, zegt u? dat is ons reeds door een ander huis er voor geboden," zeide de Castro.

»Ik verkoop het liefst de beide fabrieken aan één persoon," liet de weduwe er op volgen; »en ik heb er reeds een bod op gekregen. Voor acht en eene halve ton kan ik beiden, tegen contante betaling van de hand zetten, behalve dat wij den oogst van dit jaar nog voor onze eigene rekening kunnen verkoopen. Is het waar of niet, Alfons?"

»Het is zoo."

»Dan spijt het mij, dat de firma Reijnst & Vinju

mij niet goed op de hoogte gebracht heeft. Voor acht ton, schrijft men mij, zijn de beide fabrieken te koop. Dat bod doe ik u ook. Is u genegen beiden voor dien prijs te verkoopen, dan laat ik u tijd tot morgen ochtend, om u daarop te bedenken. Ziet u echter kans, om onder de tegenwoordige omstandigheden, een beteren prijs te bedingen, dan heb ik den last om Barangan van den heer Fischer te gaan koopen, en dat is voor drie en eene halve ton te koop."

De Castro wisselde met de weduwe eenen blik van verstandhouding, en zeide toen met drieste onverschilligheid:

»Enfin, ieder doet wat hij wil. Zijn vier ton voor Klépoe te veel, zoo zijn zij, in elk geval, voor Sindang-sari te weinig. Dit kan ik met gerustheid zeggen: want ik weet wat hier gemaakt kan worden."

»Dat is uwe zaak, mijnheer!" antwoordde Mabel tamelijk norsch. »Ik bied dus vier ton voor Klépoe en even zooveel voor Sindang-sari, en ben bereid, reeds morgen de contracten van koop en verkoop te doen opmaken, zoodra u tot een besluit gekomen zal zijn."

»Dat is goed," zeide de weduwe en wilde zich verwijderen.

»Nog een woord, mevrouw!" riep Mabel haar toe. »Mijn zoon, die nu de bruidegom van uwe stiefdochter is geworden, wenscht haar dagelijks te kunnen ontmoeten, hetgeen bij de familie Fi-

scher op Barangan, gemakkelijker voor hem is dan hier bij u in huis. Mag Melita een dag of acht daar gaan logeeren?"

»Het is mij wel," antwoordde de weduwe en ging. Mabel boog even voor de Castro en verwijderde zich insgelijks. »Zij zullen wel bijten," prevelde hij in zijnen geest.

XVI.

Graaf Sandor als kooper. Alfons, Alfons! als ik mij in u bedrogen had!

De oude heer Mabel had goed geredeneerd. Hij zat den dag daarop volgende nog aan het ontbijt, toen hij een briefje van de Castro, in slecht Fransch geschreven, ontving, waarin hem te kennen werd gegeven, dat mevrouw de weduwe Van Walraad met zijn bod genoegen nam. Men zou hem wachten en hoopte, dat hij van de benoodigde volmacht voorzien was. De brief was geteekend: Vicomte de Castro.

»Als ik de zaak goed beschouw," aldus redeneerde Mabel, »dan leen ik aan een schurk de hand tot een gemeene streek. Want — is hij werkelijk dezelfde de Durette, die te Homburg een moord heeft gepleegd, dan moest ik hem hier, bij de po-

litie bekend maken, en niet de hand leenen tot zijn vertrek.

Buitendien is het zoo zeker als Amen in het gebed, dat hij, eenmaal de weduwe met het geld in zijn bezit hebbende, dit zeer spoedig zal verkwanzelen, en haar ergens zal laten zitten, in geval zij niet reeds, voor dien tijd, uit verdriet overleden mocht zijn.

Dus alleen om haar van een wis verderf te redden, moest ik zoeken te beletten, dat zij hem hare hand schenken en dan met hem de wijde wereld ingaan zal.

Want, ik zou mij zeer bedriegen, wanneer er niet achter dezen de Durette en de Castro, nog een derde of misschien zelfs een vierde naam schuilt zoodat er ten langen laatste niets anders overblijft dan de naam van Jean of Pierre, met het predicaat van Marqueur of Commis-voyageur.

Het is om er wanhopig van te worden, wanneer men nagaat, op welke gegevens sommige vrouwen, van zekere wufte inborst, hare paleizen van liefde of zingenot bouwen, en hoe zij, van den eenen dag op den anderen, zich zelve bedriegen. Had deze vrouw hare vijf zinnen bij elkaar, en eenig besef van hare positie op deze wereld — had men haar, in hare jonge jaren de leerstellingen van de eene of andere religie, onverschillig van welke, ingepompt, dan zou zij nooit zoo diep zijn gevallen, als dit nu het geval is. Er zijn

menschen, zegt een van mijne lievelingsschrijvers, 1) die niet eer tot het inzicht komen, dat zij onzinnig handelen, dan wanneer er geen uitzicht meer bestaat, om de begane fouten of dolheden te kunnen herstellen.

Ik wil mij nu niet verder het hoofd er mede breken, wat ik, op dit oogenblik, volgens de begrippen van de beschaafde wereld omtrent het karakter van een eerlijk man, onvoorwaardelijk moest doen.

Bestaat er eene consequente Voorzienigheid, dan zal, elk op zijn beurt, er tegen aanloopen, zonder dat ik mij er voor in de bres ga stellen. Bestaat deze zoo hooggeroemde consequentie in het leven niet, dan zou ik mij toch tevergeefs, de moeite geven, om haar in het leven te roepen.

Ik geloof dat ik aan de zaak haar beloop moet laten. Ik koop de beide fabrieken, betaal wat er te betalen valt en laat de rest over aan het noodlot.

»Noodlot?!» riep hij spotachtig lachende tegen de portretten van de Hongaarsche generaals.

»Wie dwingt mij er toe, om mijn incognito te gaan verzaken? Geen mensch, en nog minder het noodlot. Dus ben ik zelf in den volsten zin, de hefboom van dit zoogenoemde noodlot, mijn eigen

---

1) Lichtenberg.

helper, en dus de heer over mijn lot. Wat kan mij de rest schelen?"

De oude Mabel Sandor ging zich kleeden, besteed wederom zijn char-à-bancs, en vertrok voor den tweeden keer naar Sindang-sari, zich onderweg nog er over verheugende, dat hij eindelijk tot de overtuiging was gekomen, dat er geen noodlot bestond, wat ook oude Grieken daarover gezwetst mogen hebben.

En spraken de luitjes op Sindang-sari ook over een diergelijk onderwerp? Had een van beiden ooit er over nagedacht? Ik geloof het niet.

Laten wij dan eens gaan luisteren wat zij, kort voor de komst van Mabel, te beredeneeren hebben.

»Twee wegen staan ons open, om tot ons doel te geraken," zoo sprak de Castro tegen Catharina. Hij zat niet aan hare voeten, zooals toen ter tijd te Homburg, maar op eenen wipstoel naast haar, en schommelde er mede, als om zijne gedachten over het te bespreken onderwerp bij malkaar te schommelen. »Of wij gaan van Batavia regelrecht met de mail naar Marseille, houden ons daar niet langer op dan tot het arrangeeren van een paar kleine zaakjes — uwe wissels, namelijk — noodzakelijk is, en vertrekken van daar naar een van

mijne kasteelen. Eens daar zijnde kunnen wij ons door een van mijne huiskapelenen laten copuleeren, en zoo voorts, en zoo voorts."

Catharina lachte, schudde het hoofd en wipte met haren stoel, dat het een pret was om te zien.

De Castro vervolgde: »Willen wij dit echter niet doen, vindt een van de beide partijen het beneden hare waardigheid, om zich op de oud ridderlijke wijze eerst te laten schaken en dan te laten trouwen, welaan, dan gaan wij van Batavia eerst naar Singapoera, om daar in het huwelijksbootje te stappen, en vervolgens door naar Frankrijk. Welk plan draagt nu de meeste goedkeuring van mevrouw weg?"

Catharina hield op met schommelen, en antwoordde kort en bondig: »Het laatste, mijnheer!"

»Dan zullen wij ook niet verder daarover spreken, mijne beste hartenvrouw! ons boeltje gauw inpakken, plaats op de boot nemen, deze vervelende Hollanders verlaten, en, onder de bescherming van Engeland, ons voor eeuwig . . . laten vereenigen."

»Voor eeuwig!" riep hij nog eens, terwijl hij zijnen arm om haren hals sloeg en haar kuste.

Besefte hij de grootheid van het offer, dat zij op het punt stond, voor hem te gaan brengen? Volstrekt niet. Hij beschouwde haar, even als de roover, als zijne buit, waarmede hij, als hij eerst

maar met haar in veiligheid was, doen konde en wilde, wat hij verkoos. De trouwerij te Singapoera, was in zijn oogen niets dan eene formaliteit, die hij aan de zwakke vrouw inwillingde doch welke in zijne oogen, en tegenover zijne principes, van nul en geener waarde was. Had hij eerst maar de wissels in handen, dan zou de rest van het drama van zelf komen. Hij was haar niet voor niemendal zoo ver over zee nageloopten . . . hier herinnerde hij zich terloops de geschiedenis met den commis-voyageur te Homburg, en het verdwijnen van Van Walraad in de zee . . . hij moest voor zijne volharding eene gepaste belooning hebben.

Van zijn standpunt als schurk beschouwd, had hij volkomen gelijk — aan een noodlot of iets van dien aard geloofde hij niet. Hij had er, wel is waar, over hooren spreken; maar, om u de waarheid te zeggen, ontmoet had hij het nog niet.

Hetzelfde kunnen wij van de weduwe aanstippen. Al namen hare gedachten in deze aangelegenheid — haar huwelijk — eenen geheel anderen loop, dan bij hem, zoo gaf zij zich desniettemin toch niet de moeite, over dit woord dieper na te denken. Zij wenschte zich geluk, dat zij de vrouw zou worden van zulk een voornaam, knap en rijk man, niet anders denkende, dan dat zij door hem op de handen gedragen en tot stervens toe bemind werd, en in de verste verte niet vermoedende, dat hij niets was dan een gemeene bedrieger.

»Benijdenswaardig lot!» jubelde zij bij zich zelve.
»Wat zal men mij aan de zijde van zulk eenen man benijden!»

En Melita? Geen van beiden dacht aan haar in liefde. Maar de Castro's voorhoofd betrok, wanneer hij aan de vier ton dacht, en dan gebeurde het wel dat hij met den voet stampte als een wilde stier, op zijne lippen beet, een paar malen in zijne kamer op en neder liep, en dan, eene goedkeurende beweging met het hoofd makende, eensklaps bleef stilstaan, als wilde hij zeggen: »Het zal wel gaan.»

Het eenige kind van den heer Van Walraad leefde in eene zee van geluk.

O, goddelijke tijd van de eerste liefde!

Zij had, gedurende den geheelen nacht, geen oog dicht gedaan, zag noch altijd Stephanus voor haar staan, hoorde nog altijd de klanken der liefde uit zijnen mond tot haar spreken.

Nauwelijks had Hesperus zijn fakkel ontstoken, en begonnen zijne vurige paarden den wedloop door het uitspannel, of zij zat reeds aan haar toilet, om zich voor het vertrek uit het vaderlijke huis, te gaan kleeden.

Werd zij daar niet vastgehouden door de armen der liefde? Volstrekt niet. Maar die waren daar ginds voor haar geopend en dáár beloofde de toekomst haar alles, wat de beminnende vrouw het recht heeft te verwachten.

De wagen van den ouden heer Mabel Sandor komt voor de deur, en zie! hij zelf stapt er uit, maar hoe geheel anders ziet hij er uit dan gewoonlijk. Hij is geheel in het zwart gekleed, en wel op zijn Hongaarsch — eene spanbroek met hooge, nauw sluitende laarzen, een met snoeren bezet kort mouw-vest, eene das waaraan een paar gouden kwastjes op de borst nederhangen, en aan zijne zijde hangt eene sterk gebogene Hongaarsche sabel. Eene kleine met eene witte, staande pluim versierde berenmuts onder den arm houdende, komt hij de trap van het hoofdgebouw van Sindang-sari op en staat weldra voor de weduwe Van Walraad en den heer de Castro, die niet weinig opkijken, toen zij hem herkennen.

»Ik kom aangaande de beide fabrieken, mevrouw! en heb het genoegens alsnu mijn eigen persoon als kooper voor te stellen in optima forma, als graaf Sandor van Nagy Vazarheli. De oude Mabel heeft nu niets meer hier te doen, hij ligt begraven te Klépoe, en ik, zijn opvolger, zal zelf het contract onderteekenen. Daar komt ook mijn zoon reeds met een paar getuigen.»

Op hetzelfde moment, en terwijl de weduwe en de Castro nog niet van hunne verbazing bekomen waren, reed het vierspan van den fabrikant Fischer voor, en kwam deze, met een van zijne kennissen en den controleur Stephanus Sandor, de trap op.

Ook Melita verscheen reisvaardig in de voorgalerij, en werd door de vreemden, vooral door de beide Sandors, op de hartelijkste wijze begroet.

De beide fabrikanten droegen reeds kennis van het officieele bericht, dat de oude heer Mabel Sandor, door den Keizer van Oostenrijk, in het bezit van titel en goederen hersteld was geworden, en feliciteerden hem van harte.

Melita was niet weinig ontsteld toen zij, door haren beminde, in korte woorden van het gebeurde onderricht werd en vernam, dat zij op het punt stond, om met eenen echten Graaf in het huwelijk te treden, en dat zij dus werkelijk en waarachtig eene Gravin zoude worden.

Nadat Graaf Sandor voor de vriendelijke felicitaties bedankt had, ging men aan het opmaken van het contract, betreffende den koop en verkoop van de beide suikerfabrieken. Stephanus Sandor had de noodige vellen gezegeld papier medegebracht, Fischer fungeerde als notaris en daar men het over de koopsom eens was, kwam men spoedig tot een einde.

Met bevende hand onderteekende de weduwe Van Walraad het contract; toen werden de beide heeren fabrikanten verzocht om dit als getuigen te doen, en drukte Graaf Sandor zijn wapen daarop.

Toen dit gedaan was overhandigde, de kooper aan de verkoopster eene acceptatie, op de Java'sche Bank, groot achtmaal honderd duizend gul-

den, betaalbaar veertien dagen na zicht aan de toonderesse, en hiermede was de koop gesloten. Schoorvoetende verzocht de weduwe de heeren om te willen blijven en iets te gebruiken, maar Graaf Sandor verontschuldigde zich met te zeggen, dat men hem op het residentie-kantoor wachtende was, waar hij de officieele stukken van zijne rehabilitatie in ontvangst moest nemen.

»Neem afscheid van uwe mama,» sprak hij tegen Melita, »de heer Fischer zal u medenemen.»

Melita wist niet hoe het kwam, dat zij opeens door eene zoo onwederstaanbare weekhartigheid overvallen werd. Snikkende van aandoening wierp zij zich in de armen van de stiefmoeder, die haar, dit wist zij toch, niet mocht lijden. Zij kuste haar met zekere zenuwachtige gejaagdheid, zich verbeeldende, dat zij voor eeuwig afscheid van haar ging nemen, en scheurde zich eerst toen uit hare armen, toen de weduwe haar zachtjens daaruit verwijderde.

»Vaarwel, mama!»

»Vaarwel, Meli! wees geen kind; ik kom je spoedig opzoeken.»

De heeren groetten, brachten Melita in het rijtuig, de koetsiers legden de zweepen over de paarden, en, weg reden de gasten van de weduwe.

Niemand had notitie genomen van den vicomte de Durette, alias de Castro.

Niet zonder zich hierover diep gekwetst te voelen, had Catharina dit zeer goed opgemerkt. De ac-

ceptatie van Graaf Sandor nog in de hand houdende, begaf zij zich naar haren vriend, sloeg hare beide armen om zijnen hals, en trok hem zoo met zich mede naar hare slaapkamer, waar zij zich op eene ottomane liet nedervallen, hem insgelijks daarop nedertrekkende.

De groote stap was gedaan, hare eigendommen waren in de handen van anderen overgegaan en niets verhinderde haar om op staanden voet naar Batavia te vertrekken, daar de gelden te ontvangen, en vervolgens te Singapoera het zegel te laten drukken op hare handelingen, door met de Castro te trouwen.

De acceptatie half welgevallig half wrevelig aanstarende, zocht hij bij zich zelve naar een middel, om in het bezit te kunnen geraken van de geheele som. Hij begreep als bij instinct, dat de zoon van graaf Sandor, de bruidegom van Melita, in het belang van deze, bij de Weeskamer te Batavia, de benodigde stappen zoude doen, als hij ze niet reeds gedaan had, om haar erfdeel in ontvangst te doen nemen. Die Hollanders waren zoo bij uitstek geslepen kooplui en rekenmeesters, dat men hen niet licht een loer konde draaien.

Dat bij dit raisonnement de persoon van Melita als het voornaamste struikelblok in den weg stond, is natuurlijk. Als zij er niet was, dan had men over de honderd duizend frank in het jaar te verteren, en kon men leven zooals men verkoos.

Maar vijftig duizend, zoo wat vier duizend per maand, dat was niet de moeite waard. Als hij maar een beetje gelukkig in het spelen was, dan kon hij de bank te Homburg doen springen, en eene ton daar uitkloppen; maar om dit te kunnen doen, moest men met een bom contanten beginnen, en niet terugdeinzen voor een miserabel verlies van tien duizend frank.

»Enfin, wij zullen zien; nog is de kans niet verkeken — zijn ze eenmaal getrouwd, dan is het er mede uit.» Hij bedoelde Melita en Stephanus Sandor.

Terwijl dergelijke gedachten door zijn brein woelden, liet hij toe, dat Catharina hem met zekere opgewondenheid omhelsde en liefkoosde.

»Zijt ge nu tevreden?» vroeg zij hem, en keek hem met glinsterende oogen aan.

»Op dit oogenblik, ja, beste meid! Maar laat ons nu nog aan de toekomst denken. Wij hebben nog de vrije beschikking over twee derden van de opbrengst der beide fabrieken, over dit jaar. Het staat wel is waar niet in het contract; maar de oude Mabel heeft er over gesproken, dat weet ge.»

»Komaan, Alfons! laat ons nu over iets anders spreken dan over geld. Zeg mij, dat ge nu gelukkig zijt, nu wij op het punt staan om terug te keeren naar uw vaderland. Ge hebt mij beloofd, dat gij de zoete Provençaalsche romances voor mij zult zingen, als wij eenmaal daar zijn; probeer

dat, uit liefde voor mij nu al vast eens, en laat mij nu reeds een paar coupletten uit uwen mond hooren, nu ik alles voor u gedaan heb, wat ik in staat was te doen.”

»Zie,” vervolgde zij, zich nog inniger aan hem vastklemmende, daar hij zijn hoofd schudde en strak vóór zich kijkende in gedachten zat. »Zie, Alfons! ik heb, als het ware, mijn geheele karakter van Indische vrouw van mij geworpen, heb vaarwelgezegd voor eeuwig aan mijn bemind vaderland, dat ik nooit meer terug zal zien, alleen uit liefde voor u. De hemel moge het mij vergeven, dat ik mijn geluk en mijn leven, dat ik alles wat ik ben en bezit, in uwe handen heb gelegd, om u te volgen tot aan het einde van de wereld. Alfons, Alfons! als ik mij in u bedrogen had!”

Toen zij dit met eene helderklinkende stem tegen hem gezegd had, tilde zij met hare beide handen zijn hoofd omhoog en keek hem, met hare groote geopende oogen recht in zijn gezicht.

In plaats van nu ook zoete woorden tegen haar te spreken, maakte hij zich zachtjens los uit hare handen, klapte in de zijne, en antwoordde lachende :

»Bravo, Catharina! uitmuntend gesproken, voor het debuut van eene tooneelspeelster, die de verzen van een hoogdravend poëet ingestudeerd heeft, en ze voor het opgewondene publiek ten gehoor brengt. Dit zelfde zullen wij later elken avond ver-

toonen, wanneer wij in den maneschijn, op een balkon van een mijner kasteelen, in het zuiden van Frankrijk zullen zitten. Maar op dit oogenblik helpt ons al deze zoetklinkende taal niets, en is het zaak, om aan eene meer materieele zoetigheid te denken, ik bedoel de suiker.”

»Alfons! gij zijt vandaag zeer prozaïsch,” duwde zij hem gemelijk toe, en stond op.

»Dat ben ik, Catharina! maar bedenk, dat ik er op bedacht ben, om nog een paar maal honderd duizend gulden uit de suiker van dit jaar te kloppen. Laat mij nog een paar dagen goed doorwerken — ik beloof u, dat ik het later nooit meer zal doen, — maar anders bedriegen ons deze elendige Javanen. Tot straks, Catharina! als ik terugkom zullen wij saampjes eene flesch Champagne den hals breken. Is dat niet goed, Catharina?”

Dit gezegde met een kushandje begeleidende, verwijderde hij zich om naar de fabriek te gaan, haar in eenen niet zeer prettigen toestand achterlatende.

In de fabriek ging het vandaag niet naar wensch. Overal ontmoette hij zure gezichten; geen mensch sprak tegen als hij iemand beknorde; niemand keek hem aan of vroeg iets; in één woord hij verbeeldde zich, dat hij in plaats van met menschen, met marionetten te doen had. Dit hinderde hem; en daar hij toch niet lang meer hier zou blijven, en het hem volstrekt niet kon schelen, of men goed of kwaad over hem dacht, begon hij ten langen laat-

ste, aan een twintigtal vrouwen een standje te maken, omdat zij niet met de vereischte zorg, de suiker in de krاندjangs deden.

Dit gaf aanleiding, dat de mannen zich daarover bezwaard gevoelden, en een hunner een paar woorden liet vallen, dat men zich er over beklagen zou.

Gelukkig verstond de Castro geen Javaansch, anders had hij zich stellig, tot eene uiterst onbezonnene handeling laten vervoeren.

Mismoedig kwam hij naar huis, schold op de Javanen, en gedroeg zich, den geheelen avond, als een speler, wiens geheele vermogen aan de speeltafel was blijven liggen.

Catharina zuchtte. Dit was een slecht begin. Men vergat den Champagne en ging — sedert langen tijd voor het eerst — met een ietwat bedrukt gemoed naar bed.

»Zal het morgen niet beter wezen?» dacht de weduwe . . . . »Morgen?»

»Die dan leeft, die dan zorgt!»

XVII.

Elk zijn deel!

De eerste vier bedrijven van het drama zijn afgespeeld. De acteurs zitten, vermoeid van de inspannende samenspraken, achter de coulissen, en bereiden zich voor tot de laatste, verrassende tooneelen. »Als ge mij zoo straks in de drift van het oogenblik moet doodsteken,» zegt de eerste actrice tot den eersten held, »wees dan voorzichtig, en laat mij niet, als een zak met meel op den vloer vallen.»

De held drinkt een glas schuimende Champagne of haantjes bier, naarmate hij van zijne rol geïnspireerd is of er duiten voor overheeft, belooft haar een zachten dood, en kijkt nog even zijne rol, in om te zien, wat hij bij deze gruwelscène te zeggen heeft.

Niet minder onrustig schuift het nieuwsgierige en op verschrikkelijke scènes gestelde publiek, op de zitplaatsen heen en weer, naar de oplossing van het vreeselijke raadsel verlangende, dat de dichter, volgens de regels der dramaturgie op het tooneel voor hunne oogen ontwikkeld heeft.

Het is nacht. Nog is het rijk der bleeke Hekate 1) niet uit; nog drijven de nachtvogels en kevers hun geheimzinnig spel; op boomen en in holen; nog liggen de menschen in slaap gedompeld op hunne rustplaatsen, en sleepen zich de schildwachten, geeuwende en naar den dag verlangende, voor de aan hunne zorg toevertrouwde voorwerpen heen en weder.

Daar verschijnt eene donkere gestalte, aan de poort van het paleis van den resident van X., hurkt voor den wachthebbenden oppasser op den grond neder en spreekt tegen hem.

Deze treedt, nadat hij het een en ander vernomen heeft, een pas achteruit, doet nog in der haast een paar vragen, en verwijdert zich daarop met rassche schreden, den aangekomene met zich nemende.

Eenige slagen op een venster van de woning brengen den hoogen ambtenaar aan hetzelfde; en nadat de oppasser hem eenige woorden toegefluis- terd heeft, verschijnt hij aan eene deur, en gebiedt aan de donkere gestalte — dit is een spion — om hem naar zijn kantoortje te volgen.

Wat hem daar verteld werd, zal de lezer spoedig vernemen; zooveel kan ik echter nu reeds berichten, dat het van eenen hoogst gewichtigen aard

---

1) Shakespeare, Macbeth.

was. Want spoedig daarop werden de lampen ontstoken en de deuren geopend, liepen de oppassers het huis uit en naar alle windstreken heen, en verschenen succesievelijk alle logés, in de achtergalerij, voor den resident, die hen in korte volzinnen verhaalde wat er gaande was.

Er was namelijk een opstand beraamd, en het doel er van was, om Sindang-sari te overvallen en de Europeesche ingezetenen daar te gaan vermoorden.

De resident zou dadelijk te paard stijgen, en met de ter zijner beschikking staande oppassers en pradjoerits, hoofden en andere volgelingen, met den meesten spoed, naar de bedreigde plaats rijden, mogelijk dat men nog bijtijds kwam, om het vreeselijke onheil te kunnen afwenden, dat de bewoners van die plaats dreigde te vernietigen.

Geen half uur tijds was er verlopen of reeds vertoonden zich een twintigtal bereden inlanders op het plein en de resident steeg te paard, zijne logés, kapitein Arnoldus, luitenant von Frankenau, een paar Europeesche ambtenaren en particulieren ware mede van de partij, en in vliedenden galop reed men gezamenlijk den weg op, die naar Sindang-sari liep.

Spoedig ontmoette men den regent met een tiental ruiters, aan wien boodschap gezonden was, en nu vervolgde men gezamenlijk den langen weg, het vreeselijke nieuws besprekende dat zoo lang geheim was gebleven.

Men moest tien palen ver rijden. Het was nog nacht, maar reeds vertoonden zich aan den gezicht-einder de witte strepen van den aankomenden dag.

Rijdt door, rijdt door! Mogelijk heeft de wraak haren bloedigen kris nog niet ontbloot, — mogelijk heeft zij zich verslapen — mogelijk aarzelt zij nog — mogelijk trekt zij de gewapende vuist nog terug, bang voor den wreken arm der vergelding!

Ha, het is dag geworden! Reeds ziet men van verre den schoorsteen van de fabriek van Sindang-sari; reeds kan men het heerenhuis onderscheiden, met zijne witte muren en zijne statige waringie-boomen er voor. Mogelijk is de gids niet goed ingelicht, is alles maar een loos alarm geweest, om het bestuur vrees in te boezemen en het te herinneren, dat op Sindang-sari niet alles zoo is als het behoorde te zijn.

Daar flikkert een bliksemstraal boven de pakhuizen, nog een tweede, en op eens staat het geheele groote gebouw, waarin duizenden krاندjangs met suiker opgestapeld liggen, in lichtelaaie vlam.

»Te laat!» roept men, geeft aan de paarden de sporen, en rent in vliegende vaart langs den weg, die op het voorplein van het heerenhuis uitloopt.

Terwijl men de vermoeide beesten tot eene laatste inspanning aanzet, ziet men eenen troep van omtrent tweehonderd gewapende inlanders, in groote overhaasting, het erf verlaten en dwars door de

oude suikerriettuinen de vlucht nemen naar het gebergte.

Het gezelschap heeft intusschen het voorplein bereikt, en springt van de van vermoeidheid hijgende paarden af. Met getrokken sabels beklimmen de resident en overige heeren de trap van het huis.

»Het zal te laat zijn,» fluistert het hoofd van het bestuur tegen zijn gevolg, en wijst naar de opengebroken deuren, de kapot geslagen meubelen en lampen.

Geen levend schepsel is te zien.

De deur van de slaapkamer staat wagenwijd open, en eene fijne rookwolk baant zich daaruit eenen uitweg naar buiten.

Men haast zich om naar binnen te komen. Verschrikkelijk! Te laat!

Op den vloer liggen twee lijken, dat van de weduwe Van Walraad en dat van den heer de Castro.

Terwijl de resident sprakeloos het afgrijselijke tooneel aanschouwt, roept de naast hem staande luitenant von Frankenau, die met verbazing het zwaar gebarde aangezicht van den vermoorde in het oog kreeg:

»Mijn God — la Roche!»

»Bluscht den brand!» gebood de resident. »En gij, regent neem al het beschikbare volk, en zet de moordenaars zoo hard mogelijk achterna!»

Daar verschenen de beide Sandors en de heer Fischer. Men had den brand van het pakhuis gezien, was gauw te paard gestegen, en stond nu bij de lijken der twee vermoorden.

In de borst van de Castro stak eene kris; in die van de weduwe een groot keukenmes. Beiden had men in den slaap overvallen en vermoord.

Hoogst waarschijnlijk had men, nadat men zijne wraak aan de menschen gekoeld had, nog het huis in brand willen steken; althans men had een bos brandend stroo op eene sofa gelegd, doch de verdere volvoering van dat plan was door de onverwachte komst van den resident verhinderd.

Wie weet te zeggen, welk lot de bedrjvers verder aan de beide lijken toegedacht hadden!

»Verschrikkelijke gebeurtenis,» sprak de resident, die zijne oogen van de beide vermoorden niet kon afwenden. »Zoo heeft de wrekende Godheid toch beiden te gelijk getroffen! Wat zal ik nog meer er over zeggen, mijne heeren! Daar gij allen, mogelijk nog meer dan ik, met hen in aanraking geweest zijt, zult gij hen ook nog beter gekend hebben dan ik. Hij heeft mij nooit bevallen — ik geloof, dat hij een doortrapte schurk was. Van haar doet het mij leed; en toch is het misschien beter voor haar, dat haar hier met een messteek de dood is gegeven, dan dat zij door alle ellende heen, die zij stellig met hem te gemoet zou gegaan zijn, op eene beklagenswaardige wijze, lang-

zaam aan haar einde ware gekomen. Maar mijn hemel! waar is de dochter des huizes?"

»Stel u gerust, resident!" antwoordde Stephanus Sandor; »zij bevindt zich ten huize van den heer Fischer."

»Sedert wanneer?"

»Wij hebben haar juist gisteren van hier afgehaald."

»Laat ons van geen toeval spreken," hernam nu de resident, zich tot Graaf Sandor wendende en hem de hand toestekende, »maar van een even rechtvaardig als onbegrijpelijk noodlot!"

»Elk zijn deel," antwoordde de toegesprokene, »hoe wij er ook over mogen denken — noodlot, toeval of voorbeschikking — ik voor mij ben van gevoelen, dat ze beiden geen beter lot verdiend hebben en zelve de oorzaak er van zijn."

Nadat men nog overal had laten nakijken of er nergens meer sporen van brand te ontdekken waren, vertrok de resident met zijne hoofden, om verdere maatregelen te nemen tegen de ontvluchte opstandelingen. Spoedig werden er ook eenigen opgepakt, en bleek het bij hun verhoor, dat hun eenige doel was, om de Castro en diens maitresse te vermoorden, en alles in brand te steken wat aan hen toebehoorde.

Dat dit laatste niet geheel volgens het afgesproken programma ten uitvoer kwam, had men aan

den spoed te danken, waarmede de resident, als reddende engel, was komen aansnellen. Jammer, maar hij kon er niets aan doen, dat meer dan de helft van de reeds ingepakte suiker verbrandde of bedorven werd.

Nog dagen lang, natuurlijk, bleef men in alle societeiten en kringen over deze vreeselijke gebeurtenis praten en philosopheeren; maar eindelijk kwam toch de tijd, dat men er minder over sprak, en dat men de oogen naar een ander gedeelte van het tooneel begon te wenden.

Von Frankenuau ging met Adèle trouwen, en vertrok toen met haar naar Soerabaia. Toen hij zijne nederige woning met haar binnenstapte, schrikte hij van hetgeen hij daar zag. Dezelve was keurig gemeubileerd, van eene uitstekende piano voorzien, en met eene kwistige hand was ook in keuken en kelder voor al het noodige gezorgd.

Ook werd hem, nog op denzelfden dag, een pakket overhandigd, waarin zich een wissel op een van de Soerabaiasche handelshuizen bevond, groot vier duizend gulden, die hij voor vijf jaren, aan de bank van Homburg, gedurende den eersten dag van zijn verblijf aldaar, gewonnen had.

De oude Graaf Sandor had daaronder een paar regels geschreven, en die besloten met zijne spreuk:

Elk zijn deel!

Ik behoef aan de ongeduldige lezeres nu niet meer te vertellen, dat Stephanus Sandor met Melita ging trouwen, eenige maanden na de bedroevende uitvaart van hare stiefnana. Kort na de voltrekking van zijn huwelijk nam hij zijn ontslag uit den dienst en reisde met zijne jonge vrouw naar Europa. Hij werd te Weenen zeer goed opgenomen, ontving uit de hand van den Minister de eigendomsbewijzen van papa, en deed toen een uitstapje naar Hongarije, waar hij door de onderhoorigen van zijne kasteelen met echt Magiaarsche geur, dat wil zeggen met muziek en dans, ontvangen werd.

Nadere berichten over het jonge paar spreken er van, dat mevrouw de gravin, hare bevalling te Pesth denkt af te wachten, dat men later eene reis door Europa denkt te maken, en . . . . dit is echter nog niet zeker . . . . wederom naar Indië terug zal keeren.

De oude graaf Mabel Sandor is werkelijk de beide fabrieken gaan koopen, heeft daar, door geschikte personen geholpen, de nieuwste uitvindingen ingevoerd en maakt, op dit oogenblik, zegt men, bij de honderd pikols per bouw. 1)

Als Adèle jarig is, zendt hij haar steeds een bankje van duizend gulden. Dat kan, niet waar?

---

1) Een bouw is eene uitgestrektheid bouwland van 500 □ Rijnland roeden.

Onder zulke omstandigheden zou wel elk meisje met een luitenant willen gaan trouwen.

Ook is er reeds over gesproken, dat haar man, wanneer hij er zin in had, later zijn ontslag kon nemen, om op een van de beide fabrieken als administrateur geplaatst te worden.

»Gelukkige kerel!» roept kapitein Arnoldus, en houdt het met echte Markobronner gevulde glas tegen het licht, »die la Roche, de Durette, de Castro of hoe hij heette, is toch een verduiveld goede ziel geweest. Hij heeft u niet alleen aan eene eervolle betrekking, eene beminnelijke vrouw en aan de Willemsorde geholpen, maar mij tevens aan . . . een goeden vriend. Daar ga je, Frank!

»Elk zijn deel.»

cl. 5728

Bij den uitgever dezes is mede verschenen

DOOR VUUR EN WATER

VERHAAL UIT MIDDEN-JAVA

door **F. C. WILSEN**

Met gelithographeerd vignet. Prijs f 2,90.

UIT DE KONINGIN

VAN HET POSTEN

VERHAAL UIT BATAVIA

door **F. C. WILSEN**

2 Deelen met gelithographeerde vignetten. Prijs f 4,90.

NJONNJA KOO

EN

JANTE LEEN

INDISCH VERHAAL UIT DEN TEGENWOORDIGEN TIJD

door **F. C. WILSEN**

Met gelithographeerd vignet. Prijs f 2,50.

NAAR EUROPA

TAFEREELLEN UIT HET LEVEN VAN NEDERLANDSCH-INDISCHE
GASTEN BUITEN INDIE

door **F. C. WILSEN**

2 Deelen met gelithographeerde vignetten. Prijs f 4,90.

DE DUIVEL OP JAVA

NEDERLANDSCH-INDISCHE NOVELLE UIT ONZEN TIJD

door **F. C. WILSEN**

Met gelithographeerd vignet. Prijs f 3,45.